

POHJOIS-KYMENLAAKSO

Sotahistoriallisten muinaisjäännösten inventointi

John Lagerstedt

2008

Museovirasto/RHO

ARKISTO JA REKISTERITIEDOT

Kunnat:	Anjalankoski, Elimäki, Iitti, Jaala, Kouvola, Kuusankoski, Valkeala
Tutkimuksen laatu:	sotahistoriallisten kiinteiden muinaisjäännösten inventointi
Peruskartat:	302406, 302408, 302409, 302412, 304203, 311302, 311304, 311305, 311306, 311307, 311308, 311311, 311404, 311405, 311407, 311408, 313101, 313310
Tutkimuslaitos:	Museovirasto, rakennushistorian osasto (MV/RHO)
Tutkija:	John Lagerstedt
Kenttätöaika:	21.4 – 25.4. ja 5.5. – 23.5.2008
Tutkimuskustannukset:	10500 €
Rahoittaja:	Anjalankosken, Elimäen, Iitin, Jaalan, Kouvolan, Kuusankosken ja Valkealan kunnat/kaupungit, maakunnan kehittämisrahasto, Kaakkois-Suomen tiepiiri, Museovirasto
Diapositiivit:	MV/RHO 125910:1 – 69
Liitteet:	Diakuvat, karttaluettelo, kartat
Alkuperäinen raportti:	Museoviraston rakennushistorian osaston arkisto
Kopiot (3 kpl):	Kymenlaakson maakuntamuseo, Kouvolan kaupunki, Iitin kaupunki

Kansikuva: Kallioon louhittu taisteluhauta Jaalan Fuortissa, kohde 62.
Kuva: John Lagerstedt, 2008.

TIIVISTELMÄ

Pohjois-Kymenlaakson sotahistorialliset muinaisjäännökset inventoitiin osana Museoviraston arkeologian ja rakennushistorian osastojen yhteistä inventointiprojektia. Tutkimuksen kustannuksista vastasivat Anjalankosken, Elimäen, Iitin, Jaalan, Kouvolan, Kuusankosken ja Valkealan kunnat/kaupungit, maakunnan kehittämisrahasto, Kaakkois-Suomen tiepiiri ja Museovirasto. Sotahistoriallisten muinaisjäännösten inventoinnin esityövaiheen, kenttätutkimukset ja jälkityöt teki Museoviraston rakennushistorian osaston tutkija FM John Lagerstedt.

Inventoinnissa keskityttiin paikallistamaan ja dokumentoimaan uusia, ennestään tuntemattomia tai muinaisjäännöstietokantaan kirjaamattomia sotahistorian kohteita kuten linnoitteita, sotaväen leiripaikkoja ja taistelupaikkoja. Samalla käytiin läpi jo tunnetut sotahistorialliset kohteet. Tarkastettuja kohteita oli yhteensä 98. Kenttätutkimuksessa löytyi 55 uutta muinaisjäännöstä, joista suurin osa on ensimmäisen maailmansodan aikaisia linnoitteita sekä ennestään tuntemattomia 1700-luvun sotilasleirejä, joita löytyi 12 kpl. Vuosina 1939 – 1944 rakennettuja linnoitteita dokumentoitiin vain niiltä osin kuin niitä tuli vastaan muiden kohteiden etsintöjen yhteydessä.

Tutkimusalueen vanhimmat maastossa säilyneet kohteet ovat peräisin 1700-luvun loppupuolelta. Kustaan sodan 1788 – 1790 aikana rakennetuista varustuksista jäljelle jääneet kohteet ovat vaihtelevassa kunnossa. Osa kohteista on hoidettuja ja ne on varustettu opastauluilla. Osa sotilasleirien jäännöksistä pystyttiin ajoittamaan kirjallisten lähteiden perusteella ja samalla pystyttiin määrittämään niissä majoittuneita joukko-osastoja.

Venäläisten rakentaman ensimmäisen maailmansodan aikaisen linnoitusvyöhykkeen sijaintipaikka ja rakentamistapa täsmentyivät. Kohteet ovat säilyneet kohtalaisen hyvässä kunnossa vaikkakin osa niistä on tuhoutunut asutuksen tai tieverkoston alle. Linnoitteet ovat hoitamattomia lukuun ottamatta kahta kohdetta. Pohjois-Kymenlaakson toisen maailmansodan aikaiset suomalaisten rakentamat linnoitteet, jotka eivät vielä ole muinaisjäännöksiä mutta jotka kuitenkin pitää huomioida kaavoituksessa niiden historiallisen merkityksen takia, pitäisi inventoida erillisenä tutkimuksena.

Pohjois-Kymenlaaksossa on poikkeuksellisen rikas ja pitkä ajanjakson muodostama kerrostuma sotahistoriallisia muinaisjäännöksiä. Osa kohteista sopii hyvin opetus- ja matkailukäyttöön.

SISÄLLYSLUETTELO

ARKISTO JA REKISTERITIEDOT	1
TIIVISTELMÄ.....	2
SISÄLLYSLUETTELO	3
1. JOHDANTO	4
2. INVENTOITU ALUE.....	5
3. POHJOIS-KYMENLAAKSON SOTAHISTORIAN PÄÄPIIRTEITÄ.....	6
4. TUTKIMUSHISTORIA	9
5. TUTKIMUSMENETELMÄT	9
6. INVENTOINNIN KOHTEET	10
6.1 Pohjois-Kymenlaakson linnoitteet 1700-luvulla.....	10
6.2 Sotilasleirit	11
6.3 Ensimmäisen maailmansodan linnoitteet.....	12
6.3.1 Yleistä	12
6.3.2 Taistelu- ja yhdyshaudat	13
6.3.3 Tuliasemat	15
6.3.4 Suojahuoneet.....	17
7. YHTEENVETO	17
8. KOHDELUETTELO	19
8.1 Anjalankoski	22
8.2 Elimäki	37
8.3 Iitti	56
8.4 Jaala.....	66
8.6 Kuusankoski	82
8.7 Valkeala.....	87
LÄHTEET.....	95
LIITE 1 DIAKUVAT	97

1. JOHDANTO

Museoviraston rakennushistorian osasto teki 21.4 – 25.4. ja 5.5. – 23.5.2008 sotahistoriallisten kiinteiden muinaisjäännösten arkeologisen inventoinnin Pohjois-Kymenlaaksossa Anjalankosken, Elimäen, Iitin, Jaalan, Kouvolan, Kuusankosken ja Valkealan kuntien ja kaupunkien alueilla. Tutkimus liittyi Pohjois-Kymenlaakson maakuntakaavan valmisteluun, jonka yhteydessä alueella inventoitiin lisäksi esihistoriallisen ja historiallisen ajan kiinteitä muinaisjäännöksiä yhteistyössä Museoviraston arkeologian osaston kanssa. Esihistoriallisten ja historiallisten muinaisjäännösten inventoinneista valmistuu erilliset raportit.

Sotahistoriallisten kohteiden sekä historiallisten ja esihistoriallisten muinaisjäännösten inventoinnin tutkimuskustannuksista (73.850 €) vastasivat Anjalankosken, Elimäen, Iitin, Jaalan, Kouvolan, Kuusankosken ja Valkealan kunnat/kaupungit, maakunnan kehittämisrahasto, Kaakkois-Suomen tiepiiri ja Museovirasto. Sotahistoriallisten muinaisjäännösten kenttätutkimukset esi- ja jälkitöineen teki Museoviraston rakennushistorian osaston tutkija FM John Lagerstedt. Inventointiin liittyviä esitöitä tehtiin kokonaisuudessaan kolmen viikon ajan huhti-toukokuussa. Kenttätutkimuksia tehtiin maastossa neljän viikon ajan huhti-toukokuussa ja jälkitöitä kuuden viikon ajan vuoden 2008 lopussa ja vuoden 2009 alussa.

Inventoinnissa keskityttiin paikallistamaan uusia, ennestään tuntemattomia tai tietokantoihin kirjaamattomia sotahistorian kohteita, kuten linnoitteita, sotaväen leiripaikkoja ja taistelupaikkoja. Kenttätutkimuksessa uusia kohteita löytyi 60 kpl, joista muinaisjäännöksiä oli 55 kpl. Samalla käytiin läpi jo tunnetut sotahistorialliset kohteet. Kohteita tarkistettiin yhteensä 98 kpl.

Tiukan aikataulun takia tutkimuksesta rajattiin pois muinaislinnat, ns. ryssänuunit sekä sotilashautausmaat. Kouvolan ja Korian kasarmialueita ei myöskään tutkittu. Maastotutkimukset keskitettiin alueille, joilla tiedettiin arkisto- tai tietokantalähteiden perusteella olevan sotahistoriallisia kohteita. Lisäksi tutkittiin vanhojen tielinjojen varsilla sijaitsevia, linnoittamiseen topografisesti sopivia paikkoja mm. Valkealassa ja Jaalassa.

Inventoinnissa paikannettiin ja dokumentoitiin vuosina 1939 – 1944 rakennettuja varustuksia niiltä osin kuin linnoitteita tuli vastaan muiden kohteiden etsintöjen yhteydessä. Toisen maailmansodan aikaiset linnoitteet eivät toistaiseksi kuulu muinaismuistolain piiriin mutta ne on huomioitava kaavoituksen yhteydessä niiden historiallisen merkityksen vuoksi.

Kohteet on järjestetty raporttiin ensisijaisesti kunnittain rakennusperiodinsa, rakennetyypinsä ja sijaintinsa mukaiseen järjestykseen. Kohteille on annettu juokseva numero, jolla ne ovat paikallistettavissa karttaliitteestä. Paikanniminä käytetään nykyistä nimitystä. Kuntaseitsikko tulee liittää lukuun ottamatta yhdistymään yhdeksi kunnaksi vuoden 2009 alussa. Kuntaliitoksen yhteydessä teiden ja paikkojen nimityksiä tullaan osittain muuttamaan. Tässä tutkimuksissa noudatetaan kevään 2008 paikan- ja kadunnimiä.

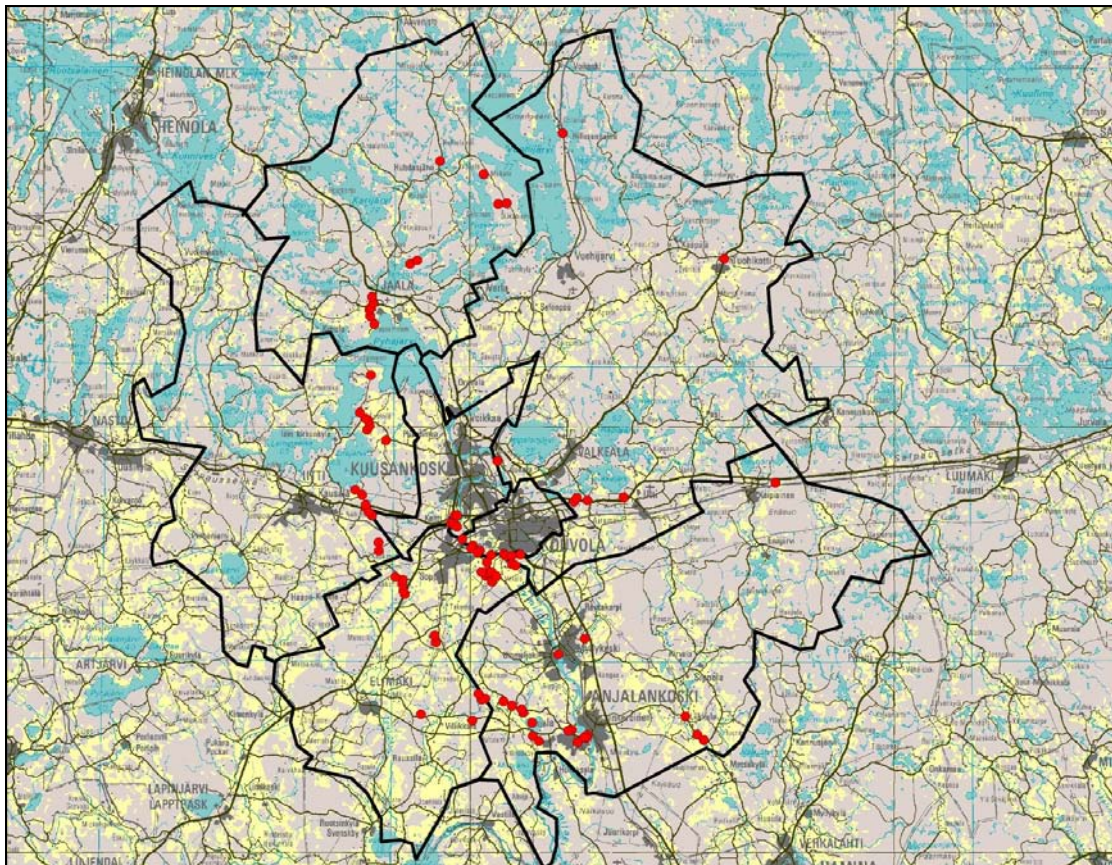
Kaikki tutkimuksessa käytetyt mitat perustuvat silmämääräiseen arviointiin, askelmittoihin ja joskus harvoin mittanauhalla tai GPS-paikantimella tehtyihin mittauksiin. Kohteiden koordinaatit on ilmoitettu yhtenäiskoordinaatteina.

Kiinteiksi muinaisjäännöksiksi luokitellut kohteet on rauhoitettu muinaismuistolain nojalla. Ilman lupaa on kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Hoitotoimenpiteistä on sovittava Museoviraston kanssa. Kohteiden rauhoitusluokassa on käytetty Museoviraston kolmiportaista luokitusta. Luokkaan 1 kuuluvat valtakunnallisesti merkittävät kohteet, joiden säilyminen on turvattava kaikissa olosuhteissa. Luokkaan 2 kuuluvat kohteet, joiden arvon selvittäminen edellyttää lisätutkimuksia ja jotka sen jälkeen siirretään rauhoitusluokkaan 1. tai 3. Luokkaan 3 kuuluvat tuhoutuneet tai tutkitut kohteet, jotka eivät enää aiheuta suojelutoimia. Toisen maailmansodan kohteet on luokiteltu mahdollisiksi muinaisjäännöksiksi.

2. INVENTOITU ALUE

Inventoitavien kuntien pinta-ala on yhteensä 3570 km², josta vesistöjen osuus on 326 km² (kuva 1 ja liite 3). Inventointialueen halkaisee karkeasti määritellen pohjois-etelä –suunnassa virtaava Kymijoki. Tutkittavan alueen etelärajalla se haarautuu suistoalueeksi ennen laskemistaan Suomenlahteen. Kymijoen rantatöyräät ovat jyrkimmillään Kouvolan ja Kuusankosken alueilla. Ne loivenevat ja mataloituvat mitä etelämmäs tutkimusalueella liikutaan. Alueen pohjoisosassa litin, Jaalan ja Valkealan alueella Kymijoki laajenee järvien muodostamaksi vesistöksi. Kouvolan, Kuusankosken ja Anjalankosken alueilla maasto joen rantamilla on tasaista savikkoa. Elimäen alueella maasto on tasaista ja kalliot nousevat jyrkkäseinäisinä yksittäisinä kukkuloina peltojen keskeltä. Maaston korkeuserot kasvavat inventointialueen pohjoisosassa. Salpausselän ympäristön hiekkaiset harjujen rinteet muuttuvat korkeiksi kalliojyrkänteiksi Jaalan alueella.

Tutkittavan alueen halkaisee itä-länsi –suunnassa Salpausselän harju, jota pitkin kulkee ns. Ylinen Viipurintie Hämeenlinnasta Lappeenrannan kautta Viipuriin, joka on ollut tärkeä kulkureitti jo keskiajalla. Kymijoki on ylitetty lautalla Keltin kohdalta. Muita merkittäviä kulkureittejä ovat olleet Elimäeltä Anjalan ja Liikkalan kautta Haminaan johtanut tie sekä Kymijoen kummallakin puolella sijainneet pohjois-etelä –suuntaiset tiet, jotka kehittyivät varsinkin Turun rauhan (1743) jälkeen, kun Venäjän ja Ruotsin valtakuntien raja siirtyi kulkemaan pitkin Kymijokea. Salpausselän harjua pitkin kulkeva rautatie Pietariin avattiin liikenteelle 1870 ja Kouvolasta pohjoisen suuntaan, Savoan johtava rautatie 1889. Vuotta myöhemmin otettiin käyttöön Kouvola – Kotka rataosuus.

Kuva 1 Tutkimusalue. Punaiset pisteet ovat inventoituja kohteita. Suurempi, kohdenumerolla varustettu kartta on liitteessä 3. Taustakartta © Maanmittauslaitos, aineiston kopiointi ilman lupaa on kielletty.

3. POHJOIS-KYMENLAAKSON SOTAHISTORIAN PÄÄPIIRTEITÄ

Pohjois-Kymenlaakson sotahistoria ulottuu useiden vuosisatojen taakse. Salpausselän harjun muodostama hyvä kulkureitti ja sen katkaiseva leveä Kymijoki ovat muodostaneet alueelle huomattavia sotilaallisia jännitteitä. Idän ja lännen sotavoimat ovat kohdanneet toisensa seudulla useasti ja konflikteihin on myös varauduttu etukäteen linnoittamalla aluetta. Vahaisimmat maastossa säilyneet linnoitteet ovat kuitenkin peräisin vasta 1700-luvulta. Aikaisemmissa sodissa tehdyt varustukset ovat olleet luonteeltaan tilapäisempiä eikä sellaisten olemassaolosta saatu tietoja inventoinnin aikana.

Kymijoella käytiin taisteluita Suuren Pohjan sodan aikana, jolloin rintamalinja siirtyi alueelle vuonna 1712. Ruotsalaiset vetäytyivät puolustukseen joen länsirannalle Viipurin menettämisen jälkeen. On mahdollista, että sellaisia maastonkohtia, joissa sijaitsee varustusten jäänteitä 1700-luvun loppupuolelta, saatettiin linnoittaa ensimmäisen kerran jo tässä vaiheessa.

Hattujen sodan aikana 1741 – 1743 varsinainen taistelutoiminta keskittyi Lappeenrannan ja etelässä kulkevan Suuren rantatien varrelle. Paikkakuntaa rasittivat kuitenkin ruotsalaisen sotaväen majoitus ja muonitus sekä venäläisten joukkojen tekemät ryöstelyt. Sodan jälkeen solmitussa Turun rauhassa siirtyi valtakuntien välinen rajalinja Kymijokeen. Rajan ylityspaikat, joissa sijaitsivat rajavartiostojen tukikohdat, sijaitsivat Ahvenkoskella, Hirvikoskella, Anjalassa, Ummeljoella, Vilppulassa, Keltissä ja Pyörilässä. Varsinaiset tullipaikat olivat Ahvenkoskella ja Keltissä. Ruotsalaiset suunnittelivat vallitettuja varustuksia niihin paikkoihin, jossa vihollisen armeijan oli mahdollista ylittää Kymijoki.¹ Samanlaisia varustuksia suunniteltiin todennäköisesti myös joen Venäjän puoleiselle rannalle.

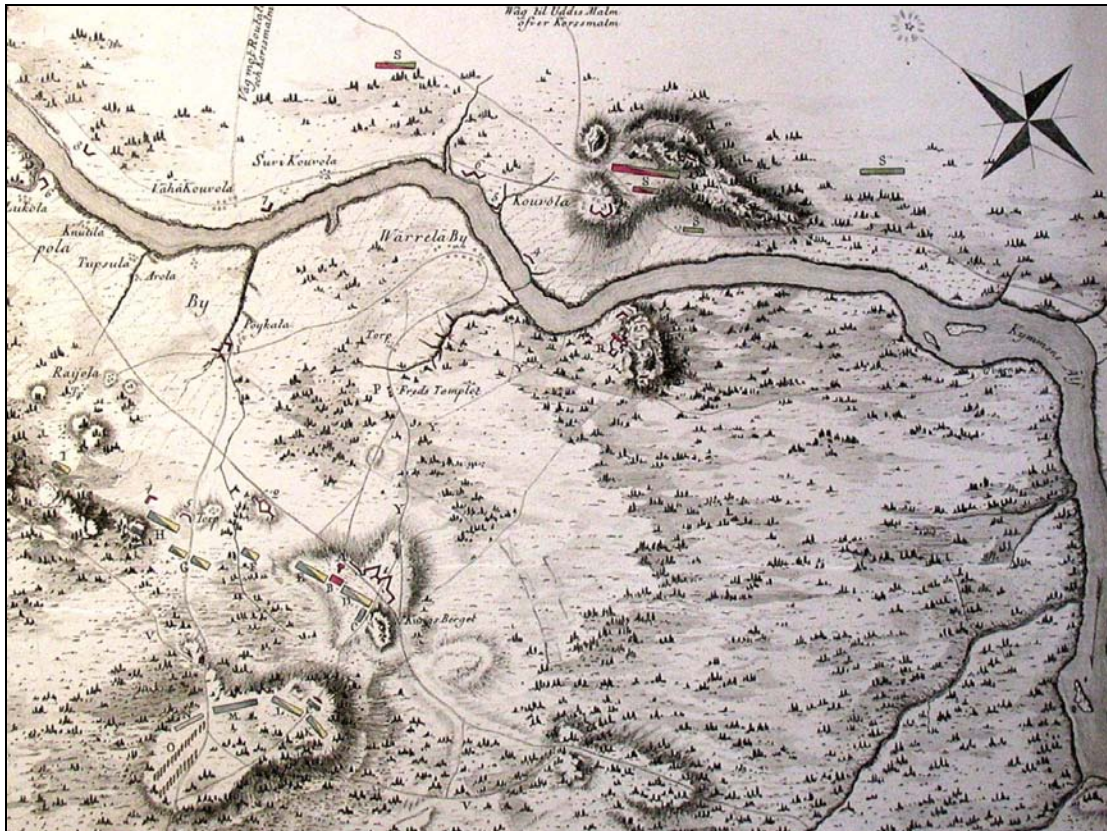
Vuosina 1788 – 1790 Ruotsin ja venäjän välillä käydyn nk. Kustaan sodan useita taistelutantereita sijaitsee inventointialueella. Ensimmäisen sotakesän tapahtumat liittyivät ruotsalaisten etenemiseen Haminan tietä pitkin Husulaan, josta sotaväki perääntyi lopulta Liikkalaan. Kesän 1789 aikana käytiin Värälän ja Vilppulan alueella useita taisteluita jotka vaihtelivat joen yli tehdyistä maihinnousuista, sotilasosastopartiointiin ja tykistötaisteluihin. Samana kesänä käytiin myös Utin taistelu sekä vähäisempi kahakka Kaipiaisissa. Ruotsin kuningas oleskeli pitkiä aikoja alueella ja osallistui myös joihinkin taisteluihin. Viimeisenä sotakesänä 1790 inventointialueella käytiin taisteluita Keltissä, Värälässä ja Anjalassa. Sota päättyi Värälässä tehtyyn rauhansopimukseen elokuussa 1790. Sodan aikana oli Kuusankoski – Anjala väliselle alueelle rakennettu joen kummallekin puolelle useita tykkipattereita ja maavarustuksia (kuva 2). Mahdolliset pienemmät ampumavallit ym. ovat nykyisin jo hävinneet. Lisäksi sekä venäläisten että ruotsalaisten jäljiltä on maastoon jäänyt runsaasti jäännöksiä sotaväen majoittamista leirialueista. Sota ei muuttanut rajan kulkua. Sen jälkeen kummatkin osapuolet vahvistivat linnoitteitaan ja ryhtyivät rakentamaan myös kokonaan uusia varustuksia.²

Venäjä ryhtyi rakentamaan 1790-luvulla Kaakkois-Suomeen linnoitusketjua, jolla turvattiin Pietarin kaupungin puolustus. Inventointialueella sijaitsevat Utin ja Liikkalan linnoitukset kuuluivat tämän puolustusjärjestelmän uloimpaan vyöhykkeeseen. Samaan aikaan rakennettiin myös Kymijoen varteen Ruotsulan linnake varmistamaan rajanylityspaikkaa.³

¹ Oksanen 1981, 280-287; Oksanen 1985, 212-216.

² Charta öfver Situationerne vid Wärälä Svenska och Ryska Armeens Läger samt de här å ömse sidor anlagde Forskantsningar och Batterier År 1789 och 1790, då freden slöts här sistn. Sotilaskartta Ia* 94 - 2d 18/16. 253:01 VT:91. KA; Laskovski 1865, osa III, 26; Laskovski 1866, kuvaliite III, taulu 2, kuvat 9, 21, 22; Oksanen 1981, 322-333; Oksanen 1985, 216-223.

³ Kauppi 2007, 58-60.

Kuva 2 Kustaan sodan aikaisia varustuksia ja sotaväen leiripaikkoja Kymijoen varrella Elimäen Värälässä. Joen itäpuolella ovat venäläisten ja länsipuolella ruotsalaisten asemat. Yksityiskohta ruotsalaisesta sotilaskartasta. Kansallisarkisto, signum: la* 94 - 2d 18/16. 253:01 VT:91.

Suomen sodan aikana 1808 venäläiset joukot ylittivät inventointialueella rajan Keltissä ja Anjalankoskella. Elimäellä käytiin vetäytymiskahakka 21.2.1808.⁴ Sodan seurauksena Suomesta tuli osa Venäjää ja raja Ruotsin kanssa siirtyi Pohjanlahdelle. Vanhat rajalinnoitukset kävivät tarpeettomiksi ja ne lakkautettiin.

Seuraavan kerran Pohjois-Kymenlaakson aluetta linnoitettiin ensimmäisen maailmansodan (1914 – 1918) aikana. Venäläinen sotilashallinto pelkäsi saksalaisten joukkojen hyökkäystä Pietariin. Rannikko linnoitettiin jo sodan alussa, jonka jälkeen uhaksi koettiin saksalaisten mahdollinen maihinnousu Pohjanlahden rannikolla ja eteneminen Etelä-Suomen poikki Pietarin alueelle. Suomeen rakennettiin rannikkovarustusten lisäksi kolme poikittaista, kentälinnoitettua puolustuslinjaa, joiden tehtävänä olisi ollut viivyttää saksalaisten etenemistä kunnes Venäjältä olisi saatu lisävoimia hyökkäyksen torjumiseen. Inventointialueen poikki kulkeva kentälinnoitetuista taisteluhaidoista, tuliasemista ja suojusta koostuvat varustukset kuuluivat keskimmäiseen puolustuslinjaan joka alkoi Suomenlahdesta, kymijoen länsirannalta kulkien inventointialueen poikki Saimaan länsipuolta Joensuun kautta Pohjois-Karjalan Enoon.⁵

Kun saksalaiset lopulta saapuivat keväällä 1918, Suomessa oli jo syttynyt sisällissota ja venäläiset joukot olivat suurimmaksi osaksi poistuneet maasta. Venäläisten rakennuttamia varustuksia käytettiin joissakin paikoissa hyväksi valkoisten ja punaisten välisissä taisteluissa kuten Jaalan Hillosensalmella. Tämän lisäksi inventointialueella Jaalassa on punakaartilaiden rakentamia vähäisiä kivivarustuksia (kuva 30). Sisällissodan alkuvaiheessa oli punaisten ja valkoisten rintamalinja vakiintunut inventointialueen pohjoisosaan Vesala – Huhdasjärvi linjalle. Valkoisen armeijan sisällissodan loppuvaiheen hyökkäys käynnistyi huhtikuun

⁴ Lappalainen et al. 2007, 66-67.

⁵ Lagerstedt 2008, 10-13.

viimeisinä päivinä Jaalassa, jolloin punakaartilaiset vetäytyivät Kymenlaakson eteläosia kohti. Taistelut päättyivät toukokuun alussa 1918 Kotkassa ja Pyhtäällä.⁶

Jo venäjän vallan aikana Kouvolaan ja Korialle perustettujen varuskuntien lisäksi alueen sotilastoimintaa lisäsi Utin sotilaslentokenttä. Se oli perustettu punakaartin toimesta jo sisällissodan aikana 1918. Sodan päätyttyä Suomen ilmavoimat perustivat Uttiin varuskunnan ja lentokoulun. Utin kenttä oli etenkin toisen maailmansodan aikana yksi merkittävimmistä Suomen hävittäjäkikohdista.⁷

Itsenäistyneen Suomen puolustusvarustukset rakennettiin Pohjois-Kymenlaaksossa idästä päin tulevaa Venäjän hyökkäystä vastaan. Karjalan Kannas oli linnoitettu jo 1920-luvulla. Talvisodan aikana 1939 ryhdyttiin suunnittelemaan taaempaa linnoitettua puolustuslinjaa. Se sijoittui Kuusankoski – Kouvola – Anjala – Kotka linjalle, pääosin Kymijoen länsirannalle. Tämä K-linjana tai Kymijokilinjana tunnetun linnoitusketjun rakennustyöt alkoivat jo sodan kestäessä ja niitä jatkettiin välirauhan aikana. Linnoitustöiden aktiivinen vaihe päättyi huhtikuussa 1940. Asemat jäivät osittain keskeneräisiksi.⁸ Pohjois-Kymenlaakson teollisuus-, rautatie- ja muita merkittäviä kohteita turvaamaan rakennettiin talvi- ja jatkosodan aikana myös ilmatorjunnan laitteita.

Kuva 3 Ensimmäisen maailmansodan aikainen varustus Jaalan Jänisvuorella, kohde 69.
Kuva: John Lagerstedt, 2008.

⁶ Suomen vapaussota vuonna 1918, 405-420; Lappalainen 1989, 231-234 ja 274-275.

⁷ Pernaa 1997, 27.

⁸ Arimo 1981, 183-185.

4. TUTKIMUSHISTORIA

Inventoidun alueen sotahistoriaa ovat tutkineet useat henkilöt. Tapani Ahvenisto inventoi Muinaistieteelliselle toimikunnalle eli nykyiselle Museovirastolle vuosina 1966 – 1968 alueen suuret linnoitukset sekä varsinkin Kustaan sodan aikaisia varustuksia. Yksittäisiä vuoden 2008 inventoinnissa tarkastettuja kohteita ovat tutkineet aikaisemmin mm. Aimo Mäkelä 1962 (Jaalan redutti, kohde 61) sekä Kreetta Lesell 2005 (Anjalankoski, Kivikoski, kohde 4). Martti Koponen ja Hannu Poutiainen inventoivat ensimmäisen maailmansodan aikaisia linnoitteita Kymenlaaksossa 1994. Kimmo Seppänen ja Hannu Purho tarkistivat vuonna 2006 Kuusankosken alueella sijainneita varustuksia virkatyönä Kuusankosken kaupungin itse teettämässä tutkimuksessa. Museovirasto dokumentoi kenttäkaudella 2008 Utin ja Liikkalan linnoituksia liittyen Pietarin kivikilpi hankkeeseen.

5. TUTKIMUSMENETELMÄT

Valmisteluvaiheessa listattiin kaikki alueelta tunnetut muinaisjäännökset käyttämällä apuna Museoviraston muinaisjäännösrekisteriä sekä alueella tehtyjen tutkimusten raportteja. Tietokannoista ja inventointikertomuksista puuttuvia kohteita tiedusteltiin lisäksi Kymenlaakson museosta ja Museoviraston Haminan aluetoimistosta. Paikallishistoriat hahmottivat kokonaiskuvan alueen sotahistoriasta. Arkistotutkimuksessa käytiin läpi inventointialueen 1700- ja 1800-lukujen karttoja kansallisarkistossa sekä tilattiin sotahistoriaa käsittelevää kartta-aineistoa Kymenlaakson historiallisten karttojen Kyhika-kokoelmasta. Lisäksi tutkittavan alueen topografiaa selvitettiin käymällä läpi venäläisiä sotilastopografikarttoja 1800-luvun lopulta ja 1900-luvun alusta. Näiden avulla valittiin myös tutkittavia maastonkohtia, joissa ei entuudestaan tiedetty olevan linnoitteita tai muita sotahistoriallisia kohteita. Toisen maailmansodan aikaisista nk. Kymijokilinjan linnoitteista saatiin kartta-aineisto puolustusvoimien Itä-Suomen sotilasläänin esikunnasta. Tutkittavan alueen vanhasta tiestöstä tehtiin rekonstruktio paikantamalla ne historiallisista kartoista ja merkitsemällä ne nykypäivän kuntien haja-asutusalueiden opaskarttoihin.

Maastotutkimuksessa kuljettiin läpi valmisteluvaiheessa valitut kohteet. Löydettyjen kohteiden sijaintipaikkojen koordinaatit mitattiin GPS-paikantimella. Kohteista tehtiin sanalliset muistiinpanot ja rakenteet valokuvattiin diafilmille. Lisäksi kohteista otettiin digikuvia muistiinpanoluonteisesti. Tarvittaessa maaperää tutkittiin T-piikillä otetuilla kairausnäyteillä.

Kenttätutkimusten ajankohta sattui otolliseen hetkeen. Vielä edellisellä viikolla maan peittänyt lumipeite oli tutkimuksen alkaessa sulanut lähes kaikkialta. Puiden lehdet avautuivat ja aluskasvillisuus nousi vasta kenttätutkimuksen viimeisillä viikoilla, joten maisema pysyi läpinäkyvänä koko tutkimuksen ajan. Havaintomahdollisuudet olivat tutkimuksen alussa erinomaiset ja loppuvaiheessa hyvät.

Inventoinnista tiedotettiin Museoviraston Internetsivuilla ja mediatiedotteella ennen tutkimusten aloittamista. Ylen Kymenlaakson maakuntaradio teki haastattelun 22.4. ja Kouvolan sanomat julkaisi uutisen tutkimuksesta 20.5. Myös paikallislehti Pohjois-Kymenlaakso julkaisi tutkimuksen mediatiedotteen. Uutisointien jälkeen tuli useita yhteydenottoja paikallisilta asukkailta.

6. INVENTOINNIN KOHTEET

6.1 Pohjois-Kymenlaakson linnoitteet 1700-luvulla

Tutkimusalueen vanhimmat varustukset on rakennettu Kustaan sodan aikana vuosina 1788-1790. Kaikki säästyneet varustukset ovat tykkipattereita tai tykistöille ja jalkaväelle suunniteltuja umpivarustuksia eli redutteja. Suustaladattavat, sileäputkiset tykit ovat sijainneet asemissaan kivistä ja maasta tai hiekasta rakennettujen rintasuojavallien takana. Rintasuojaan on tehty yleensä ampuma-aukkoja (kuvat 17 ja 26). Rintasuojien suojanpuolelle on tehty matala koroke, vallikäytävä, jolla tykit ovat seisoneet. Linnoitukset ja pienemmät linnakkeet on ympäröity tarpeellisilta suunnilta vallihautoilla. Yksinkertaisemmissa tykkipattereissa vallihauta on syntynyt patterin eteen, kun maata on kaivettu sen kohdalta ja kasattu rintasuojan valliksi (kuva 4).

Tutkimuksessa oli käytössä sijaintitiedot 19:sta tykkipatterista tai sellaiseksi tulkituista maavalleista. Niistä 10 on tuhoutunut kokonaan. Kaikki patterit ovat huonokuntoisia ja toisinaan on jäljellä ainoastaan tasattu maaterassi ja fragmentteja vallihaudasta tai rintasuojasta. Parhaiten on säilynyt Elimäellä Vilppulan patteri n:o 4 (kohde 23), jossa koko rintasuoja ampuma-aukkoineen ja vallihautoineen on edelleen jäljellä. Kustaan sodan aikaisia linnakkeita tai redutteja on ollut kaksi: Elimäellä Värälän kenttälinnoitus (kohde 27) ja Jaalan redutti (kohde 61), jotka kumpikin ovat säilyneet kohtalaisessa kunnossa.

Kustaan sodan jälkeen rakennetut venäläisten rajalinnoitukset ja linnakkeet Anjalankosken Liikkalassa, Kuusankosken Ruotsulassa ja Valkealan Utissa ovat säilyneet hyvin. Kaikissa kohteissa on tehty maisemanhoidollisia hoitotoimenpiteitä. Ainoastaan ruotsalaisten perustama ja myöhemmin venäläisille jäänyt Anjalankosken Mämmälän linnake on tuhoutunut kokonaan. Ruotsalaisten suunnittelema Pitkäsillan linnoitus Elimäellä jäi keskeneräiseksi ja sen rakenteet ovat säilyneet kohtalaisen hyvin.

Kuva 4 Kustaan sodan aikainen tykkipatteri Kouvolan Alakylän Kallioniemessä, kohde 75. Vasemmalla rintasuoja ja sen edessä kaartuva vallihauta. Kuva: John Lagerstedt, 2008.

6.2 Sotilasleirit

Inventoitavalta alueelta tutkittiin 12 selkeästi 1700-luvun sotilasleiriksi tulkittua kohdetta. Tämän lisäksi oli kaksi aluetta, litiin Hiekkämäki (kohde 46) ja Jaalan Pappilanharju, joiden leirialueelta vaikuttavien kuoppien alkuperä ja tarkoitus ovat epäselviä. Suurin osa sotilasleireistä sijaitsee Kustaan Sodan aikaisten taistelupaikkojen läheisyydessä. Seitsemän sotilasleirin käyttöajankohta pystyttiin varmentamaan historiallisten karttojen perusteella ja ne kaikki liittyvät Kustaan sotaan. Neljä niistä on asiakirjalähteiden perusteella ruotsalaisten ja kaksi venäläisten rakentamia. Majoitukseen sopivat alueet ovat tietenkin voineet olla käytössä jo aikaisempienkin sotien tai muunlaisten sotaväen osastojen liikkeiden aikana.

Sotilasleirit on useimmiten rakennettu maaston kohoumille, loiviin rinteisiin. Lähes kaikki inventoinnissa tutkitut leirit sijaitsivat hiekkapohjaisissa kangasmaastoissa. Nykyisin alueilla kasvoi yleensä kuusi- tai mäntymetsää. Ilmansuunta ei näytä vaikuttavan siihen, mille mäenrinteille sotilasleiri on sijoitettu. Sen sijaan kaikki sotilasleireiksi tulkitut kohteet sijaitsivat vanhojen teiden varsilla.

Sotilasleiri erottuu maastossa 0,3 – 1 m syvinä kuoppina, joiden muodot vaihtelevat nelikulmaisista, soikean kautta täysin pyöreisiin. Kuopat kapenevat pohjaansa kohti ja nelikulmaisten kuoppien kulmat ovat pyöristyneet. Kuoppien koot vaihtelevat. Keskimääräinen majoituskuopan koko on 2 x 3 m ja syvyys 0,7 m. Pienimmät majoituskuopiksi oletetut painanteet ovat kooltaan 1 x 2 m. Suurin inventoinnissa löydetty kuoppa sijaitsee Elimäen Värälässä (kohde 29) ja on kooltaan 4 x 8 m. Sen kohdalle oli vanhaan sotilaskarttaan merkitty Ruotsin kuninkaan hovin ja kenraalikunnan sijoituspaikka. Valkealan Pyydysmäestä (kohde 88) löytyi 7 x 10 m kokoinen, epämääräisen muotoinen kaivettu alue, jonka pohja on useassa eri tasossa. Anjalankosken Töyryntien (kohde 5) ja Junkkarin Mikkolanniemen (kohde 14) sekä Valkealan Pyydysmäen leirialueiden joidenkin majoituskuoppien ympärille on kasattu maavallit, jotka kohoavat muuta ympäröivää maastoa korkeammalle.

Majoituskuopat sijaitsivat toisinaan suorissa riveissä ja saattavat olla vierekkäin siten, että niiden väliin jää vain 0,3 m leveä maakaistale (kuvat 5, 11 ja 20). Useissa leireissä kuopat on kaivettu ryhmittäin ja kuopparyhmien välimatka toisiinsa on useita kymmeniä metrejä. Leirialueilla vaikuttaa usein olevan myös yksittäisiä, täysin erillään muista sijaitsevia majoituskuoppia sekä erilaisia pieniä 0,5 x 0,5 m kokoisia kuoppia tai metrin mittaisia, kapeita, ojamaisia painanteita. Inventoitavalla alueella ei sotilasleirien yhteydessä havaittu kivistä ladottuja uuneja, jotka ovat esimerkiksi Ruotsinpyhtään alueella tavanomaista.⁹

Kuva 5 Majoituskuoppia Elimäen Vilppulan Yläpellossa, kohde 32. Leiriin oli majoitettu Kustaan sodan aikana Uudenmaan rakuunoita. Kuva: John Lagerstedt, 2008.

⁹ Suhonen 2007, 40-41.

6.3 Ensimmäisen maailmansodan linnoitteet

6.3.1 Yleistä

Inventointialueella sijaitseva ensimmäisen maailmansodan aikainen linnoitettu vyöhyke alkaa Anjalankoskelta Kymijoen Susikoskesta, kulkien kaakko-luode -suuntaisena littiin, Pyhäjärven etelärannalle. Järven Jaalan puoleiselta rannalta puolustuslinja kääntyy koillis-lounais -suuntaiseksi sulkien järvikannakset Valkealan Hillosensalmelle asti. Linnoitteilla on puolustettu Savon rataa, Kouvola – Kotka rataa sekä Kouvolan tärkeää rautatieristeystä ja varuskunta-alueita. Samalla ne ovat valvoneet Salpausselän harjua pitkin kulkevaa maantietä ja rautatietä. Linnoitusvyöhyke on sijoitettu pohjois-etelä -suuntaisista radoista n. 8 – 12 km länteen. Alueen linnoitteet on rakennettu vuosina 1915 – 1917.

Puolustusasemat, jotka koostuvat taistelu- ja yhdyshaudoista sekä tuliasemista ja suojahuoneista on rakennettu metsäisten mäkien laidoille (kuva 3). Ne on sijoitettu siten, että niillä on voitu estää lännestä ja luoteesta lähestyvän vihollisen eteneminen teitä pitkin. Toisaalta myös kulkukelpoisia järvikannaksia on linnoitettu vaikkei niille ole edes tehty sotaväen liikkumiseen sopivia teitä. Jopa laajan suon laidassa olevia mäkiä on linnoitettu, esim. litin Hongistonmäellä (kohde 50). Varsinaisen puolustuslinjan taustapuolelle on myös tehty varustuksia. Valkealan Utin Salmelassa (kohde 91) on Salpausselän harjun poikki rakennettu taisteluhauta, joka sijaitsee varsinaisesta puolustuslinjasta n. 20 km itään. Paikka on ollut helppo linnoittaa ja vähäisin varustustoin on voitu turvata merkittävän maantien puolustus. Myös Valkealan Lappakoskella (kohde 92) on taisteluhautaa, joka saattaa olla ensimmäisen maailmansodan aikainen. Kohde sijaitsee 13 km itään pääpuolustuslinjasta.

Elimäen peltoalueiden keskellä sijaitsevien mäkien taistelu- ja yhdyshaudat ovat joissakin tapauksissa saattaneet jatkua pelloille kaivettuina, yhdistäen linnoitetut kukkulat toisiinsa. Pelloilla ei kuitenkaan ole enää useiden kyntöjen jälkeen havaittavissa merkkejä varustuksista mutta eräät yhdyshaudat jatkuvat mäenrinteiltä peltöjen reunoille, jossa ne katkeavat kesken. Puolustusasemien edessä on todennäköisesti ollut piikkilankaesteet. Niiden jäännöksiä ei inventoinnissa havaittu vaikka niitä etsittiin uloimpien taisteluhautojen etumaastoista. Puretusta piikkilankaesteestä ei välttämättä ole jäänyt merkkejä maastoon ellei sen eteen ole rakennettu matalaa, naamiointitarkoituksiin tehtyä maavallia, jollaisia on säilynyt pääkaupunkiseudun maastossa. Inventoinnissa ei löydetty myöskään suojavalleja. Puolustusasemien takana on saattanut olla parakkeja tai muita varastoja, joista voi jäädä maastoon säännöllisen muotoisia, 0,5 - 1 m syviä kuoppia. Taustamaastoja ei inventoinnissa ennätetty tarkistaa eikä parakinkuopista tehty havaintoja.

Miltei kaikissa inventointialueen ensimmäisen maailmansodan aikaisissa linnoitekohteissa on myös keskeneräiseksi jääneitä osuuksia. Anjalankosken, Elimäen ja litin alueella ovat kallion louhintatyöt usein kesken ja eräistä taisteluhautoista ovat esimerkiksi suuret maakivet jääneet poistamatta. Useimmiten keskeneräiset haudat on kaivettu maahan matalina urina, joten niiden kulun pystyy havaitsemaan maastossa.

Pyhärven etelä- ja pohjoispuolella sijaitsevilla linnoitteilla on eroja, jotka selittyvät vain osin maaston erilaisuudella. Eteläpuoliset asemat on usein kaivettu maahan ja ne on jyrkkien mäkien kohdilla sijoitettu mäen juurelle tai alarinteeseen. Pyhäjärven pohjoispuoleisilla alueilla linnoitteet on yleensä louhittu kallioon, jyrkkien mäkien ylärinteille. Järven eteläpuolella sijaitsevien linnoitteiden yhteydessä olevia avoimia konekivääriasemia ei havaittu laisinkaan pohjoispuolen linnoitetuilla alueilla, joissa sen sijaan oli useita katettuja tai katetuksi tarkoitettuja tuliasemia. Rakentamistavan erojen syynä saattavat olla paikallisten linnoittamisorganisaatioiden suunnittelu- ja työprosessit sekä käytettävissä olleet resurssit. Linnoitteiden rakentamisen organisointia ei kuitenkaan ole vielä selvitetty arkistolähteiden perusteella.

Käytettävissä olevan ajan puitteissa ei ollut mahdollista inventoida tyhjentävästi koko ensimmäisen maailmansodan aikaista puolustuslinjaa. Jälkityövaiheessa käsitellyistä kartoista kävi ilmi, että linnoitteita sijaitsi myös alueilla, joita ei maastossa tarkastettu kuten

Pukkisuo (kohde 55) tai Tervaharjun taaempi taisteluhautalinja (kohde 54). Muita mahdollisesti linnoitettuja mutta tarkastamattomia alueita ovat Jaalan Johdasjärven ja Sulasalmen etelärannat. Kaikki em. alueet on merkitty karttaliitteisiin vihreällä rasteroinnilla.

Inventoinnissa todettiin, että suurin osa rakennetuista linnoitteista oli edelleen jäljellä. Suurimmat vauriot ovat syntyneet, kun linnoitteiden kohdalta on otettu maata tai niiden läheisyydessä sijainneita hiekkakuoppia on laajennettu. Uudet tiet ja joissakin harvoissa tapauksissa myös omakotitalojen pihamaat ovat tuhonneet kohteita. Useilla kohteilla on tehty metsänhakkuita, jolloin kaadetut kapeat puunrungot ja oksat ovat jääneet maahan. Linnoitteet ovat säilyneet hakkuualueilla kohtalaisessa kunnossa mutta kasvijäte, jota toisinaan on sijoitettu tarkoituksella linnoitteisiin, uhkaa täyttää maahan kaivetut taistelu- ja yhdyshaudat näkymättömiin. Osaa linnoitteista on käytetty myös kaatopaikkoina.

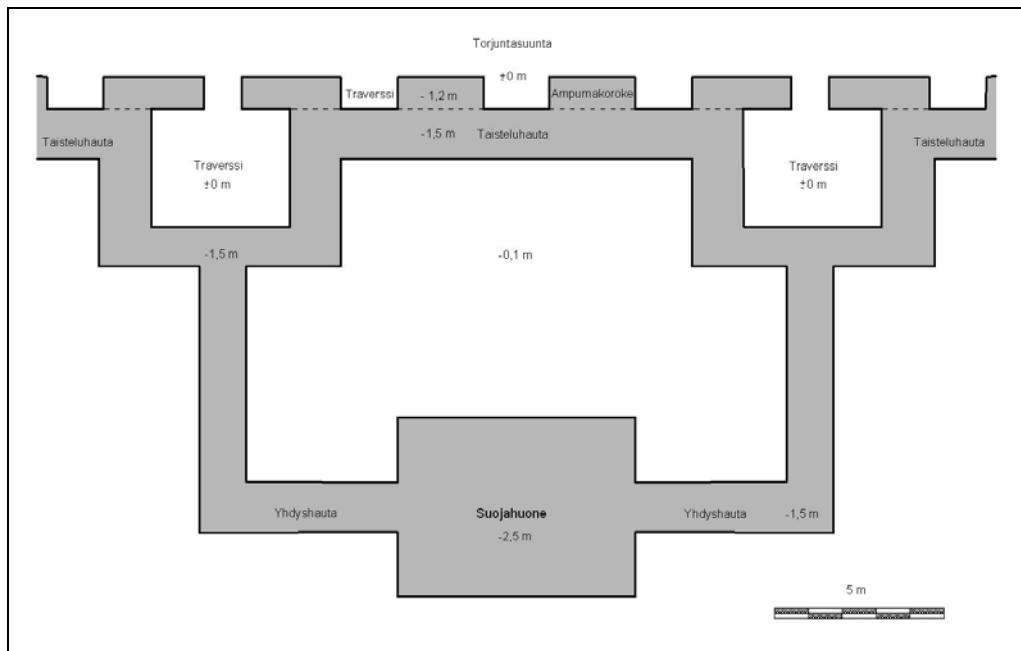
Jaalan Sammakkolamminvuori, Kokkokallio ja Kettulanvuori (kohteet 63 - 65) muodostavat harvinaisen hyvin säilyneen linnoitekokonaisuuden, joka on valtakunnallisessakin mittakaavassa merkittävä. Alueella saa selkeän kuvan ensimmäisen maailmansodan aikaisesta kenttälinnoitusjärjestelmästä. Alueen puolustusasemat ovat hyvässä kunnossa ja niiden yhteydessä on useita erilaisia linnoituslaitteita. Rakennustyöt ovat jääneet vähäisiltä osin keskeneräisiksi. Tämän johdosta alueella pystyy hahmottamaan eri valmistumisasteelle jääneitä linnoituslaitteita ja myös ajan rakennusmenetelmiä ja työjärjestyksiä.

Kuva 6 Kallioon louhittua taisteluhautaa Jaalan Kettulanvuorella, kohde 65.
Kuva: John Lagerstedt, 2008.

6.3.2 Taistelu- ja yhdyshaudat

Taisteluhaudat on kaivettu maahan tai louhittu kallioon. Yhdeksässä kohteessa oli taisteluhautalinjoja rakennettu kaksi peräkkäin siten, että ulompi linja sijaitsee rinteessä taaempaa linjaa alempana. Linjojen väli on 20 – 100 m, keskimäärin 60 m. Louhittu hauta on voitu rakentaa myös siten, että hauta on louhittu vain puoleen syvyyteen asti mäen reunalla ja louhinnasta syntynyt kiviaines on ladottu suojaavaksi valliksi haudan ulkoreunalle (kuva 6). Haudan torjuntasuunnan puoleisen seinän eli rintasuojan juurelle on tehty ampumakoroke, jolle kiväärimies on voinut nousta tulittamaan haudan pohjalta. Ampumakorokkeet on yleensä erotettu toisistaan noin kolmen metrin välein maasta tehdyillä, metrin levyisillä sivustasuojilla eli traverseilla, jolloin ne muodostavat ampumasivennyksen. Sivusuojat ulkonevat noin metrin verran rintasuojan puoleisesta seinästä hautaan päin. Tämä tekee taisteluhaudan torjuntasuunnan puoleisesta seinästä polveilevan (kuva 7).

Kuva 7 Pohjapiirros ampumasyvennyksillä ja traversseilla varustetusta taisteluhaudasta ja suojahuoneesta. Piirros: John Lagerstedt 2008.

Taisteluhautaosioissa on useissa kohdissa nelikulmisiä, 3 x 4 m kokoisia, maakunnan muodostamia suurempia sivustasuojia eli traversseja (kuvat 7 ja 8). Toisinaan maakunnan sijasta on voitu käyttää louhittua kalliota tai ladottuja kiviä (kuva 14). Traverssit on yhdistetty rintasuojaan metrin levyisellä ja pituisella maavallilla. Hauta tekee traverssin kohdalla useita suorakulmisiä mutkia. Traverssien ja pienempien sivustasuojien tehtävänä on ollut suojata kiväärimiehiä taisteluhaudassa räjähtävien kranaattien sirpaleilta ja paineiskuilta. Traverssien kohdalla on haudasta noussut usein portaat taustalle. Askelmat ovat hävinneet, mutta haudan takaseinään on jäänyt jäljelle pieni painanne. Traverssi on saatettu sijoittaa haudan keskelle myös siten, että sen voi kiertää kummalta puolelta tahansa. Tällöin ovat haudassa eri suunnista tulevat kulkijat voineet väistää toisiaan traverssin kohdalla sijaitsevassa haudan sivuhaarassa.

Kuva 8 Maasta rakennettu, 3 x 4 m kokoinen traverssi eli sivustasuoja taisteluhautalinjassa Elimäen Kukonojan Korkiamäellä, kohde 44. Kuva: John Lagerstedt, 2008.

Taisteluhautojen rintasuojista on joissakin kohteissa kaivettu torjuntasuuntaan suoria hautoja, jotka kapenevat ja mataloituvat loppupäässään ojiksi. Rakenteen käyttötarkoituksesta ei ole tietoja. Ne ovat saattaneet olla vastahyökkäyksen etenemisreittejä tai taisteluhaudan vedenpoistoon liittyviä laskuojia. Joka tapauksessa rintasuojassa oleva miehen levyinen ja korkuinen ”ojahaudan” aukko olisi muodostanut vakavan turvallisuusuhan haudassa liikkuneille sotilaille.

Yhdyshautoissa ei ole ampumakorokkeita. Ne yhdistävät eri linnoituselimiä toisiinsa. Yleensä yhdyshaudat on tehty mutkitellen eteneviksi. Yhdyshautojen reunamia on voitu korottaa maavalleilla. Maavalleja on käytetty myös taisteluhautojen laitojen korottamiseen. Taistelu- ja yhdyshaudat on aikanaan tuettu hirsivahvistuksilla. Kaikki puutavara on poistettu linnoitteista järjestelmällisesti, mutta joissakin paikoissa, kuten litin Lyötilän Töyrylässä (kohde 57), on hautojen reunoilla vielä jäljellä puupropsien sitomiseen käytettyjä rautalankalenkkejä. Taistelu- ja yhdyshautojen syvyys on 1,5 – 2 m ja leveys keskimäärin 1,5 m, sivustasuojilla varustettujen ampumakorokkeiden kohdalla taisteluhaudan leveys on yleensä 2,5 m.

6.3.3 Tuliasemat

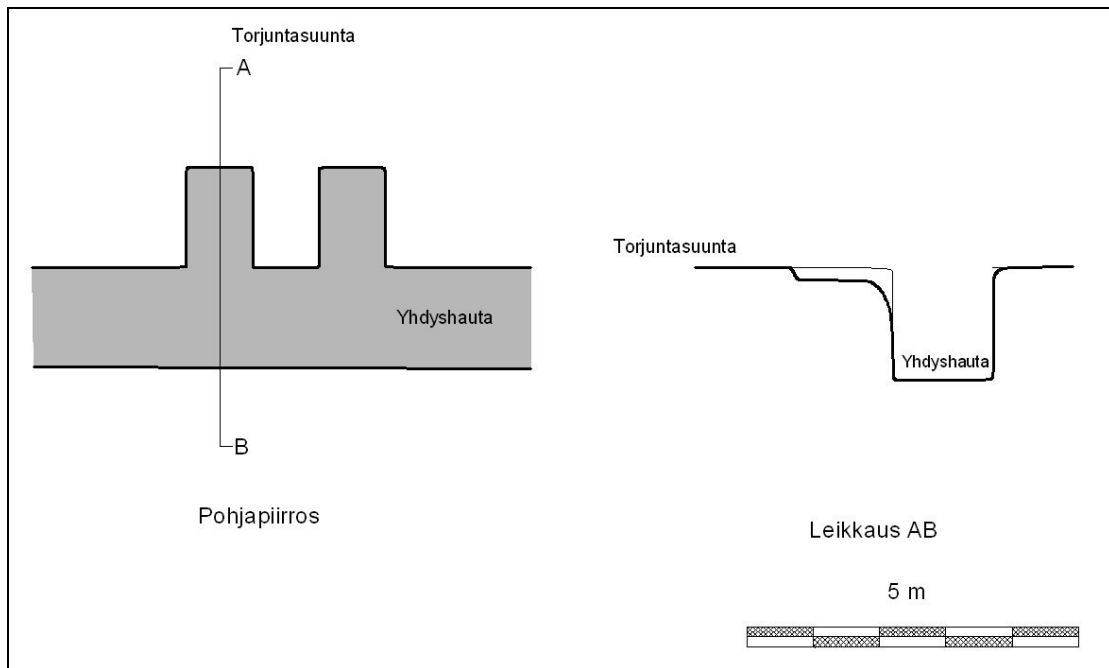
Inventoiduista linnoitteista löytyi useita eri tyyppiä olevia tuliasemia, jotka oli tarkoitettu todennäköisesti konekivääreitä varten. Tuliasemat on sijoitettu siten, että niistä on voitu tulittaa tehokkaasti maaston avonaisia kohtia, joenrantoja tai toisen puolustusaseman etualaa.

Elimäen, Anjalankosken ja litin alueilla on avoimia konekivääriasemia, jotka on rakennettu siten, että taistelu- tai yhdyshaudan kulkusuunnasta poikittaiseen torjuntasuuntaan on kaivettu kaksi metrin levyistä, 1,5 m pitkää kaivantoa, jonka väliin jää metrin levyinen maakumpu (kuvat 9 ja 10). Kumpu on aseman rintasuojaa n. 20 – 30 cm matalampi. Konekivääri on ollut kummalla ja sen sivuilla olevissa kaivannoissa ovat olleet kiväärin johtaja ja lataaja. Ampuja on ollut kyyristyneenä konekiväärin takana. Avoimia konekivääriasemia löydettiin inventoitavalta alueelta yhteensä 10 kpl.

Katettujen konekivääriasemien sisäosien leveys on keskimäärin 2,5 m ja pituus 3 – 6 m. Tuliasemien syvyydet ovat 1,5 – 2 m. Sisäänkäynnit ovat tuliaseman takaseinässä ja niihin johtaa yhdyshauta. Tuliasemien sisäseinät ja sisäkatto on tuettu aikanaan hirsillä. Seinähirsisiä on edelleen jäljellä Anjalankosken Korvenkylän Koskelassa (kohde 19), jossa on ollut erotettavissa aseman sisätilan jakaantumisen väliseinän erottavaan ampumakammioon ja eteistilaan. Muissa katetuissa konekivääriasemissa ei ole säilynyt puurakenteita ja kaikkien katot ovat hävinneet (kuva 29). Myös ampuma-aukkoseinämät ovat sortuneet niin ettei niistä voi erottaa yksityiskohtia.

Jaalan Juoksuhaudanmäillä (kohde 70) on kookas ampumasektorilla varustettu tuliasema, jonka sisätilan leveys on 4 m ja pituus 5 m. Tuliaseman syvyys on 2,5 m. Ampuma-aukon leveys on 1,8 m. Aseman syvyyden, suuren pohjapinta-alan ja laajan ampuma-alueen takia on oletettavaa, että se on tarkoitettu suorasuuntaustulta ampuvalle kevyelle tykille. litin Hasusmäellä (kohde 56) sijaitseva 8 x 8 m kokoinen kuoppa saattaa myös olla tykkiasema.

Kaaritulta ampuvia, selustaan tai etulinjaan sijoitettuja tykkipattereita ei inventoinnissa tavattu. Elimäen Kukonojan Metsärannassa (kohde 41) on kaksi kookasta kuoppaa, jotka saattavat olla kaaritulasta ampuvien tykkien tuliasemia. Kohde on kuitenkin vaurioitunut hiekanoton yhteydessä niin pahasti ettei asiaa pysty varmuudella toteamaan.

Kuva 9 Avoimen konekivääriaseman pohjapiirros ja profiilikuva. Piirros: John Lagerstedt 2008.

Kuva 10 Taisteluhaudan päässä sijaitseva avoin konekivääriasema Anjalankosken Junkkarin Mikkolanniemellä. Kuva: John Lagerstedt, 2008.

6.3.4 Suojahuoneet

Inventoinnissa löydettiin 59 suojahuoneen kuoppaa. Ne on yleensä kaivettu maahan mutta Jaalasta löytyy myös kallioon louhittuja suojahuoneen kuoppia. Sisäosat on rakennettu hirsistä, jotka on myöhemmin poistettu. Useat paikalliset muistelivat sukulaistensa kertoneen, että suojahuoneet veistettiin, koottiin ja purettiin jossakin lähistöllä, jonka jälkeen ne koottiin uudestaan suojakuopissaan, jotka peitettiin maalla ja kivillä. Tyypillinen suojahuone sijaitsee n. 10 m taisteluhautalinjan takana. Sen kuopan koko on 7 x 5 m ja sen kummassakin päädyssä sijaitseville oviaukoille on johtanut taisteluhaudan traverssien kohdalta alkavat yhdyshaudat (kuva 7). Kuopan ympärillä ja sisäänkäyntien edessä olevat maavallit ovat syntyneet, kun hirsirakenteet on kaivettu uudelleen esiin poistoa varten sodan loputtua. Myös yhdellä oviaukolla varustettuja suojahuoneita on rakennettu.

Jaalan alueelta löytyi myös kallioon louhittuja, yhdellä oviaukolla varustettuja suojahuoneita. Niiden kattorakenteet puuttuvat. Suojat ovat jääneet joko keskeneräisiksi tai niiden katot on myöhemmin purettu. Itissä on Tiiskojanmäellä (kohde 51) 6 x 10 m kokoinen, osin kallioon louhittu kuoppa ja Hasusmäellä (kohde 56) kaksi kuoppaa joiden koot ovat 8 x 10 m ja 10 x 10 m. Näiden suurikokoisten, ja nykyään veden täyttämien kuoppien seinustoilta ei löytynyt oviaukkoja tai minkäänlaisia kulkureittejä. Ne ovat mahdollisesti keskeneräisiä suojahuoneita.

7. YHTEENVETO

Pohjois-Kymenlaakson maastossa on säilynyt laaja sotahistoriallinen kulttuuriperintö, jonka varhaisimmat kohteet ovat peräisin 1700-luvun loppupuolelta ja nuorimmat, tällä hetkellä historiallisesti merkittävät kohteet 1940-luvulta. Kustaan sodan aikaisista jäljelle jääneistä linnoitteista suurin osa on vaurioituneita. Yksittäisistä hyvin säilyneistä varustuksista ja muista maastossa sijaitsevista huonommin säilyneistä kohteista sekä sotilasleirien jäännöksistä muodostuu kuitenkin kokonaisuus, josta voi paikallistaa Pohjois-Kymenlaaksossa riehuneiden taisteluiden tapahtumapaikkoja sekä hahmottaa 1700-luvun sodankäynnin taktiikkaa ja linnoitustekniikkaa.

Löydettyjen sotilasleirien jäännösten arkeologinen potentiaali on vielä suurimmaksi osaksi selvittämättä. Muinaisjäännösr ryhmänä sotilasleirit on tunnettu jo pitkään mutta niitä on paikallistettu vain satunnaisesti ja tutkittu kaivausmenetelmillä harvoin. Inventoinnissa löytyi joukko uusia leirialueita, joista osa voitiin historiallisia lähteitä käyttämällä ajoittaa ja tunnistaa niiden käyttäjät jopa joukko-osaston tarkkuudella.

Inventointialueella on säilynyt kolme venäläisten 1790-luvulla Kaakkois-Suomeen rakentamaa linnoitusta, jotka kuuluvat Venäjän rajaa tuolloin suojaaneeseen linnoitusten ketjuun. Nämä ovat Utti, Ruotsula ja Liikkala. Linnoitukset ovat hyvässä kunnossa ja ne kuuluvat hoidettujen muinaisjäännösten piiriin.

Ensimmäisen maailmansodan aikaisista kenttälinoitteista saatiin myös uusia tietoja. Linnoitusvyöhykkeen sijainti tutkimusalueella täsmentyi ja linnoitteita löydettiin myös uusilta seuduilta varsinaisen puolustuslinjan ulkopuolelta kuten Valkealan Utista. Linnoitteita oli rakennettu aiempaa luultua tiheämmin ja myös yllättäviin maastonkohtiin, esimerkiksi suoalueen reunalle. Uutena linnoituslaitetyypinä tunnistettiin avoin konekivääriasema.

Toisen maailmansodan aikaisia kohteita tutkittiin ajan puutteen takia vain kursorisesti silloin, kuin niitä havaittiin varsinaisten muinaisjäännösten tutkimusten yhteydessä. Vaikka nämä kohteet eivät ole vielä muinaisjäännöksiä, ne on kuitenkin otettava huomioon kaavoituksessa. Siksi olisi tärkeää, että Pohjois- ja Etelä-Kymenlaakson alueella tehtäisiin erillinen toisen maailmansodan aikaisten sotahistoriallisten kohteiden inventointi.

Vähäisen valmistelu- ja kenttätutkimusajan takia on todennäköistä, että nyt inventoinnin piiriin kuuluneelta yli 3000 neliökilometrin alueelta tulee vielä jatkossakin löytymään aikaisemmin tuntemattomia sotahistoriallisia muinaisjäännöksiä. Otaksuttavasti varsinkin 1700-luvun sotilasleirejä ja ensimmäisen maailmansodan aikaisia linnoitteita on vielä Pohjois-Kymenlaakson metsien kätköissä. Niitä koskevat kuitenkin samat muinaismuistolain määrittelemät rauhoitussäädökset, kuin tässä inventointikertomuksessa mainittuja kohteita.

Pohjois-Kymenlaakso on sotahistorian "aarreaitta", jonka osia on ripoteltu pitkin mäkiä ja Kymijoen vartta. Tätä osaksi dramaattista mutta opettavaista kulttuuriperintöä soisi arvostettavan enemmän ettei kohteita enää tuhoutuisi rakentamisen, roskaamisen tai ajattelemattoman metsänhoidon takia. Osaa kohteista voitaisiin hyödyntää myös matkailukäytössä.

Helsingissä 15.1.2009

John Lagerstedt, tutkija, FM

8. KOHDELUETTELO

Nro	Kohde	MJ numero	Muinaisjäännöstyyppi	Peruskartta	Koordinaatit
	ANJALANKOSKI				
1	Liikkalan linnoitus	1000002101	Puolustusvarustukset, linnoitukset	304203	P= 6732725, I= 3500439
2	Alapää 1	1000007695	Asuinpaikat, talonpohjat	304203	P= 6731000, I= 3501560
3	Alapää 2	1000007696	Asuinpaikat, talonpohjat	304203	P= 6730490, I= 3502180
4	Kivikoski	1000009315	Asuinpaikat, sotilasleirit	311310	P= 6740074, I= 3490924
5	Töyryntie	1000012768	Asuinpaikat, sotilasleirit	313102	P= 6754703, I= 3508882
6	Mämmälän linnake	1000002102	Puolustusvarustukset, linnakkeet	302412	P= 6730978, I= 3491241
7	Pirilän töyry	1000007693	Puolustusvarustukset, tykkiasemat	302409	P= 6738560, I= 3488460
8	Vuoripatteri	1000007601	Puolustusvarustukset, tykkiasemat	302412	P= 6730715, I= 3491147
9	Flêche-patteri	1000007603	Puolustusvarustukset, tykkiasemat	302412	P= 6730308, I= 3490292
10	Kirkkovuori	754500008	Kivirakenteet	302409	P= 6731285, I= 3489581
11	Anjalan taistelupaikka	1000012770	Tapahtumapaikat, taistelupaikat	311305	P= 6730748, I= 3490898
12	Junkkari, Juotjoki	1000012771	Tapahtumapaikat, taistelupaikat	302409	P= 6730882, I= 3486087
13	Korhosenmäki	1000012776	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	302408, 302409	P= 6730374, I= 3486654
14	Junkkari, Mikkolanniemi	1000012778	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	302409	P= 6732122, I= 3486018
15	Lukkari	1000012781	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	302409	P= 6733075, I= 3485189
16	Junkkari, Harjula	1000012784	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	302409	P= 6733390, I= 3485040
17	Riihimäki	1000012785	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	302409	P= 6733722, I= 3484126
18	Pekkolänmäki	1000012786	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	302409	P= 6734137, I= 3483310
19	Korvenkylä, Koskela	1000012787	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	302409	P= 6734411, I= 3481619
20	Kirkkokallio	1000012789	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	302409	P= 6731456, I= 3489740
	ELIMÄKI				
21	Värälän valli	1000007594	Puolustusvarustukset, tykkiasemat	311307	P= 6745867, I= 3482792
22	Vilppulan patteri n:o 2	1000007592	Puolustusvarustukset, tykkiasemat	311307	P= 6746300, I= 3482200
23	Vilppulan patteri n:o 4	1000002045	Puolustusvarustukset, tykkiasemat	311307	P= 6746280, I= 3481700
24	Vilppulan patteri n:o 5	1000002046	Puolustusvarustukset, tykkiasemat	311307	P= 6746186, I= 3481829
25	Vilppulan patteri n:o 6	1000007589	Puolustusvarustukset, tykkiasemat	311307	P= 6748100, I= 3480900
26	Vilppulan patteri n:o 7	1000007591	Puolustusvarustukset, tykkiasemat	311307	P= 6748540, I= 3480260
27	Värälän kenttäl linnoitus	1000002100	Puolustusvarustukset, linnakkeet	311307	P= 6747044, I= 3484115
28	Värälä, Harjula	1000012804	Asuinpaikat, sotilasleirit	311307	P= 6746922, I= 3484438
29	Värälän leirialue	1000012806	Asuinpaikat, sotilasleirit	311307	P= 6745894, I= 3482663
30	Rajaportti	1000012808	Asuinpaikat, sotilasleirit	311307	P= 6745396, I= 3482244
31	Vilppula, Kuusela	1000007593	Asuinpaikat, sotilasleirit	311307	P= 6745922, I= 3481638
32	Vilppula, Yläpelto	1000012813	Asuinpaikat, sotilasleirit	311307	P= 6746352, I= 3481249
33	Värälän taistelupaikka	1000012814	Tapahtumapaikat,	311307	P= 6747202,

Nro	Kohde	MJ numero	Muinaisjäännöstyyppi	Peruskartta	Koordinaatit
			taistelupaikat		I= 3481776
34	Pitkäsilta	1000002087	Puolustusvarustukset, linnoitukset	302409	P= 6732326, I= 3480400
35	Villikkalan valli	1000007590	Puolustusvarustukset, maavallit	302406	P= 6732912, I= 3475574
36	Peräkannikko	1000012825	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	302409	P= 6734317, I= 3481266
37	Lähdekallio	1000007595	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	302409	P= 6734826, I= 3480968
38	Löytty, Kotiranta	1000012826	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311304	P= 6739678, I= 3476985
39	Raavuori	1000012827	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	302406	P= 6740312, I= 3476841
40	Pieni Mäyrämäki	1000007277	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311304	P= 6744185, I= 3474049
41	Kukonoja, Metsäranta	1000012832	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311304	P= 6744499, I= 3473910
42	Papinaho	1000012833	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311304	P= 6745141, I= 3473827
43	Kukonoja	1000012835	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311304	P= 6745573, I= 3473806
44	Kukonoja, Korkiamäki	1000012837	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311304	P= 6745838, I= 3473144
	IITTI				
45	Lyötilä, Anttila	1000012839	Asuinpaikat, sotilasleirit	311304	P= 6758691, I= 3472256
46	Hiekkämäki	1000012841	Asuinpaikat, asumispainanteet	311306	P= 6764842, I= 3470858
47	Tillolan taistelupaikka	1000012842	Tapahtumapaikat, taistelupaikat	311305	P= 6751550, I=3473468
48	Lyötilä, Isomäki	1000012848	taide, muistomerkit, muistomerkit	311305	P= 6754121, I= 3473374
49	Kontvuori	1000012850	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311304	P= 6748281, I= 3471607
50	Hongistonmäki	1000012857	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311304	P= 6749083, I= 3471584
51	Tiiskojanmäki	1000012865	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311305	P= 6751945, I= 3470649
52	Niinimäentie	1000012866	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311305	P= 6752330, I= 3470387
53	Kivisenaronkalliot	1000012867	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311305	P= 6752660, I= 3470368
54	Tervaharju	1000012914	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311302, 311305	P= 6753547, I= 3470029
55	Pukkisuo	1000012915	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311302	P= 6754041, I= 3469376
56	Hasusmäki	1000012917	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311305	P= 6759677, I= 3470478
57	Lyötilä, Töyrylä	1000012920	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311305	P= 6760064, I= 3470754
58	Junkkarila	1000012921	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311306	P= 6760568, I= 3470579
59	Lyötilä, Seuraintalo	1000012924	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311306	P= 6760764, I= 3470343
60	Hietainmäki	1000012926	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311306	P= 6761293, I= 3469811
	JAALA				
61	Jaalan redutti	1000002086	Puolustusvarustukset, linnakkeet	31104	P= 6771285, I= 3472871
62	Fuorti	1000012929	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311304, 311306	P= 6769639, I= 3471180
63	Sammakkolamminvuori	1000012930	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311304	P= 6770391, I= 3470758
64	Kirkonkylä, Kokkokallio	1000012931	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311304	P= 6770962, I= 3470732
65	Kettulanvuori	1000012932	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311304	P= 6771179, I= 3470835
66	Pappilanharju	1000012933	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311304	P= 6771617, I= 3471071
67	Oravakorpi	1000012938	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311404	P= 6772202, I= 3470957
68	Haravaniemenvuori	1000012939	Puolustusvarustukset,	311304	P= 6775308,

Nro	Kohde	MJ numero	Muinaisjäänöstyyppi	Peruskartta	Koordinaatit
			taistelukaivannot		I= 3474541
69	Jänisvuori	1000012941	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311304	P= 6775629, I= 3475204
70	Juoksuhaudanmäet	1000012942	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311408	P= 6780920, I= 3482824
71	Multaharju	1000012944	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311408	P= 6781004, I= 3483641
72	Siikakoski	1000012947	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311407	P= 6777190, I= 3484854
73	Mäkelä	1000012949	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311408	P= 6783752, I= 3481463
74	Loukunmäki	1000012950	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311405	P= 6784988, I= 3477363
	KOUVOLA				
75	Alakylä Kallioniemen patteri	1000007697	Puolustusvarustukset, tykkiasemat	311307	P= 6748813, I= 3480431
76	Mäkikylä patteri n:o 5	1000007700	Puolustusvarustukset, tykkiasemat	311307	P= 6747828, I= 3483513
77	Mäkikylä patteri n:o 6	1000007701	Puolustusvarustukset, tykkiasemat	311307	P= 6748000, I= 3483350
78	Alakylä patteri n:o 7	1000007699	Puolustusvarustukset, tykkiasemat	311307	P= 6747900, I= 3482150
79	Alakylä patteri n:o 8	1000007698	Puolustusvarustukset, tykkiasemat	311307	P= 6748300, I= 3481100
80	Punkkerimetsä	1000012955	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311304	P= 6749383, I= 3479436
	KUUSANKOSKI				
81	Keltti Lauttavalokama	1000006132	Puolustusvarustukset, maavallit	311305	P= 6750919, I= 3478409
82	Keltti Jyrkänkallio	1000002089	Puolustusvarustukset, maavallit	311305	P= 6751600, I= 3478960
83	Keltin koulu	1000006131	Puolustusvarustukset, maavallit	311305	P= 6751615, I= 3478718
84	Ruotsulan redutti	1000001935	Puolustusvarustukset, linnakkeet	311305	P= 6750825, I= 3478618
85	Ruotsula Kaivomäki	1000006134	Asuinpaikat, sotilasleirit	311305	P= 6750580, I= 3478880
86	Niemensuo	1000012864	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311305	P= 6751626, I= 3470965
	VALKEALA				
87	Mäkikylä patteri n:o 3	1000007715	Puolustusvarustukset, tykkiasemat	311307	P= 6747780, I= 3484100
88	Pyydysmäki	1000012956	Asuinpaikat, sotilasleirit	311307	P= 6747945, I= 3484899
89	Utti	1000002085	Puolustusvarustukset, linnoitukset	311307	P= 6753313, I= 3494643
90	Tuohikotti, Kola / Koli	1000008255	Asuinpaikat	313101	P= 6775799, I= 3504086
91	Utti, Salmela	1000012957	Muinaisjäänösryhmät	311311	P= 6752899, I= 3490115
92	Lappakoski	1000012962	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311308	P= 6756732; I= 3482746
93	Hillosensalmi	1000012963	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311408	P= 6787638, I= 3488881
94	Pitkäsuo	1000012964	Puolustusvarustukset, taistelukaivannot	311311	P= 6753284, I= 3490209
95	Häkämäki	1000012966	Puolustusvarustukset, suojahuoneet	311311	P= 6753048, I= 3491216

8.1 ANJALANKOSKI

1. Liikkalan linnoitus

1000002101

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: linnoitukset
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 1
 Lukumäärä: 1
 Koordinaatit: P= 6732725, I= 3500439
 Koordinaattiselite: eteläisen varustuksen keskikoordinaatit
 Peruskartta: 304203

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi
 2007 Karim Peltonen & Ilari Kurri, tarkastus

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 16.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:51-53
 Karttaotteet: Kartta 1

Kohde sijaitsee Haminan ja Kouvolan välisen maantien nro 371 varressa. Varustus koostuu kahdesta maarakenteisesta linnakkeesta ja niitä yhdistävästä katvetiestä. Varustuksessa kasvaa jokunen puu mutta kasvillisuutta on raivattu ja alueella on tehty kunnostustöitä 1980-luvulla. Varustus on aidattu matalalla metalliverkkoaidalla.

Eteläpään linnake on nelikulmainen varustus, jonka jokaisessa kulmassa on puolibastionit. Varustuksen sisäänkäynti on koillissivulla. Linnakkeen koko on 80 x 80 m ja sitä ympäröi 1,5 m syvä vallihauta, jonka leveys on alaosasta 3 m ja yläosastaan 6 m. Vallihauta puuttuu linnakkeen lounaissivulta ja se on varioitunut länsinurkan kohdalta maanoton yhteydessä. Kaakon puoleisen vallihaudan keskellä on 4 x 4 m kokoinen nelikulmainen kuoppa, joka oli täynnä vettä, kyseessä on ilmeisesti kaivo.

Vallien leveys on alaosasta 8 m ja yläosasta 2 m. Eskarp on 2 – 3 m korkea. Bastionien sisäpuolella on vallikäytävät, joiden kohdalla rintasuojan korkeus on 1,5 – 1,8 m. Kurtiinien kohdalla rintasuojaa on 3 m korkea. Bastionien rintasuojissa on näkyvissä tykkien ampuma-aukkojen syvennyksiä. Vuoden 2007 tarkastuskäynnin yhteydessä oli havaittu varustuksen lounaissivulla, pellossa jälkiä raveliinista tai vastaavasta ulko-varustuksen osasta.

Katvetie on koillinen-lounas –suuntainen ja 220 m pitkä. Se yhdistää eteläisen linnakkeen pohjoisella mäellä sijaitsevaan toiseen varustukseen. Maahan kaivetun katvetien eteläosa on suora. Sen syvyys on 1,5 m, leveys alaosasta 4 m ja yläosasta 7 m. Koillispäässä on katvetie varustettu neljällä traverssilla, jotka pystyy ohittamaan niiden kummaltakin puolelta. Pohjoispäässään katvetie kaartuu luoteeseen ja nousee mäen päällä sijaitsevalle pohjoiselle linnakkeelle.

Pohjoinen linnake on epäsäännöllisen muotoinen. Se on rakennettu jyrkkäreunaisen kallion huipulle. Mäen huippua kiertää maavalli, jonka leveys on alaosasta 6 – 7 m ja ylhäältä 2 m. Torjuntasuunnan puolelta (eskarpi) valli on 2 m korkea ja sisäisivultaan 1,5 m. Vallien suojanpuolella on 6 – 10 m leveät vallikäytävät, jotka ovat mäen keskiosaa n. 1 m korkeammalla. Valleissa on havaittavissa tykkien ampuma-aukkojen syvennyksiä 10 kpl. Varustuksen torjuntasuunta on ollut kaikkiin ilmansuuntiin.

Liikkala on perustettu venäläisten vartiolinnakkeeksi 1791 Aleksandr Suvorovin toimesta ja lakkautettu v. 1809 jälkeen.

2. Alapää 1**1000007695****PERUSTIEDOT KOHTEESTA**

Laji: kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikat
Tyypin tarkenne: talonpohjat
Ajoitus: historiallinen
Rauhoitusluokka: 2
Lukumäärä: 5
Koordinaatit: P= 6731000, I= 3501560
Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 304203

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 16.5.2008
Kuvat: MV/RHO 125910:54
Karttaotteet: Kartta 1

Kouvolasta Haminaan vievän maantien nro 371 molemmin puolin on vanhoja kasarmin pohjia. Rakennusten paikat erottuvat ympäröivistä pelloista ja tienvarsiniitystä tien suuntaisina (kaakko-luode), ruohottuneina, 0,5 – 1 m korkeina valleina, joiden leveys on 20 m. Vallien keskellä on kumpuja ja painanteita.

Tien pohjoispuolen vieressä on 230 m pitkä rakennuksen pohja, jonka pohjoispuolella on kaksi säännöllisen muotoista, n. 30 m pitkää samansuuntaista peltosaareketta, jotka saattavat myös olla rakennuksen pohjia. Tien eteläpuolella on kaksi 80 m pitkää, tien suunnassa peräkkäin sijaitsevaa rakennuksen pohjaa, joiden välimatka toisistaan on 40 m.

Arkistotietojen mukaan 22.5.1803 annetun määräyksen mukaan alueelle piti rakentaa kasarmit kahdelle jalkaväkipataljoonalle vuoden loppuun mennessä (VA 5/65 BD 1820). Kohteesta n. 650 m kaakkoon on tien varressa toinen kasarmialueen rakennusten pohjien keskittymä: Alapää 2 (mj-rek 1000007996).

3. Alapää 2**1000007696****PERUSTIEDOT KOHTEESTA**

Laji: kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikat
Tyypin tarkenne: talonpohjat
Ajoitus: historiallinen
Rauhoitusluokka: 2
Lukumäärä: 2
Koordinaatit: P= 6730490, I= 3502180
Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 304203

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 16.5.2008
Karttaotteet: Kartta 1

Kouvolasta Haminaan vievän maantien nro 371 molemmin puolin on vanhoja kasarmien pohjia. Rakennusten paikat erottuvat ympäröivistä pelloista ja tienvarsiniitystä tien suuntaisina

(kaakko-luode), ruohottuneina, 0,5 – 1 m korkeina valleina, joiden leveys on 20 m. Vallien keskellä on kumpuja ja painanteita.

Tien pohjoispuolen vieressä on 140 m pitkä rakennuksen pohja. Vallina erottuva perusta jatkuu vielä kaakkoon, jossa se on jäänyt omakotitalotontin alle. Tien eteläpuolella erottuu 85 m pitkä rakennuksen pohja, jonka luoteispää madaltuu epämääräiseksi kadoten lopulta näkymättömiin. Tämän vallin kaakkoispuolella on tien vieressä kaksi pienikokoista kumpareta n. 50 m päässä toisistaan, jotka ovat saattaneet myös olla rakennuksen pohjia.

Arkistotietojen mukaan 22.5.1803 annetun määräyksen mukaan paikalle piti rakentaa kasarmit kahdelle jalkaväkijoukkoille vuoden loppuun mennessä (VA 5/65 BD 1820). Kohteesta n. 650 m luoteeseen on tien varressa toinen kasarmialueen rakennusten pohjien keskittymä: Alapää 1 (mj-rek 1000007995).

4. Kivikoski

1000009315

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: asuinpaikat
 Tyypin tarkenne: sotilasleirit
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6740074, I= 3490924
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311310

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

2005 Kreetta Lesell, inventointi
 2005 Kreetta Lesell, koekaivaus

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 16.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:50
 Karttaotteet: Kartta 3

Ilmeisesti venäläisten vuonna 1789 rakentama leiripaikka sijaitsee valtatie 15 länsipuolella peltoaukealla olevan metsäisen mäen pohjois- ja itärinteillä, Vt 15:n ja Siltapolun risteyksen lounaispuolella. Sorsajoki kiertää mäkeä pohjoisesta länteen. Hiekkaperäisessä maassa kasvaa harvaa kuusimetsää. Kohde jatkuu Vt 15:n länsipuolella risteyksestä n. 180 m etelään

Alueella on 16 erimuotoista ja -kokoista kuoppaa, joista useimmat ovat soikeita ja kooltaan n. 1 x 2,5 m ja syvyydeltään 0,3 – 0,7 m. Suurin kuoppa muodostuu kahdesta vierekkäisestä 0,6 m syvästä kuopasta, joista suuremman halkaisija on 3 m ja pienemmän 1,5 m. Kuopat erottaa toisistaan 0,3 m leveä maavalli.

Alueen pohjoisosassa kuopat sijaitsevat toisiinsa nähden tiheämmin kuin eteläosassa. Eteläosassa on erään kuopan vieressä olevassa suuressa kivessä renkaan muotoinen kaiverrus, jonka halkaisija on 13 cm. Pohjoisosassa 2005 tehdyssä koekaivauksessa tutkittiin neljä kuoppaa, joista kaksi tulkittiin nuoremmiksi. Kahdessa kuopassa havaittiin selkeää likamaata ja kivirykelmä, jotka muistuttivat rakenteeltaan Kustaan sodan (V.1788-1790) aikaisia leiripaikkoja.

5. Töyryntie

1000012768

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: asuinpaikat
 Tyypin tarkenne: sotilasleirit
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6754703, I= 3508882
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 313102

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 23.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 4

Venäläisten Kustaan sodan (1788 – 1790) aikainen sotilasleiri, joka sijaitsee n. 1,8 km Kaipiaisista itään, Töyryntien ja junaradan välisen harjun etelärinteellä. Maaperä on hiekkaa, jossa kasvaa mäntyjä.

Alueella on 40 majoituskuoppaa. Osa niistä sijaitsee vierekkäin siten, että kuoppien välimatka on vain metri. Osa kuopista on kaivettu suoriin riveihin kun taas suurin osa niistä sijaitsee näennäisen sattumanvaraisesti rinteessä. Kuopat ovat nelikulmaisia tai soikeahkoja. Niiden keskimääräinen koko on 2 x 3 m ja syvyys vaihtelee välillä 0,3 – 1 m. Suurin kuoppa on kooltaan 3,5 x 4 m. Neljä kuoppaa on kaivettu siten, että niiden reunalla on suurikokoinen maakivi. Kohteen itäpäässä on 2 x 3 m kokoinen kuoppa, jonka syvyys on 1,8 m. Sen ympärille on kasattu metrin levyinen maavalli, joka on 0,3 m ympäristöään korkeammalla.

Ruotsalainen sotilasosasto hyökkäsi alueella sijainneen ”kasakoiden” leiriin Kustaan sodan aikana.¹⁰

Kuva 11 Töyryntien sotilasleirin kaksi majoituskuoppaa, joista oikeanpuoleisessa kasvaa kuusikkoo. Kuva: John Lagerstedt, 2008.

¹⁰ Carta öfver Detachementes Marche till och ifrån Kaippiala by för att enlevera det därstädes varande Kossack lägret. Cygn. Ia.* 9 - 2d 17/17. 298:02 VT:92. KA.

6. Mämmälän linnake**100002102****PERUSTIEDOT KOHTEESTA**

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: linnakkeet
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 3
 Koordinaatit: P= 6730978, I= 3491241
 Koordinaattiselite: likimääräinen sijainti
 Peruskartta: 302412

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 7.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 5

Mämmälän linnaketta ryhdyttiin rakentamaan Kymijoen itärannalle 1740, kun Haminaan johtavan maantien päähän suunniteltiin joen ylittävä silta. Linnakkeen oli tarkoitus suojata siltaa. Varustukseen rakennettiin lisäksi majoitustilat vartioväelle.¹¹

Laskovskin vuoden 1865 linnoitusatlaksen piirroksessa linnakkeen kohdalla ei enää ole siltaa.¹² Nykyisin Mämmälänlahden rannoilla on teollisuusalue, asuinalueita sekä liikekeskus. Varustuksesta ei löytynyt jälkiä maastossa eivätkä paikallishistorian tuntijat ole myöskään tehneet havaintoja alueella.

Varustus on ollut nelikulmaisen muotoinen. Se oli rakennettu välittömästi joen rantaan. Rannan puoleisissa kulmissa on ollut puolibastionit ja sisämaan puoleisissa kulmissa bastionit. Vallien sisäpuolella oli vallikäytävät. Varustuksen ympärille oli rakennettu vedellä täytetty, hirsivahvisteinen vallihauta. Sisäänkäynnit varustukseen sijaitsivat idän ja lännen puoleisissa kurtiineissa.¹³

7. Pirilän töyry**1000007693****PERUSTIEDOT KOHTEESTA**

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: tykkiasemat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 3
 Koordinaatit: P= 6738560, I= 3488460
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302409

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 16.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 5a

Laskovskin vuoden 1865 linnoitusatlaksen mukaan Kymijoen itärannalla kohdalla sijaitsi venäläisten tykkipatteri.¹⁴ Alue on nykyään omakotitaloalueen vieressä, joen rantaan viettävässä puistossa. Kartan perusteella varustus paikantuu nykyään metsikköön, jossa on

¹¹ Oksanen 1981, 280.

¹² Laskovski 1865, osa III, 26.

¹³ Laskovski 1866, kuvaliite III, taulu 2, kuvat 9, 21, 22.

¹⁴ Laskovski 1865, osa III, 26.

epämääräisiä maakumpareita ja kaivantoja, jotka eivät kuitenkaan viittaa patterin rakenteisiin. Paikalta kerrotaan löytyneen mitali.

Laskovskin piirroksen mukaan varustus on ollut nelikulmaisen suunnikkaan muotoinen, jonka sisäänkäynti on ollut etelä puolella. Yksinkertaisen rintavarustuksen takana on ollut kapeahko vallikäytävä.¹⁵

8. Vuoripatteri

1000007601

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: tykkiasemat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 3
 Koordinaatit: P= 6730715, I= 3491147
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302412

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 7.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 5

Kymijoen länsirannalla, n. 150 m Elimäentieltä kaakkoon, jyrkkäreunaisella kalliolla on sijainnut vuonna 1790 ruotsalaisten tykkipatteri. Mäelle on rakennettu omakotitalo tasoitettuine pihamaaineen. Patterista ei ollut havaittavissa enää minkäänlaisia rakenteita.

9. Flèche-patteri

1000007603

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: tykkiasemat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6730308, I= 3490292
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302412

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 7.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:20, 21
 Karttaotteet: Kartta 5 ja 6

Kustaan sodan (1788 – 1790) aikainen tykkipatteri, joka sijaitsee Huhdanniementien ja Rättärintien risteyksestä 100 m koilliseen, rinteessä, osaksi tonttialueella. Paikalla kasvaa muutama kuusi ja pihlajia.

Jäljellä on enää koillinen – lounas –suuntainen maavalli jota erottuu n. 43 m matkalla. Vallin leveys on yläosastaan n. 2 m. Eskarp on 1,5 m korkea ja vallin taustapuolen korkeus on 1 m. Vallin etusivulla on kolme kuoppaa, joiden halkaisijat ovat 1,5 m.

¹⁵ Laskovski 1866, kuvaliite III, taulu 2, kuvat 17 ja 18.

Alkujaan valli on ollut pohjaltaan kulmanmuotoinen. Eheänä siitä on säilynyt vain eteläsivun keskiosa. Itäsvulta on rintasuoja hävinnyt ja jäljellä on ainoastaan eskarpin alaosa. Myös mäen länsisivulla olleet varustukset ovat hävinneet. Vuonna 1967 Sirolan maalla vallia oli jäljellä 30 m pätkä pyöristyneenä ja madaltuneena.¹⁶ Karta öfver Anjala Pass no 4 (1790) mukaan kyseessä voisi olla nk. Flêche-patteri.

Kuva 12 Flêche-patterin rintasuoja koillisen suunnasta kuvattuna. Kuva: John Lagerstedt 2008.

10. Kirkkivuori

754500008

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: mahdollinen muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: kivrakenteet
 Tyypin tarkenne: ei määritelty
 Ajoitus: ei määritelty
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Koordinaatit: P= 6731285, I= 3489581
 Koordinaattiselite: Kirkkovuoren keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302409

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 12.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:39
 Karttaotteet: Kartta 5 ja 6

Tutkittu alue sijaitsee jyrkkärinteisen Kirkkovuoren luoteisrinteen juurella, Wrede-suvun hautausmaan pohjoispuolella, soistuvan maan reunalla, kuusimetsässä. Alueella on neljä kuoppaa, joiden halkaisija on 2 m syvyys on 0,5 m . Näiden lisäksi on 2 x 6 m kokoinen, nelikulmainen kuoppa, jonka syvyys on 0,5 m. Kuopat poikkeavat muodoltaan ja kooltaan tyypillisistä sotilasleirialueen kuopista. Ne saattavat liittyä viereisen hautausmaan toimintaan.

Vuoden 2008 inventoinnin yhteydessä tarkasteltiin Kirkkovuoren muitakin rinteitä sekä mäen lakea, mutta sotahistoriaan viittaavia muinaisjäännöksiä ei havaittu.

¹⁶ Ahvenisto 1967, 2-3. MV/RHO.

11. Anjalan taistelupaikka**1000012770**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: tapahtumapaikat
 Tyypin tarkenne: taistelupaikat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6730748, I= 3490898
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311305

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 7.5., 12.5. ja 16.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 5

Kymijoen molemmin puolin, nykyisen Anjalan, Tullimäen, Kalajan ja Inkeröisten alueilla käytiin useita taisteluja Kustaan sodan (1788 – 1790) aikana. Ruotsalaiset ylittivät Kymijoen sijainneen Venäjän rajan heinäkuussa 1788. Joen yli käytiin useita tykistötaisteluja vuosina 1789 ja 1790. Sodan molemmat osapuolet tekivät sodan kuluessa useita hyökkäyksiä joen kummallekin puolelle.¹⁷

Taistelualueella on nykyään asuin- ja teollisuusalueita sekä tiheä katuverkosto. Näiden alueiden kohdalla taistelusta ei todennäköisesti ole säilynyt merkkejä maastossa. Rakentamattomilla alueilla saattaa arkeologisilla menetelmillä olla vielä tavoitettavissa jälkiä taistelusta.

Alueella on useita sekä ruotsalaisten että venäläisten rakentamia tykkipattereita. Ne on merkitty muinaisjäänösrekisteriin kukin omana kohteena.

12. Junkkari, Juotjoki**1000012771**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: tapahtumapaikat
 Tyypin tarkenne: taistelupaikat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6730882, I= 3486087
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302409

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 29.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:38
 Karttaotteet: Kartta 7

Junkkarinjärvestä Kymijokeen laskevan Juotjoen ympäristössä käytiin Kustaan sodan aikana 6.5.1790 nk. Korhosen taistelu ruotsalaisten ja venäläisten välillä. Juotjoen jokilaakson muodostavat joen kummallakin rannalla olevat pellot sekä joesta n. 300 – 400 metrin päässä, tasangon reunoilla nousevat kalliot. Joen länsipuolella kalliokohoumat ovat vähäisiä mutta itäpuolella oleva Korhosenmäki ja Lehtomäki ovat osin jyrkkiä ja metsäisiä. Taistelut keskittyivät Elimäelle johtavan tien varteen, jonka ympäristössä oli joen länsipuolella myös ruotsalaisten tykistöä. Ruotsalaisten joukot olivat keskittyneet nykyisen Iso-Korhosen, Päivölän ja Alangon tilojen paikoille sekä Haimin ja Päivölän väliselle alueelle. Venäläiset

¹⁷ Oksanen 1981, 322-325.

joukot olivat tykistöineen keskittyneet Korhosenmäelle ja Lehtomäelle sekä nykyisen Vähä-Korhosen tilan alueelle, josta ne hyökkäsivät Juotjoen länsirannalle.¹⁸

Nykyisin Korhosenmäki on rakentamaton mutta Lehtomäellä sekä Vähä-Korhosessa on maatilat piharakennuksineen. Joen länsirannalla olevat ruotsalaisjoukkojen alueet ovat osin rakennettuja. Peltoviljelyn ansiosta taistelupaikan maisema on pysynyt avoimena ja vastaa pääpiirteiltään 1700-luvun lopun tilannetta.

Kuva 13 Kustaan sodan aikainen taistelupaikka Juotjoella. Taustalla Lehtomäki ja Korhosenmäki. Kuva: John Lagerstedt, 2008.

13. Korhosenmäki

1000012776

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6730374, I= 3486654
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302408, 302409

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 24.4.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:9, 10
 Karttaotteet: Kartta 7 ja 13

Kymijoen Susikoskelta Junkkarinjärven kaakkoisrannalle ulottuva ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema. Varustuksia on rakennettu Koskirannanmäeltä, Korhosenmäen kautta Lehtomäelle. Mäet muodostavat Junkkarinjärvestä Kymijokeen

¹⁸ Situations cartta öfver affern vid Kogros. 6.5.1790. Kra 0425:17:297. Kyhika; Situation af Korois Pas. 21.7.1790. Kra 0425:17:298. Kyhika.

laskevan Juotjoen laakson itäisen reunan. Alueen maasto on vaihtelevaa. Mäkien juurella maaperä on hiekka-/savimaata ja osin tiheää vesakkoa sekä hakkuuaukeita. Mäkien huipuilla on avokallioalueita ja sekametsää.

Taistelu- ja yhdyshautojen kokonaismäärä on yli 2 km. Varustukset kulkevat kahdessa linjassa. Uloin linja kulkee mäkien juurella, mutta nousee korkeammalle Koskirannanmäen eteläosassa. Haudat on kaivettu maahan missä se on ollut mahdollista ja muualla louhittu kallioon. Varsinkin kohteen eteläosassa hautojen kulku on katkelmallista ja osa on jäänyt keskeneräisiksi. Osa taisteluhautoista on rakennettu siten, että rintasuojan muodostaa louhituista kivistä kasattu valli. Hautojen leveys on 1,5 m ja syvyys 1,5 – 2 m. Taisteluhautoissa on yhteensä kahdeksan traverssia. Taisteluhautalinjan päätorjuntasuunta on ollut länteen. Taisteluhautalinjasta haarautuu itään suuntautuvia yhdyshautoja. Korhosenmäen juuren länsireunalla on avoin konekivääriasema (P= 6730526, I= 3486502), jonka ampumasektorin keskisuunta on 200°. Uloimmassa linjassa on lisäksi 5 suojahuonetta, jotka ovat olleet kooltaan keskimäärin 5 x 5 m. Hirsirakenteet on poistettu ja jäljelle jääneiden kuoppien syvyys on 3 m.

Taaempi puolustuslinja on rakennettu Korhosenmäelle. Elimäntiestä n. 70 m etelään alkaa n. 130 m pitkä taisteluhauta ja tämän loppupäästä 350 m kaakkoon sijaitsee toinen 130 metrin taisteluhautaosio. Taisteluhaudat on louhittu kallioon. Traverssit on ladottu kivistä. Hautojen leveys on 1,5 m ja syvyys 1,5 m. Torjuntasuunnat ovat länteen ja luoteeseen.

Elimäntien pohjoispuolella vuoden 1994 inventoinnissa havaittuja linnoitteita ei löytynyt. Alueella on uusia rakennuksia pihamaineen. Soranmäellä, jota ei ehditty tarkistaa, saattaa myös olla linnoitteita. Samaten voi Korhosenmäen ja Koskirannanmäen huipuilla olla enemmänkin taaemman linjan asemia.

Kohteen länsipuolella, Juotinjoen ympäristössä käytiin Kustaan sodan aikana 6.5.1790 Koroisten taistelu.¹⁹ Vanhan karttapiirroksen mukaan venäläisten tykistöä on ollut myös Korhosenmäellä ja Lehtomäellä. Inventoinnissa niistä ei löytynyt jälkiä maastosta. Kohteen alueella ja lähistöllä sijaitsee kolme kivikautista asuinpaikkaa (Penttilä mj-rek: 754010003, Vähä-Korhonen 754010004 ja Stålröm 754010005).

Kuva 14 Kivistä ladottu traverssi Korhosenmäen taaemmassa taisteluhautalinjassa. Kuva: John Lagerstedt, 2008.

¹⁹ Situations cartta öfver affern vid Kogros. 6.5.1790. Kra 0425:17:297. Kyhika; Situation af Korois Pas. 21.7.1790. Kra 0425:17:298. Kyhika.

14. Junkkari, Mikkolanniemi**1000012778****PERUSTIEDOT KOHTEESTA**

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6732122, I= 3486018
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302409

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 12.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:36, 37
 Karttaotteet: Kartta 7 ja 9

Junkkarinjärven pohjoispuolella sijaitsevan Mikkolanniemen alueella on ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema sekä mahdollinen 1700-luvun sotilasleirin paikka. Niemen länsiranta muodostuu harjusta, jonka moreenimaastossa kasvaa kangasmetsää. Niemen kaakkoisosassa kasvaa osin tiheää lehtimetsää. Niemen luoteisosassa on Mikkolan maatila.

Linnoitteet on rakennettu niemen länsirannalle ja kaakkoisosaan. Taistelu- ja yhdyshautojen kokonaispituus on 0,5 km. Kaakkoisosassa on maahan kaivettua taistelu- ja yhdyshautaa, joka on tuhoutunut osittain niemen eteläkärkeen rakennetun saunan alle. Kaksi traverssia. Torjuntasuunta on lounaaseen. Taisteluhaudasta johtaa yhdyshauta 6 x 9 m kokoiselle kuopalle, jossa on ollut hirsirakenteinen, kahdella oviaukolla varustettu suojuhuone. Mikkolan isäntä kertoi, että suojuhuoneen hirret oli aikanaan purettu pois.

Mikkolanniemen lounaisosassa on 40 m maahan kaivettua taisteluhaudaa, jonka eteläpäässä on avoin konekivääriasema (P= 6732115, I=3486024), jonka ampumasektorin keskisuunta on 210°.

Niemen pohjoisosassa hautoja on osaksi täytetty mutta niiden kulun pystyy hahmottamaan paikoittain. Haudat ovat kiertäneet niemen pohjoisosan loivaa rinnettä siten, että torjuntasuuntina ovat olleet länsi, pohjoinen ja itä. Hautojen rajaaman alueen sisäpuolella on 10 maahan kaivettua pyöreää tai pyöreäkulmaisen suorakaiteen muotoista kuoppaa, joiden ympärille on kasattu 0,5 – 0,8 m korkeat maavallit. Pyöreiden kuoppien halkaisijat ovat 2 – 3 m. Nelikulmaisten kuoppien koko on 2 x 3 m. Kuopat ovat maavallien yläreunasta mitattuina metrin syvyisiä. Kuoppakeskittymästä noin 100 m etelään on lisäksi harjulla yksittäinen, pyöreä kuoppa, jonka halkaisija on 2 m ja syvyys 0,7 m. Kuopat saattavat olla sotaväen leirikuoppia mutta ne tuskin liittyvät ensimmäisen maailmansodan aikaiseen linnoittamiseen vaan ovat todennäköisemmin peräisin 1700-luvulta.

Mikkolan emäntä oli löytänyt talonsa pihalta 1997 pronssinapin, jonka halkaisija on 20 mm. Napissa on teksti: 8ΠΦ. Mikkolan isäntä kertoi, että läheinen Anttilan talo on rakennettu ensimmäisen maailmansodan aikaisista linnoitteista puretuista hirsistä. Linnoitustyöläiset olivat asuneet Korvenkylässä.

15. Lukkari**1000012781****PERUSTIEDOT KOHTEESTA**

Laji: kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
Ajoitus: uusi aika
Rauhoitusluokka: 2
Koordinaatit: P= 6733075, I= 3485189
Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 302409

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 12.5.2008
Kuvat: MV/RHO 125910:35
Karttaotteet: Kartta 7 ja 9

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee pellon laidassa, pienellä kumpareella, Junkkarintien ja Kettulanmäentien risteuksen eteläpuolella. Kivikkoisessa rinteessä kasvaa sekametsää.

Maahan kaivettu 28 m pitkä taisteluhauta, jossa on ampumasyvennyksiä. Torjuntasuunta on lounaaseen ja etelään. Kohteen eteläpäässä on avoin konekivääriasema (P= 6733071, I=3485192), jonka ampumasektorin keskisuunta on 180°.

Kuva 15 Taisteluhauta ja sen päässä, vasemmalla avoin konekivääriasema Lukkarissa.
Kuva: John Lagerstedt, 2008.

16. Junkkari, Harjula**1000012784**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit:
 Koordinaattiselite: P= 6733390, I= 3485040
 Peruskartta: 302409

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 12.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 7 ja 9

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee pellon laidalla olevan maastonkohouman länsireunalla, Kettulanmäentien länsipuolella. Kivikkoisessa maastossa kasvaa tiheää sekametsää.

Maahan kaivettua taistelu- ja yhdyshautaa on yhteensä noin 90 m, torjuntasuuntina on länsi ja luode. Taisteluaseman takana on kahdella oviaukolla varustettu suojahuone, josta on jäljellä 8 x 6 m kokoinen kuoppa, jonka syvyys on 3 m. Suojahuonetta on käytetty kaatopaikkana.

17. Riihimäki**1000012785**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6733722, I= 3484126
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302409

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 24.4.2008
 Karttaotteet: Kartta 10

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Korventien länsipuolella, seurantalons eteläpuolella. Loivalla hiekkapohjaisella rinteellä kasvaa havumetsää.

Kohde muodostuu kahdesta peräkkäisestä, toisistaan noin 60 m päässä kulkevista, kaakko – luode –suuntaisista taisteluhaudoista. Haudat on kaivettu maahan. Ulomman taisteluhaudalinjan pituus on 100 m ja siinä on kaksi traverssia. Taaempi taisteluhauda on 80 m pitkä ja sen varrella on kolme traverssia. Torjuntasuunta on lounaaseen.

18. Pekkolanmäki**1000012786**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6734137, I= 3483310
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302409

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 23.4.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:8
 Karttaotteet: Kartta 10

Ensimmäisen maailmansodan aikaisia puolustusasemia, jotka sijaitsevat Pekkolanmäen länsi- ja lounaispuolella, Kaukasuontien kummallakin puolella. Maaperä on moreenia, jossa kasvaa havumetsää.

Itäisin taisteluhauta on 250 m pitkä. Se on kaivettu maahan ja osa rintasuojasta on varustettu ampumasyvennyksin. Torjuntasuuntana on lounas. Haudan yläosan leveys on 1,8 – 2 m ja alaosa 1 m. Syvyys on 1,5 m. Taisteluhaudassa on yksi traverssi. Osa haudasta on jäänyt keskeneräiseksi, jolloin hauta on ehditty kaivaa vain 0,3 – 0,5 m syväksi. Metsätien läheisyydessä hauta on vaurioitunut maanoton yhteydessä.

Läntisempi taisteluhauta kulkee Kaukasuontien pohjoisreunalla ja itäpäästään se on rakennettu tien eteläpuolelle. Sen kokonaispituus on 400 m. Torjuntasuunta on länteen ja lounaaseen. Maahan kaivetun haudan yläosa on 1,8 m leveä ja alaosa 0,4 m. Syvyys on 1,5 m. Traversseja on viisi. Yhdyshaudassa on yhdessä kohdassa 1,5 m leveä aukko torjuntasuuntaan. Tie eteläpuolella on hautoja osin täytetty ja länsipää on jäänyt maatilan rakennusten ja pihamaan alle.

Hemmilän taloa vastapäätä on tien pohjoispuolella vielä keskeneräiseksi jäänyt, 5 m pitkä taisteluhauta, jossa on yksi traverssi. Haudan syvyys on 0,5 m. Pekkolanmäen ja Riihimäen välistä aluetta ei ole inventoitu. Rinteen lounaisosassa saattaa olla linnoitteita.

19. Korvenkylä, Koskela**1000012787**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6734411, I= 3481619
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302409

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 24.4.2008

Kuvat: MV/RHO 125910:11

Karttaotteet: Kartta 11

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee 300 m länsilounaaseen Koskelan talosta, alavalla maalla, laajojen peltojen länsilaidalla. Savensekaisessa maassa kasvaa sekametsää.

Maahan kaivettua taistelu- tai yhdyshautaa. Haudan keskelle on rakennettu yksi traverssi siten, että sen pystyy sivuuttamaan kummaltakin puolelta. Torjuntasuunta on kaakkoon. Haudan varrella on maahan kaivettu, hirsivahvisteinen konekivääriasema (P= 6734394, I= 3481589), joka on todennäköisesti ollut katettu. Koposen ja Poutiaisen 1994 inventoinnissa asemassa oli nähtävissä ainakin 8 hirsikertaa ja lankkulattia. Ampumakammion oli 1994 inventoinnin mukaan kooltaan 2,7 x 2,1 m ja syvyydeltään 1,5 m. Sen takana oli eteistila, joka oli kooltaan 1,2 x 1,7 m. Eteisestä johti uloskäyntiin 3 m pitkä käytävä.²⁰ Vuonna 2008 aseman sisätilat olivat veden täyttämät ja rakenteen päällä kasvoi tiheää kuusikkoa. Aseman kummallakin pitkällä sivulla on maavallit, jotka nousevat noin metrin ympäristöään korkeammalle. Aseman takaseinän edessä on kiviä. Ampuma-aukon leveys on 2 m ja ampumasektoria varten on maata poistettu aseman edestä yli 10 m matkalta. Ampumasektorin keskisuunta on 170°.

20. Kirkkokallio

1000012789

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: mahdollinen muinaisjäännös

Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset

Tyyppin tarkenne: taistelukaivannot

Ajoitus: uusi aika

Rauhoitusluokka: ei määritelty

Koordinaatit: P= 6731456, I= 3489740

Koordinaattiselite: keskikoordinaatit

Peruskartta: 302409

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 24.4.2008

Karttaotteet: Kartta 5 ja 6

Kohde on toisen maailmansodan aikana 1940 rakennettu, ns. Kymijokilinjaan kuuluva taisteluhauta nro I:6, joka sijaitsee Anjalantien ja Kymijoen välisellä mäenkumpareella, Anjalan kartanon lounaispuolella. Maaperä on moreenia, jossa kasvaa sekametsää.

Mäen huipulla on koillinen – luode –suuntainen maahan kaivettu taisteluhauta. Torjuntasuunta on koilliseen. Haudan lisäksi kohteessa on yksi tuliasema ja suojahuone. Kohteen pohjoisosassa on tehty rekonstruktio puisista tukirakenteista. Tukemisessa on käytetty painekyllästettyä puuta. Osa haudoista on katettu. Rekonstruoidut osat ovat huonossa kunnossa ja osin vaarallisia. Kohde on varustettu opaskyltillä, jonka lasi on rikki.

Samalla mäellä on rakennuksen kivijalan jäännöksiä. Kallion itäreunan juurella on muistokyltti, jossa on teksti: ”Tälle kalliolle pystytti Anjalan seurakunta ensimmäisen kirkkonsa v. 1692. Kilven kiinnitti Anjalan seurakunta v. 1955.”

²⁰ Koponen & Poutiainen 1994, Lähdekallion kohde. MV/RHO

8.2 ELIMÄKI

21. Värälän valli

1000007594

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: tykkiasemat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6745867, I= 3482792
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311307

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 7.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:16, 17
 Karttaotteet: Kartta 12 ja 13

Ruotsalaisten Kustaan sodan aikana 1790 rakentama varustus, joka on esitetty sotatapahtumia kuvaavassa kartassa numerolla 1.²¹ Se sijaitsee Myllykoskentien ja Väräläntien risteyksen pohjoispuolella. Varustus on rakennettu koilliseen laskevan rinteeseen terassille, jonka maaperä on hiekkää.

Vallin edessä on 1 m syvä ja 3 m leveä vallihauta. Pohjamuodoltaan kahdesta tylpäästä kulmasta muodostuva valli on juuresta 3 - 4 m leveä, eskarp 1,3 - 1,7 m korkea ja rintasuoja on 1 m korkea. Vallin suojasivulla lienee ollut matala hauta, josta on jäljellä heikosti erottuva ura. Valleista on jäljellä osia yhteensä n. 90 metrin matkalla. Varustuksen itä- ja länsipää ovat tuhoutuneet. Paikalla on opastaulu. Kohteen taustalla on sijainnut ruotsalaisten joukkojen sotilasleiri ja päämaja.

Kuva 16 Värälän vallin tykkipatterin rakenteita. Kuva: John Lagerstedt, 2008.

²¹ Charta öfver Situationerne vid Wärälä... Sotilaskartta Ia* 94 - 2d 18/16. 253:01 VT:91. KA.

22. Vilppulan patteri n:o 2**1000007592**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: tykkiasemat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 3
 Koordinaatit: P= 6746300, I= 3482200
 Koordinaattiselite: likimääräinen sijaintipaikka
 Peruskartta: 311307

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 8.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 12 ja 13

Ruotsalaisten Kustaan sodan aikana 1790 rakentama tykkipatteri. Se on sijainnut Kyyhkylän tilan kohdalla, Myllykoskentie eteläpuolella. Suullisen tiedon mukaan alueella olleet vallit tasoitettiin Tolkkilan kartanon isännän Baskin käskystä 1900-luvun alkupuolella, mahdollisesti 1930 luvulla. Patterin taustalta oli kertoman mukaan löydetty ketjuammus eli kaksi tykinkuulaa, jotka oli liitetty toisiinsa ketjulla.²² Kohteesta ei ole enää rakenteita jäljellä.

23. Vilppulan patteri n:o 4**1000002045**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: tykkiasemat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 1
 Koordinaatit: P= 6746280, I= 3481700
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311307

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 8.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:22, 23, 25
 Karttaotteet: Kartta 12 ja 13

Ruotsalaisten Kustaan sodan aikana 1790 rakentama tykkipatteri. Se sijaitsee metsän reunassa, peltoaukean laidalla, Ylätalon tilan länsipuolella. Paikalla kasvaa sekametsää. Kohde on parhaiten säilynyt patteri Vilppulan ja Värälän alueen Kustaan sodan aikaisista varustuksista.

Patteri on pohjaltaan tylpän kulman muotoinen ja sen siivistä toinen on suunnattu pohjoiseen, toinen länteen. Rintasuojan edessä on 2,5 m leveä ja 0,7 m syvä vallihauta. Itse valli oli juuresta 5 m ja leveä, eskarp 1,7 m korkea ja rintasuoja 1,2 m korkea. 25 m pitkässä pohjoissiivessä oli harjalla kolme syvennyttä, jotka lienevät sektoreiden paikkoja, 14 m pitkässä länsisiivessä oli kolme samanlaista syvennyttä.

²² Seppo Markolan suullinen tiedonanto 8.5.2008.

Patteri on merkitty vanhaan sotilaskarttaan numerolla 4, Patterin kaakkoispuolella on ollut Kronobergin rykmentin leirialue, josta ei näy merkkejä maan pinnalle.²³ Kohdalla kasvaa erittäin tiheää vesakkoa.

Kuva 17 Vilppulan patteri n:o 4. Kuvan alareunassa näkyy osa vallihautaa, josta rintasuoja kohoaa ylös. Tykin ampuma-aukko erottuu painaamana rintasuojan vallin huipulla. Kuva: John Lagerstedt, 2008.

24. Vilppulan patteri n:o 5

1000002046

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: tykkiasemat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6746186, I= 3481829
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311307

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 8.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:24
 Karttaotteet: Kartta 12 ja 13

Ruotsalaisten Kustaan sodan aikana 1790 rakentama tykkipatteri.²⁴ Se sijaitsee Ylätalon tilan pihapiirin lounaisnurkalla. Kohteen ympärillä kasvaa muutamia koivuja.

Patterista on jäljellä halkaisijaltaan 20 m oleva, puoliympyrän muotoinen terassi peltoaukean laidassa. Rintasuoja on tuhoutunut, eskarp on 1,5 m korkea. Tasanteeseen on kaivettu kellari,

²³ Charta öfver Situationerne vid Wärälä... Sotilaskartta Ia* 94 - 2d 18/16. 253:01 VT:91. KA.

²⁴ Charta öfver Situationerne vid Wärälä... Sotilaskartta Ia* 94 - 2d 18/16. 253:01 VT:91. KA.

ja sen päälle on rakennettu riihi. Patteri on merkitty vanhaan sotilaskarttaan numerolla 5. Ylätalon pihasta on löytynyt 35 mm halkaisijaltaan oleva rautakuula, joka on peräisin todennäköisesti tykin kartessilaukauksesta.

Kuva 18 Vilppulan patteri n:o 5. Patterista on jäljellä ainoastaan koivunrunkojen takaa erottuva pengerretty terassi. Kuva; John Lagerstedt, 2008.

25. Vilppulan patteri n:o 6

1000007589

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: tykkiasemat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 3
 Koordinaatit: P= 6748100, I= 3480900
 Koordinaattiselite: likimääräinen sijaintipaikka
 Peruskartta: 311307

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 8.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 12 ja 14

Ruotsalaisten Kustaan sodan aikana 1790 rakentama tykkipatteri. Se on sijainnut Kymijoen länsirannalla nykyisen Lautalan tilan kohdalla, Kymijokeen laskevan Purhonojan etelärannalla. Paikalla on nykyään asuinrakennus pihamaineen sekä sikala. Patterista ei ollut havaittavissa enää jälkiä.

Patterin kohdalla, joen toisella puolella oli venäläisten tykkipatteri. Ruotsalaiset rakensivat patterin ilmeisesti kaivamalla tykkiasemat maanpinnan tason alapuolelle (nedfånt). Patterin tehtävänä oli suojata kuljetuksia Anjalasta Kausalaan johtavalla tiellä, jonka kohdalla on nykyinen Myllykoskentie.²⁵

²⁵ Charta öfver Situationerne vid Wärälä... Sotilaskartta Ia* 94 - 2d 18/16. 253:01 VT:91. KA.

26. Vilppulan patteri n:o 7**1000007591**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: tykkiasemat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 3
 Koordinaatit: P= 6748540, I= 3480260
 Koordinaattiselite: likimääräinen sijaintipaikka
 Peruskartta: 311307

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 8.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 12 ja 14

Ruotsalaisten Kustaan sodan aikana 1790 rakentama tykkipatteri. Se on sijainnut Kymijoen länsirannalla, nykyisen Puhdistamontien päään itäpuolella, aikanaan vähäisen lasku-uoman pohjoisrannalla.²⁶ Paikalla on nykyisin niittyä, joka on ilmeisesti aikanaan ollut muokattuna pelloksi. Patterista ei ole maastossa enää havaittavissa jälkiä.

27. Värälän kenttälinoitus**1000002100**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: linnakkeet
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6747044, I= 3484115
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311307

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 12.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:40
 Karttaotteet: Kartta 12 ja 15

Ruotsalaisten Kustaan sodan aikana 1790 rakentama varustus, joka sijaitsee 190 m päässä Kymijoen länsirannasta.²⁷ Varustuksen itäosa on osittain metsäisellä kalliomäellä. Varustuksen länsi- ja eteläosa ovat alavassa ja kosteassa maastossa, jossa kasvaa kuusia. Lehtipuuvesakkoa oli raivattu mutta puiden kaadetut rungot oli jätetty maahan.

Varustuksen itäsivu muodostuu kahden kalliopaljastuman väliin rakennetusta juureltaan 3 m leveästä maavallista, joka on molemmin puolin 1,2 m korkea. Itäsivulla vielä 1967 näkyvissä ollut 2 m leveää ja 0,3 m syvää vallihautaa ei pystynyt erottamaan karikkeen ja kaadettujen puunrunkojen alta. Kaakkoiskulman kalliolla on valli juuresta 2 m leveä, eskarp on 1,2 - 1,5 m korkea ja rintasuoja 1 m korkea. Koilliskulman kallion päällä on 15 m pitkä, pohjaltaan 10 m leveä ja 1,5 m korkea valli. Pohjoissivulla on n. 30 m pitkä, 2 m leveä kaivanto, jolla on

²⁶ Charta öfver Situationerne vid Wärälä... Sotilaskartta Ia* 94 - 2d 18/16. 253:01 VT:91. KA.

²⁷ Charta öfver Situationerne vid Wärälä... Sotilaskartta Ia* 94 - 2d 18/16. 253:01 VT:91. KA.

syvyyttä n. 0,7 m. Sen ulkopuolella on epämääräinen kapeahko ja matala maavalli, joka on osin katkonainen

Länsisivun valli on osittain tasoitettu niin että se erottuu pelkästään leveänä matalana harjanteena. Lounaiskulmassa ja eteläsivulla vallin edessä on 3 m leveä ja 0,5 syvä vallihauta. Valli on 4 m leveä, eskarp 1,5 m korkea ja rintasuojat 1 m korkeat. Keskellä eteläsivun valla on kulkuaukko ja sen edessä raveliini, kooltaan n. 10 x 10 m. Raveliinin edessä on vallihauta, joka on 0,5 m syvä ja 2 m leveä. Eteläsivun ulkopuolella, raveliinin kohdalla on aikanaan ollut pelto, joka on nyttemmin kasvanut umpeen.

Kohteelle johtaa etelän suunnasta polku joka on varustettu viitalla. Kohteessa on myös opaskyltti.

Kuva 19 Värälän kenttälainnoituksen eteläsivun edessä oleva raveliini erottuu maastossa matalana maavallina (kuvan keskiosassa). Kuva: John Lagerstedt, 2008.

28. Värälä, Harjula

1000012804

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: asuinpaikat
 Tyyppin tarkenne: sotilasleirit
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6746922, I= 3484438
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311307

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 8.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 12 ja 15

Kymijoen länsirannan ja Väräläntien väliin jäävän loivan rinteiden kaakkoisosassa, Harjulaan johtavan tienristeyksen itäpuolella on useita maahan kaivettuja kuoppia, jotka ovat todennäköisesti Kustaan sodan 1788 – 1790 aikaisen sotilasleirin majoituskuoppia. Paikalla kasvaa nuorta koivikkoa ja muuta vesakkoa.

Kuoppia on yhteensä 14. Niistä kolme sijaitsee Väräläntien eteläpuolella. Kuopat ovat muodoltaan pyöreitä sekä pyöreäkulmaisia suorakaiteita. Pienimmät kuopat ovat halkaisijaltaan 1,5 m ja kookkaimmat 2 x 3 m. Pohjalle kapenevien kuoppien syvyys on 0,5 – 0,7 m. Kuoppia on saattanut tuhoutua teiden rakentamisen tai leventämisen yhteydessä. Leirialueesta 350 m luoteeseen sijaitsee 1789 rakennettu ruotsalaisten Värälän kenttälainnoitus (mj-rek: 1000002100).

29. Värälän leirialue

1000012806

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: asuinpaikat
 Tyypin tarkenne: sotilasleirit
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6745894, I= 3482663
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311307

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 8.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:29
 Karttaotteet: Kartta 12 ja 13

Ruotsin sotaväen Kustaan sodan 1788 – 1790 aikainen leirialue, joka sijaitsee Myllykoskentien suuntaisesti Väräläntien risteyksestä 150 m kaakkoon sijaitsevan ns. Rauhankiven muistomerkin ympäristössä.

Leirialueen majoituskuoppia on yhteensä 41. Ne sijaitsevat noin 1,2 hehtaarin alueella, muistokivestä 60 m kaakkoon ja 160 m länteen. Kuopat ovat pyöreäkulmaisen suorakaiteen muotoisia ja kooltaan keskimäärin 1,5 x 2 m. Pohjalle kapenevat kuopat ovat keskimäärin 0,7 m syviä. Muistokiven kaakkoispuolen kuopat sijaitsevat loivassa rinteessä, jonka kangasmaastossa kasvaa mäntyjä. Kuopat ovat osittain säännöllisissä pohjoinen – etelä – suuntaisissa riveissä. Alueella on ollut majoittuneena Södermanlandin rykmentti. Leirialueen itäpää on tuhoutunut koulurakennuksen ja sen pihamaan alle, jolloin Sikomäentien varrella sijainneet tykistön majoituspaikat ovat myös hävinneet.

Muistokivestä 25 m etelään on 4 x 8 m kokoinen neliskulmainen kuoppa, jonka länsireuna madaltuu miltei ympäröivän maan tasoon. Kohdalla on sijainnut kenraalikunta ja hovi. Kuninkaan päämaja on ollut lähempänä muistokiveä. Muistokivestä länteen maasto tasoittuu ja kuusimetsässä olevissa kuopissa on majoittunut Itä-Göötanmaan rykmentti.²⁸

Värälän rauhankivi on 1,5 x 0,5 x 0,7 kokoinen nelikulmainen kivipaasi, joka on asetettu maahan pitkälle sivulle. Kiven yläpintaan on hakattu teksti:

HÄR AFSLUTADE
 GUSTAF III FREDEN MED CATHARINA II
 DEN 19 AUGUSTI 1790

Muistokiven vieressä on opastaulu ja kohteelle opastetaan liikennemerkillä ja viitoituksella.

²⁸ Charta öfver Situationerne vid Wärälä... Sotilaskartta Ia* 94 - 2d 18/16. 253:01 VT:91. KA.

30. Rajaportti**1000012808****PERUSTIEDOT KOHTEESTA**

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikat
 Tyypin tarkenne: sotilasleirit
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6745396, I= 3482244
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311307

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 8.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:27
 Karttaotteet: Kartta 12 ja 13

Ruotsin sotaväen Kustaan sodan 1788 – 1790 aikainen leirialue, joka sijaitsee Rajaportin ja Sikomäentien välisen mäen pohjoisreunalla, 7,8 hehtaarin alueella. Pääosin hiekkapohjaisessa maastossa kasvaa sekametsää. Alueella on myös hakkuuaukeita ja hiekkakuoppia.

Alueella on 43 sotilasleirin majoituskuoppaa. Kuopat sijaitsevat maastossa epäsäännöllisesti. Alueen länsiosassa niitä on kaivettu harvaan mutta itäpäässä, Sikomäentien kummallakin puolella kuopat sijaitsevat tiiviimmin. Kuoppien koko ja muoto vaihtelevat. Pienimmät pyöreät kuopat ovat halkaisijaltaan metrin kokoisia. Nelikulmaiset kuopat ovat kooltaan 2 x 2 – 5 x 4 m ja syvyydeltään 0,3 – 1 m.

Alueen länsipäässä, nykyisin Sikomäentieltä Kuuselaan johtavan tielinjan eteläpuolella on 3 kuoppaa, jotka sijaitsevat toisistaan 10 m välein. Keskimäinen kuoppa on kooltaan 3 x 6 m. Se on kaivettu osin maahan ja osaksi koverrettu rapakivikallioon. Alueella on ollut majoittuneena kenraali ja paroni Armfeltin jääkärit. Heidän eteläpuolelle oli varastoitu Kymijoen ylittämiseen käytettävät ponttonisillan osat. Alue on nykyään suota, eikä sieltä löytynyt minkäänlaisia jälkiä tai rakenteita.

Tielinjan pohjoispuolella, mäen pohjoisreunalla, suuren hiekkakuopan pohjoispuolelta länteen on 11 kuoppaa ja tielinjan eteläreunalla vielä 2 kuoppaa. Alueelle on ollut majoitettuna Oulun rykmentti.

Sikomäentien länsipuolella on 8 kuoppaa. Läntisimmässä kuopassa on oviaukko, joka aukeaa pohjoiseen. Alueella on ollut majoittuneena Vestmanlandin rykmentti. Tien itäpuolella on tiheässä 11 kuoppaa joissa on ollut henkivartiorykmentin ratsuväki. Kahden edellä mainitun joukko-osaston edessä, on ollut tien poikki sijoitettuna tykistöä. Noin 100 m edellä mainituista kuopista on tien vieressä, sen länsipuolella 4 kuoppaa. Tiestä 40 m itään on vielä 4 kuoppaa. Sikomäentien levennys on saattanut aikanaan tuhota joitakin kuoppia samoin kuin alueen keskivaiheilla sijaitseva hiekkakuoppa. Sotatapahtumia kuvaavaan karttaan merkitystä, tien poikki kulkevasta varustuksesta ei löydetty jälkiä maastossa.²⁹

²⁹ Charta öfver Situationerne vid Wärälä... Sotilaskartta Ia* 94 - 2d 18/16. 253:01 VT:91. KA.

Kuva 20 Rajaportin sotilasleirialueen majoituskuoppa. Kuva: John Lagerstedt 2008.

31. Vilppula, Kuusela

1000007593

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikat
 Tyypin tarkenne: sotilasleirit
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6745922, I= 3481638
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311307

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 8.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 12 ja 13

Ruotsin sotaväen Kustaan sodan 1788 – 1790 aikainen leirialue, joka sijaitsee Ylätalon päärakennuksesta noin 350 m päässä, tilalta etelään johtavan tien länsipuolella. Hiekkapohjaisessa maastossa kasvaa harvaa kuusimetsää.

Alueella on 13 sotilasleirin majoituskuoppaa. Suurin osa kuopista on pyöreitä ja niiden halkaisija on keskimäärin 2 m. Sen lisäksi on kolme soikeahkoa kuoppaa, joiden koko vaihtelee 1 x 2 m – 2 x 3 m. Kuoppien syvyys on 0,3 – 0,8 m. Leirin itäosan kohdalla on peltoa, eikä siinä erotu enää merkkejä kuopista. Alueelle on ollut majoitettuna Helsingin rykmentti.³⁰

Vuonna 1967 oli alueella havaittu metsässä kolme painautumaa, jotka olivat 4 m pitkiä ja 0,5 m leveitä. Painanteisiin liittyi perimätietoa hautaamisesta. Paikan koordinaatit sijoittuvat alueen pohjoisosaan.³¹

³⁰ Charta öfver Situationerne vid Wärälä... Sotilaskartta Ia* 94 - 2d 18/16. 253:01 VT:91. KA.

³¹ Ahvenisto 1967, 7. MV/RHO.

32. Vilppula, Yläpelto**1000012813**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikat
 Tyypin tarkenne: sotilasleirit
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6746352, I= 3481249
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311307

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 8.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 12 ja 13

Ruotsin sotaväen Kustaan sodan 1788 – 1790 aikainen leirialue, joka sijaitsee mäellä, 100 m etelään Yläpellon talosta. Hiekkaisessa maastossa kasvaa kuusia.

Alueella on 15 sotilasleirin majoituskuoppaa. Soikeahkot kuopat ovat kooltaan keskimäärin 2 x 3 m ja ne ovat metrin syvyisiä (Kuva 5). Osa kuopista on kaivettu vierekkäin siten, että niiden välissä on vain 0,3 m maakaistale. Joitakin kuoppia on myöhemmin kaiveltu syvemmiksi ja osaa on käytetty kaatopaikkoina. Mäellä oleva harjakattoinen kellari on mahdollisesti rakennettu vanhaan majoituskuoppaan. Alueella on ollut majoittuneena Uudenmaan rakuunoita.³²

33. Värälän taistelupaikka**1000012814**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: tapahtumapaikat
 Tyypin tarkenne: taistelupaikat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6747202, I= 3481776
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311307

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 7. – 8.5. ja 12.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 12

Kymijoen länsipuolella Elimäen Värälän, Tolkkilan ja Vilppulan alueilla sekä joen itäpuolella Kouvolan Alakylän ja Valkealan Mäkikylän alueilla käytiin useita taisteluita Kustaan sodan (1788 – 1790) aikana. Venäläiset hyökkäsivät Värälään ja Vilppulaan huhtikuussa 1789. Ruotsalaiset tekivät vuoden 1789 päähyökkäyksensä kesäkuussa Värälästä ponttonisiltaa pitkin, joen itärannalla sijainneeseen Kouvolan kylään (nyk. Mäkikylä). Heinäkuussa venäläiset hyökkäsivät uudelleen Värälään, jonka ruotsalaiset valloittivat takaisin. Ponttonisillan omistuksesta käytiin tykistötaisteluita vielä elokuussa. Myös alkukesästä 1790 Värälän alue vaihtoi omistajaa useita kertoja. Kustaan sota päättyi Värälässä solmittuun rauhaan 14.8.1790.³³

³² Charta öfver Situationerne vid Wärälä... Sotilaskartta Ia* 94 - 2d 18/16. 253:01 VT:91. KA.

³³ Oksanen 1985, 216-222.

Taistelupaikan kohdalla on nykyään runsaasti peltoja, useita maatiloja sekä maanteitä. Peltojen alueelta saattaa löytyä esineistöä vaikka kulttuurikerrokset ovat kyntöjen myötä sekoittuneet. Rakennetuilla alueilla taistelusta ei todennäköisesti ole säästynyt jälkiä.

Alueella on useita sekä ruotsalaisten että venäläisten rakentamia tykkipattereita ja sotilasleirialueiden jäännöksiä. Ne on merkitty muinaisjäännösrekisteriin kukin omana kohteena. Rauhansopimuksen neuvottelupaikaksi rakennettu paviljonkimainen rauhantemppele on kadonnut. Paikalla (P= 6746727, I= 3482941) on nykyään peltoa ja opaskyltti.

Taistelutantereen alueelta on löytynyt runsaasti tykinkuulia ja muuta sodankäyntiin liittyviä tarvikkeita. Alueen asukkaiden keskuudessa on edelleen jäljellä suullista kertomusperinnettä taisteluista.

34. Pitkäsilta

1000002087

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyyppin tarkenne: linnoitukset
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6732326, I= 3480400
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302409

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 7.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:18, 19
 Karttaotteet: Kartta 16

Ruotsalaisten 1790-luvun alussa rakentama linnoitus, joka on jäänyt osittain keskeneräiseksi. Varustus sijaitsee Pitkäsillan ja Leppäniemen tilojen länsipuolella, Pitkäsillantien molemmiin puolin. 300 m pitkä ja 200 m leveä vallialue sijaitsee alavalla maalla. Osin suoperäisessä ja osin hiekkapohjaisessa maastossa kasvaa kusimetsää. Varustuksen keskellä on ollut vielä 1967 pelto, joka kasvaa nykyään sekametsää.

Vallihauta on aikanaan valmistunut koko varustuksen ympärille. Vallihauta on 12 m leveä ja 0,5 - 1 m syvä paitsi länsisivulla, jossa se on 20 m leveä ja raveliinin edessä oikealla siivellä, jossa se on vain 5 m leveä.

Linnoituksen länsipuolella on vallihaudan ulkopuolella, siitä 20 m länteen kaksi koillinen – lounas -suuntaista 30 m pitkää maavallia, joiden leveys on yläosastaan 4 m ja alhaalta 20 m. Vallien korkeus on 2 m. Pohjoisemmasta vallista on otettu hiekkaa. Vallihaudan sisäpuolelle ei ole ehditty rakentaa läntistä päävallia laisinkaan.

Linnoituksen pohjoissivun päävalli on 167 m pitkä ja 10 m leveä. Eskarp on 5 - 6 m korkea ja suojan puoleinen korkeus 3 m. Itäpäähän on vallihaudan reunaan rakennettu viljankuivaamo. Vallin itäosan huipulla on useita soikean muotoisia kuoppia, joiden koko on 2 x 2,5 m ja syvyys 1,5 m. Linnoituksen itäsivulta puuttuu myös päävalli, mutta sen eteen sijoittuva raveliini on valmistunut. Sen vallikäytävä on noin metrin muuta maastoa korkeammalla. Teräväkulmaisen raveliinin sivut ovat 30 m pitkät. Eskarp on 6 m korkea.

Eteläinen valli sijaitsee Pitkäsillantien eteläpuolella. Se on 168 m pitkä ja 10 m leveä. Eskarp on 4 - 6 m korkea, vallin suojasivu on 3 m korkea. Vuonna 1967 vallin länsipäässä on

erottunut rintasuoja. Vallihaudan ja vallin välissä on 4 - 6 m leveä kaistale koskematonta maata. Lähellä vallin itäpäätä on ollut autotalli valliin kaivettuna. Tallin paikka näkyy suurikokoisena kuoppana vallissa. Vallin itäpäässä on ollut viljamakasiini. Linnoitusalueen ostamisesta tehtiin 1793 kuninkaan määräys. Linnoitustöitä on tehty ilmeisesti vuosina 1794 – 1795. Vuonna 1797 Wrede pyysi saada ostaa alueen takaisin, koska "sanotaan ettei sinne meidän aikanamme tulla rakentamaan mitään linnoitusta." Vuonna 1800 kuningas antoi määräyksen maan takaisinmyymisestä ja viiden kruunun omistaman rakennuksen huutokaupasta.³⁴

Kuva 21 Pitkäsillan linnoituksen pohjoisvalli ja sen itäpäässä sijaitsevia kuoppia.
Kuva: John Lagerstedt, 2008.

35. Villikkalan valli

1000007590

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne: maavallit
Ajoitus: historiallinen
Rauhoitusluokka: 2
Koordinaatit: P= 6732912, I= 3475574
Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 302406

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 22.4. ja 12.5.2008
Kuvat: MV/RHO 125910:4
Karttaotteet: Kartta 17

Nikkarinmäen pohjoisosassa, Petterinvuorelle johtavan ajokelpoisen tien eteläpuolella, kohdalla josta tiestä erkanelee metsäkoneen ajoura lounaaseen. Hiekkaisella rinteellä

³⁴ Ahvenisto 1967, 10-11. MV/RHO.

kasvaa havumetsää, valtapuuna kuusi.

Itä – länsi suuntaisen, V-profiilin muotoisen kaivannon pituus on 50 m. kaivannon yläosan leveys on 2,5 m ja alaosan 0,3 m, syvyys on 1,5 m. Kaivannon kummankin puolen reuna on yhtä korkealla. Kaivannon pohjoispuoleisen reunan muodostaa 4 – 5 m leveä maavalli, jonka pohjoissivua leikkaa hiekkaiseen maastoon rakennettu tie. Vallin ja haudan päät sulautuvat ympäristöön ilman selvää rajaa. Kaivannon keskivaiheilla, sen eteläreunassa on 3 x 4 m kokoinen kuoppa. Rakenteen käyttötarkoituksesta ja valmistumisajankohdasta ei ole tietoja.

36. Peräkannikko

1000012825

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6734317, I= 3481266
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302409

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 23.4.2008
 Karttaotteet: Kartta 11

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee 500 m itään Tallusjoen Sähkökoskesta, mäen länsireunalla, 30 m korkeajännitelinjasta länteen. Kivikkoisessa moreenimaastossa kasvaa tiheää kuusimetsää ja vesakkoa.

Maahan kaivettua taistelu- ja yhdyshautaa, jota on osittain täytetty. Taisteluhautoissa on kuusi traverssia. Torjuntasuuntana on lounas. Hautojen kokonaispituus on 200 m.

37. Lähdekallio

1000007595

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6734826, I= 3480968
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302409

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi
 1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 23.4.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:5-7
 Karttaotteet: Kartta 11

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee osaksi Anjalankosken ja suurimmaksi osaksi Elimäen alueilla. Laajalle alueella olevat taisteluhaudat sijaitsevat Kaukasuontien ja Tallusjoen välisillä kallioilla. Hiekkaisessa moreeni- ja moreenimaassa kasvaa havumetsää ja osin tiheää kuusikkoa. Lähdekallion poikki on raivattu korkeajännitelinja, jonka kohdalla kasvaa vesakkoa.

Taisteluasemat kulkevat Lähdekallion mäkien länsireunalla. Lähdekalliolla erkaneet ulommasta linjasta koillinen – lounas –suuntainen yhdyshauta, joka johtaa kallion itäpuolelle, jossa sijaitsee taaempi puolustuslinja. Linjojen välillä on etäisyyttä 160 – 200 m. Ulomman linjan torjuntasuunta on lounaaseen ja länteen. Taaemman puolustusaseman torjuntasuunnat ovat koillinen ja lounas. Taaemmasta puolustusasemasta laskeutuu yhdyshauta mäen itäpuolelle, jonka juurella on suojahuone. Kohteen taistelu- ja yhdyshautojen kokonaispituus on 1,4 km. Osa haudoista on jäänyt keskeneräisiksi ja esimerkiksi hautojen keskellä olevia suuria maakiviä on räjäyttämättä.

Haudat on osittain kaivettu maahan ja osin louhittu kallioon. Hautojen leveys on 1 – 2 m ja syvyys 1,5 m. Lähdekallion eteläosassa on myös 2 – 2,5 m syviä hautoja. Ampumasyvennyksillä varustetuissa taisteluhautalinjoissa on 22 traverssia, joista 6 on rakennettu hautojen keskelle siten, että ne voi kiertää kummalta puolelta tahansa. Hautojen takaseinustoilla erottuu portaiden paikkoja, joista puiset askelmat ovat hävinneet. Portaot ovat olleet metrin levyisiä. Suojahuoneita on ollut kolme. Niiden hirsirakenteet on purettu pois ja jäljellä on enää kuopat.

38. Löytty, Kotiranta

1000012826

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6739678, I= 3476985
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311304

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 22.4.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:3
 Karttaotteet: Kartta 18

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Ruokola ja Kotiranta nimisten tilojen alueella, Löytyntien ja Linjakujan risteyksen länsipuolella. Kohde sijaitsee mäen länsi- ja eteläreunoilla sekametsässä.

Maahan kaivettuja taistelu- ja yhdyshautoja. Hautojen leveys on yläosasta 1,5 m ja alaosasta 0,9 m. Syvyys on 1 m. Traversseja on kaksi, joista toinen on sijoitettu haudan keskelle siten, että sen voi ohittaa kummaltakin puolelta. Hautojen kokonaispituus on 400 m. Torjuntasuunnat ovat länteen ja etelään. Kohteen lounaisosassa on avoin konekivääriasema, jonka torjuntasuunta on läntisiin ilmansuuntiin. Yksi suojahuoneen kuoppa, joka on kooltaan 5 x 5 m, syvyys 1 – 2 m.

39. Raavuori**1000012827****PERUSTIEDOT KOHTEESTA**

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6740312, I= 3476841
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 302406

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 22.4.2008
 Karttaotteet: Kartta 18

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Raavuori nimisen mäen länsi- ja etelärinteillä. Linnoitteita on myös Raavuoren sivuitse kulkevan Löytyntien länsipuolella. Raavuoren eteläpäässä on suurikokoinen hiekkakuoppa, jonka kohdalta linnoitteet ovat tuhoutuneet. Kaakkoisosan loivalla hiekkaisella mäenrinteellä kasvaa sekametsää. Kohteen keskiosassa, Raavuoren jyrkällä länsirinteellä on havumetsää ja pohjoisosassa Löytyntien itäpuolella kasvaa tiheää vesakkoa. Taistelu- ja yhdyshautojen kokonaispituus on 1 km.

Kaakkoisosassa on maahan kaivettua hautaa. Taisteluhautalinjasta haarautuu länteen yhdyshauta, joka katkeaa hiekkakuopan kohdalta. Taisteluhaudan torjuntasuuntina ovat kaakko ja etelä. Yksi avoin konekivääriasema (P= 3477091, I= 6739986), jonka torjuntasuunta on eteläisiin ilmansuuntiin. Asema poikkeaa pohjamuodoltaan muista avoimista konekivääriasemista. Se on kooltaan 3 x 7 m ja siihen johtaa yhdyshauta aseman takaa.

Keskiosassa on maahan kaivettua taistelu- ja yhdyshautaa. Haudan leveys on ylhäältä 2,5 m, alhaalta 1,2 m ja syvyys on 2 m. Taisteluhaudan reunassa on yksi traverssi, jonka lisäksi hautoihin on rakennettu 3 traverssia, jotka voi sivuuttaa kummaltakin puolelta. Yhdessä kohdassa erottuu taisteluhaudan rintasuojan päältä kolme syvennystä, joiden leveys on 0,3 m ja syvyys 0,2 m. Syvennykset ovat ilmeisesti kivääreille tehtyjä ampuma-aukkoja. Kahdessa kohdassa taisteluhaudan rintasuojassa on 2 m leveä aukko, josta lähtee torjuntasuuntaa kohti madaltuva, suora, muutamia metrejä pitkä hauta/oja, jonka leveys on alaosasta 0,3 m. Kaksi suojahuoneen kuoppaa, joista toisen, 3 x 3 m kokoisen, ympärillä on maavalli. Toinen suojahuoneista on varustettu kahdella sisäänkäynnillä. Se sijaitsee 5 x 5 m kokoisessa kuopassa. Kummatkin kuopat ovat 2 m syviä.

Pohjoisosassa on osittain täytettyä, maahan kaivettua hautaa, jonka leveys on yläosasta 1,5 m ja syvyys 0,5 – 1 m. Pankan tilan kohdalla hautoja on täytetty.

40. Pieni Mäyrämäki**1000007277****PERUSTIEDOT KOHTEESTA**

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6744185, I= 3474049
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit

Peruskartta: 311304

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi
2005 Wesa Perttola, tarkastus

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 22.4.2008

Karttaotteet: Kartta 19

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee valtatie 6:n itäpuolella, Pieni Mäyrämäki-nimisen jyrkkärinteisen mäen itä- etelä ja länsirinteiden juurella. Maasto on osaksi avokalliota ja osaksi harjua. Moreeniperäisessä maassa kasvaa tiheää havupuustoa sekä lehtipuuvesakkoa.

Maahan kaivettua hautaa, joka on suurelta osin valmista mutta osaksi keskeneräistä. Haudan leveys on yläosasta 2 m ja alaosasta 0,7 m. Syvyys on 1,5 m. Ampumasyvennyksillä varustetuissa taisteluhaudoissa on 11 traverssia. Lisäksi yhdessä kohdassa on taisteluhaudan torjuntasuunnan puoleiseen reunaan tehty leveä kuoppa, mahdollinen ampumasyvennys, jonka koko on 1,5 x 2,5 m. Hautojen kokonaispituus on 700 m. Torjuntasuuntina ovat etelä ja länsi. Kohteen eteläosassa on taisteluhaudan rintasuojia tuhoutunut.

Mäen itälaidalla on yksi suojahuone. Osia hautoista on täytetty ja osassa on kaatopaikkoja. Kohde on todennäköisesti ollut yhteydessä mäen pohjoisosassa, Vt 6:n pohjoispuolella, oleviin linnoitteisiin. Niille johtava mahdollinen yhdyshauta on jäänyt tien alle.

41. Kukonoja, Metsäranta

1000012832

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös

Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset

Tyyppin tarkenne: taistelukaivannot

Ajoitus: uusi aika

Rauhoitusluokka: 2

Koordinaatit: P= 6744499, I= 3473910

Koordinaattiselite: keskikoordinaatit

Peruskartta: 311304

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 21. ja 22.4.2008

Kuvat: MV/RHO 125910:2

Karttaotteet: Kartta 19

Ensimmäisen maailmansodan aikaisia puolustusasemia, jotka sijaitsevat valtatie 6:n ja Kukonojantien risteyksestä 800 m lounaaseen, loivan mäen länsi- ja lounaisrinteillä. Linnoitteet sijoittuvat Kivikuusentien kummallekin puolelle. Hautojen kokonaispituus on yhteensä 900 m.

Varustukset sijaitsevat osittain kahdessa linjassa. Uloin linja on kaakko – luode –suuntainen, 320 m pitkä taisteluhauta, joka alkaa Kivikuusentieltä ja päättyy Vt 6:n länsilaidalle. Varustukset ovat mäen loivalla eteläreunalla. Moreenimaastossa kasvaa tiheää havupuustoa. Taistelu- ja yhdyshaudat on osittain louhittu kallioon ja osin kaivettu maahan. Haudan leveys on 1,5 – 2 m ja syvyys 1,5 m. Torjuntasuuntana on lounas. Taisteluhaudan varrella on kuusi traverssia, joista kaksi on sijoitettu hautaan siten, että ne voi sivuuttaa kummaltakin puolelta.

Yhdessä kohdassa on taisteluhaudan torjuntasuunnan puoleiseen reunaan tehty leveä kuoppa, mahdollinen ampumasyvennys, jonka koko on 2 x 3 m. Taisteluhaudan rintasuojan puolella on kahdessa kohdassa aukko, josta lähtee torjuntasuuntaan madaltuva kapea, muutaman metrin pituinen hauta/oja. Taisteluhaudan varrella on kaksi suojahuoneen kuoppaa. Taaempi linja sijaitsee noin 60 m päässä ulommasta linjasta koilliseen. Sen itäpää sijaitsee aivan Vt 6:n vieressä. Maahan kaivetun taisteluhaudan pituus on 70 m. Sen varrella on yksi traverssi.

Taaemman linja länsipäästä 35 m pohjoiseen alkaa kokonaispituudeltaan 400 m pitkä, koillinen – lounas –suuntainen taistelu- ja yhdyshauta, jonka torjuntasuunnat ovat etelään, länteen ja luoteeseen. Hauta kulkee pohjoisosassa Kivikuusentien itäpuolella ja eteläosassa myös tien länsipuolella. Hiekkapohjaiseen maahan kaivettu hauta on katkonainen ja osa siitä on jäänyt tien ja omakotitalotontin alle. Haudan leveys on yläosasta 1,8 m ja alaosasta 1 m. Syvyys on 1,3 m. Haudan varrella on kolme traverssia. Hauta kaartuu eteläpäässä takaisin pohjoisen suuntaan ja on jäänyt osin keskeneräiseksi. Syvyyttä on vain 0,4 m.

Kohteen keskiosassa, Kivikuusentiestä Vt 6:lle kääntyvän tienhaaran itäpuolella on hiekkaiseen, havupuita kasvavaan mäenrinteeseen kaivettu yhdyshautoja sekä kaksi suurikokoista kuoppaa. Itäisempi kuoppa on kooltaan 4 x 7 m ja sen syvyys on 2 – 3 m. Pohjoisemman kuopan kohdalta on myöhemmin otettu hiekkaa, jolloin se on laajentunut. Pohjoisosasta on ilmeisesti jatkunut yhdyshauta muuhun kohteeseen, mutta se on tuhoutunut tien ja piha-alueen alle. Kuoppien käyttötarkoituksesta ei ole tietoja. Ne saattavat olla suuria suojahuoneita tai tykkiasemia.

Kuva 22 Vesi on jäänyt yhdyshaudan pohjalle Kukonojan Metsärannassa.
Kuva: John Lagerstedt, 2008.

42. Papinaho**1000012833**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6745141, I= 3473827
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311304

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 21.4.2008
 Karttaotteet: Kartta 19

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Papinaho-nimisen pellon pohjoispuolella olevalla maastonkohoumalla, jonka savimaassa kasvaa vesakkoa ja nuorta kuusikkoa.

Eteläosassa on kallioon louhittua taisteluhautaa ja pohjoisosassa maahan kaivettua taisteluhautaa. Hautojen leveys on 1,5 m ja syvyys 1,5 m. Taisteluhautoja yhdistää maahan kaivettu yhdyshauta, joka on sortunut V-profiiliin muotoiseksi. Sen syvyys on 1 m. Pohjoisosan haudat ovat jääneet osittain keskeneräisiksi. Hautojen kokonaispituus on 270 m. Taisteluhautojen varsilla on yhteensä seitsemän traverssia. Yksi suojahuoneen kuoppa, joka on kooltaan 5 x 5 m. Suojahuoneessa on ollut kaksi sisäänkäyntiä.

43. Kukonoja**1000012835**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6745573, I= 3473806
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311304

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 21.4.2008
 Karttaotteet: Kartta 19

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Kukonojantien ja Varvarintien risteyksestä 150 m kaakkoon. Tasaisella, hiekkaisella moreenimaalla kasvaa mäntyjä.

Maahan kaivettuja, suurimmaksi osaksi keskeneräisiä taistelu- ja yhdyshautoja. Haudan leveys on 1,5 m ja syvyys 0,5 m. Traversseja on viisi. Torjuntasuunta on ollut lounas. Hautojen kokonaispituus on 350 m. Hautojen ja Kukonojantien välisessä maastossa on kolme kuoppaa, joiden koko on 1 x 5 m ja syvyys 1 m. Paikallisen asukkaan mukaan kuopat ovat hyvin vanhoja ja liittyvät todennäköisesti linnoitteisiin. Alueella on myös katettu perunakellari, joka on todennäköisesti rakennettu vanhaan linnoitteeseen. Kellari on ollut käytössä 1960-luvulla.

44. Kukonoja, Korkiamäki**1000012837**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
Ajoitus: uusi aika
Rauhoitusluokka: 2
Koordinaatit: P= 6745838, I= 3473144
Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 311304

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 21.4.2008
Kuvat: MV/RHO 125910:1
Karttaotteet: Kartta 19

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Korkiamäen etelä- ja lounaisrinteillä Jänkähäntien itäpuolella. Hiekkaisessa mäenrinteessä kasvaa havumetsää. Mäen eteläosassa on hiekkakuoppia, joiden kohdalta linnoitteet ovat tuhoutuneet.

Maahan kaivettuja ja kallioon louhittuja yhdys- ja taisteluhautoja. Säilyneiden hautojen kokonaispituus on 800 m. Hautojen yläosien leveydet ovat 1,5 – 2,5 m, alaosien 0,7 – 1,7 m ja syvyydet 1,5 – 1,7 m. Osa haudoista on jäänyt keskeneräisiksi ja taisteluhautalinjassa on rakentamattomia osioita. Torjuntasuunnat ovat etelään ja länteen. Osin ampumasyvennyksillä varustetuissa taisteluhauoissa on traversseja yhteensä 13 kpl.

Kahdessa kohdassa on taisteluhaudan rintasuojaan tehty aukko, josta lähtee torjuntasuuntaa kohti madaltuva, suora, muutamia metrejä pitkä hauta/oja. Taisteluhaudan rintasuojaan on kahdessa kohdassa tehty leveä kuoppa, mahdollinen ampumasyvennys, jonka koko on 2 x 1 m. Taisteluhauoista erkaneet neljässä kohdassa, traverssien takaa, taustan suuntaan, 3 – 10 m pitkiä yhdyshautoja. Suojahuoneen kuoppia on yksi.

8.3 IITTI

45. Lyöttilä, Anttila

1000012839

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikat
 Tyypin tarkenne: sotilasleirit
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6758691, I= 3472256
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311304

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 15.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 20

Lyöttiläntien ja Noidanniementien risteyksestä 60 m itään. Hiekkaperäisessä etelärinteessä kasvaa sekametsää, valtapuuna kuusi. Paikalle opasti Lyöttilässä asuva Esa Anttas.

Maahan kaivettuja, soikean muotoisia kuoppia, joiden koko on 1 x 2,5 m ja syvyys 0,4 m. Kuoppia on 10 kpl ja ne sijaitsevat kahdessa rivissä. Kuoppien etäisyys toisistaan on 2 – 5 m. Kyseessä on ilmeisesti 1700-luvun sotaväen leirialue.

46. Hiekkamäki

1000012841

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikat
 Tyypin tarkenne: asumispainanteet
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6764842, I= 3470858
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311306

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 15.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 21

Hiekkamäen itäisen kalliojyrkänteen juurella hiekkaisessa maastossa. Kuusimetsää. Paikalle opasti Lyöttilässä asuva Esa Anttas.

Maahan kaivettuja soikeita kuoppia, joiden koko on keskimäärin 1 x 4 m ja syvyys 1 m. Kuoppia on yhteensä 14. Yksi kuopista on neliskulmainen, 2 x 2 m ja syvyys 2 m. Kyseessä saattaa olla pyyntikuoppa. Muut kuopat saattavat liittyä leiriytymiseen.

47. Tillolan taistelupaikka**1000012842**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: tapahtumapaikat
 Tyypin tarkenne: taistelupaikat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6751550, I=3473468
 Koordinaattiselite: taistelun muistomerkin sijaintipaikka
 Peruskartta: 311305

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: kohdetta ei tutkittu
 Karttaotteet: Kartta 22

Kustaan sodan aikana (1788 – 1790) käytiin 19.-20.5.1790 Tillolan ja Keltin alueella taistelu Ruotsin ja Venäjän armeijoiden välillä, joka tunnetaan nimellä Tillolan taistelu.

Taistelun paikasta ei ole tarkkaa tietoa eikä maastoa tutkittu vuoden 2008 inventoinnissa. Kohteen koordinaattien kohdalla sijaitsee taistelun muistomerkki.

48. Lyöttilä, Isomäki**1000012848**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinaisjäänöstyyppi: taide, muistomerkit
 Tyypin tarkenne: muistomerkit
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Koordinaatit: P= 6754121, I= 3473374
 Koordinaattiselite: muistokiven sijaintipaikka
 Peruskartta: 311305

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 15.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 22

Isonmäen huipun pohjoisosassa, kuntoradan/hiihtoladun urasta n. 30 m pohjoiseen, havumetsässä. Paikalle opasti Lyöttilässä asuva Esa Anttas.

Lohjennesta järvikallion palasta tehty 50 x 80 cm kokoinen muistokivi, joka on pystytetty hieman kaltevaan asentoon männyn juurelle. Kivessä on kaiverrus: 19 1/V 18.

Muistokiven alueella asui havumajassa sisällissodan aikana keväällä 1918 viisi Lyöttilän isäntää, jotka olivat paossa punaisia. Väinö Hietalahti palasi 1.5.1918 takaisin kotiinsa Lyöttilään toukokuuhin, koska luuli ettei kylässä enää olisi punaisia. Kylään saapui kuitenkin punakaartilaisosasto joka oli väistämässä Oravalan taisteluita. Punaiset veivät Hietalahden rantaan ja ampuivat hänet. Hänet on haudattu todennäköisesti litin hautausmaalle. Omaiset pystyttivät Isomäelle muistokiven 1920-luvulla. Pystytyshetkestä on otettu valokuva. Paikkaan ei siis liity hautauksia.³⁵

³⁵ Esa Anttaksen suullinen tiedonanto 15.5.2008

Kuva 23 Vuoden 1918 tapahtumien muistokivi Lyöttilän Isomäellä. Kuva: John Lagerstedt, 2008.

49. Kontvuori

1000012850

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6748281, I= 3471607
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311304

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 25.4.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:12
 Karttaotteet: Kartta 23

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Inginmaantien eteläpuolella, Kontvuoren länsiosan ja pellon välisellä mäenrinteellä. Osittain jyrkkien kallioseinämien ja osin harjun rinteeseen juurella oleva maaperä on hiekkaista moreenia, jossa kasvaa mänty- ja kuusimetsää. Kohteen pohjoisosa on maantien pohjoispuolella.

Kallioon louhittuja ja maahan kaivettuja yhdys- ja taisteluhautoja, jotka ovat vaihtelevan kokoisia. Hautojen kokonaispituus on yhteensä 1,2 km. Osa haudoista on keskeneräisiä. Torjuntasuunnat ovat lounas, länsi ja luode. Osin ampumasyvennyksillä varustettujen taisteluhautojen varsilla on 22 traverssia. Taisteluhautoista erkanee useissa kohdissa, traverssien takaa, taustan suuntaan, 3 – 10 m pitkiä yhdyshautoja jotka madaltuvat loppupäästään luiskamaisesti. Kaksi suojahuoneen kuoppaa, joista toinen, 5 x 5 m kokoinen, sijaitsee maantien vieressä ja on täynnä roskia. Toinen suojahuone on ollut kooltaan 4 x 4 m.

50. Hongistonmäki**1000012857**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6749083, I= 3471584
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311304

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 25.4.2008
 Karttaotteet: Kartta 23 ja 24

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Suurisuon eteläpuolella, itäisemmän Hongistonmäen ja Kontvuoren välisellä maankohoumalla, suon itäpuolella. Kohde sijaitsee soistuvalla, loivalla rinteellä, jossa kasvaa tiheää havupuustoa. Kohteen pohjoisosassa on kosteaa ja upottavaa suota.

Pääosin maahan kaivettuja taistelu- ja yhdyshautoja, joiden leveys on 1,5 m ja syvyys 1,5 m. Hautojen kokonaispituus on yhteensä 1 km. Osa haudoista on jäänyt keskeneräisiksi, jolloin hauta on vain 0,3 m syvä ja louhintatyöt ovat tekemättä. Torjuntasuunnat ovat lounaaseen ja länteen. Taisteluhaidoissa on yhdeksän traverssia. Suojahuoneiden kuoppia on 9 kpl.

Linnoitteita saattaa olla myös Hongistonmäen pohjoisosassa sekä Sudenpesänvuorella Suurisuon itäpuolella. Aluetta ei ole tutkittu.

51. Tiiskojanmäki**1000012865**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6751945, I= 3470649
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311305

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 6.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:14
 Karttaotteet: Kartta 25

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Tiiskojanmäen etelä- ja länsirinteillä. Moreeniharjun kivikkoisessa rinteessä kasvaa tiheää sekametsää.

Taistelu- ja yhdyshaudat on kaivettu maahan ja louhittu osaksi kallioon. Osa haudoista on jäänyt keskeneräisiksi ja joissakin kohdissa hautoja on jäänyt rakentamatta. Hautojen kokonaispituus on 450 m. Torjuntasuunnat ovat etelään, lounaaseen ja länteen. Taisteluhaidoissa on kaksi traverssia, jotka on rakennettu hautojen keskelle siten, että ne pystyy ohittamaan kummaltakin puolelta. Yksi maahan kaivettu suojahuoneen kuoppa. Lisäksi kohteen pohjoisosassa on 6 x 10 m kokoinen, vedellä täytetty kuoppa, jonka eteläseinä on

louhittu kallioon ja muut seinät on rakennettu sekä kaivamalla, että kasaamalla maata valleiksi. Kuopan reunoilta ei erotu raivattua tuliaseman ampuma-aukkoa, joten kyseessä saattaa olla suojahuone.

52. Niinimäentie

1000012866

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6752330, I= 3470387
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311305

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 6.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 25

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Salpausselän harjun etelärinteellä Kivisenaronkallioiden ja Tiiskojanmäen välisellä alueella, Vt 12:n eteläpuolella, Niemenmäentien kummallakin puolella. Jyrkässä moreeniharjun rinteessä, kivikkoisessa maastossa kasvaa sekametsää.

Kohteen pohjoisosassa sijaitsee Niemenmäentien ja Vt 12:n välisellä alueella. Keskiosa Niemenmäentien eteläpuolella on tuhoutunut jäätyään tonttialueen alle. Kohteen eteläosa on säilynyt parhaiten.

Pohjoisosassa on 150 m taistelu- ja yhdyshautaa, jotka on kaivettu maahan. Torjuntasuunta on lounaaseen ja länteen. Osa haudoista on tuhoutunut läheisestä hiekkakuopasta tapahtuneen maanoton yhteydessä. Harjun huipulla hauta on erodoitunut V-profiiliin muotoiseksi siten, että haudan leveys on yläosasta 3,5 m ja alaosasta 0,5 m. Syvyys on 2 m. Taisteluhaudassa on kaksi tarverssia sekä yhdet portaiden paikat haudan takaseinällä. Yksi kahdella sisäänkäynnillä varustettu suojahuoneen kuoppa.

Eteläosassa on lähinnä maahan kaivettua hautaa 120 m. Traversseja on kolme. Yksi kahdella sisäänkäynnillä varustettu suojahuone.

53. Kivisenaronkalliot

1000012867

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6752660, I= 3470368
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311305

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT
1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI
Aika: 6.5.2008
Kuvat: MV/RHO 125910:13
Karttaotteet: Kartta 25

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Salpausselän harjun pohjoisrinteellä valtatie 12:n pohjoispuolella. Moreeniharjun jyrkällä rinteellä kasvaa havumetsää.

Lähinnä maahan kaivettuja taistelu- ja yhdyshautoja, joiden kokonaispituus on 600 m. Haudat alkavat Vt 12:n pohjoisreunalta ja laskeutuvat harjun pohjoisrinnettä jatkuen Lamminsuon reunalle, 200 m Mustalammen lounaispuolelle. Harjun huipulla on aloitettu, taaemman linjan rakentamista 90 m itään ulommaisesta linjasta. Ainoastaan 25 m viimeistelemätöntä hautaa on ehditty kaivaa. Ulommaisesta linjan taisteluhaudoissa on neljä traverssia. Torjuntasuuntina ovat länsi ja luode. Kolme suojahuoneen kuoppaa.

54. Tervaharju

1000012914

PERUSTIEDOT KOHTEESTA
Laji: kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
Ajoitus: uusi aika
Rauhoitusluokka: 2
Koordinaatit: P= 6753547, I= 3470029
Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 311302 ja 311305

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT
1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI
Aika: 6.5.2008
Kuvat: MV/RHO 125910:15
Karttaotteet: Kartta 26

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Tervaharjun ja Juotinkallion länsireunojen juurella. Kohteen eteläosa on jyrkässä harjun rinteessä. Pohjoisosassa on loivalla rinteellä, osin soistuvassa maastossa. Alueella kasvaa havumetsää.

Pääosin maahan kaivettuja taistelu- ja yhdyshautoja, jotka ovat osin yli 2 m syviä. Osa haudoista on jäänyt keskeneräisiksi. Inventoitujen hautojen kokonaispituus on 1 km. Torjuntasuunnat ovat lounaaseen ja länteen, Juotinkallion eteläpuolella myös etelään. Taisteluhaudoissa on 19 traverssia. Yksi suojahuoneen kuoppa, jossa on ollut kaksi sisäänkäyntiä. Kuopan syvyys on 3 m.

Mustalammen suunnistuskartan perusteella inventoidusta taisteluhautalinjasta 40 – 80 m itään kulkee taaempi puolustuslinja ylempänä rinteessä. Taaempaa linjaa ei ole inventoitu. Samoin haudat jatkuvat Juotinkallion eteläpuolella pitemmälle kuin inventoinnissa tarkastettiin.

55. Pukkisuo**1000012915****PERUSTIEDOT KOHTEESTA**

Laji: mahdollinen muinaisjäännös

Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset

Tyypin tarkenne: taistelukaivannot

Ajoitus: uusi aika

Rauhoitusluokka: ei määritelty

Koordinaatit: P= 6754041, I= 3469376

Koordinaattiselite: Pukkisuon pohjoispuolisen kohteen kartalta määritetyt keskikoordinaatit

Peruskartta: 311302

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Kohdetta ei ole tutkittu vuoden 2008 inventoinnissa.

Karttaotteet: Kartta 26

Mustalammen suunnistuskarttaan 1994 on merkitty taisteluhautalinja Pukkisuon pohjoispuolelle, korkeajännitelinjan alapuolelle, Katkonaisia hautoja on itä – länsi –suunnassa n. 500 metrin matkalla. Kohdetta ei ole varmennettu maastossa. Se liittyyne Tervaharjun länsipuolella sijaitseviin ensimmäisen maailmansodan aikaisiin puolustusvarustuksiin. Linnoitteita saattaa olla myös Urajärven etelärannalla sijaitsevassa Haapaniemessä.

56. Hasusmäki**1000012917****PERUSTIEDOT KOHTEESTA**

Laji: kiinteä muinaisjäännös

Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset

Tyypin tarkenne: taistelukaivannot

Ajoitus: uusi aika

Rauhoitusluokka: 2

Koordinaatit: P= 6759677, I= 3470478

Koordinaattiselite: keskikoordinaatit

Peruskartta: 311305

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 15.5.2008

Karttaotteet: Kartta 27

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Kiviharjun tilan itäpuolella Hasusmäen kaikilla rinteillä. Alueella kasvaa osin tiheää vesakkoa ja havumetsää.

Mäen itä-, etelä ja länsipuolella on taistelu- ja yhdyshautojen pätkiä, jotka ovat osittain keskeneräisiä. Torjuntasuunnat ovat kaakosta etelän kautta pohjoiseen. Hautojen kokonaispituus on 300 m. Taisteluhautoissa on kahdeksan traverssia.

Mäen itä- ja länsipäässä on avoimet konekivääriasemat. Itäisen aseman (P= 6759663, I= 3470669) ampumasektorin keskisuunta on 145°. Läntisen aseman (P=6759724, I= 3470305) keskisuunta on 255°. Mäen pohjoispuolella, Mukulantien varrella on kaksi kookasta kuoppaa, joiden etäisyys toisistaan on 20 m. Itäisempi kuoppa (P= 6759770, I= 3470413) on kooltaan 8 x 8 m ja sen syvyys on 2 m. Kuopan itäpäästä lähtee lyhyt yhdyshaudan pätkä. Kuopan länsipää aukeaa suuntaan 285°. Kyseessä saattaa olla kookas tulasema, joka on mahdollisesti tarkoitettu kevyelle tykille. Läntisempi kuoppa on kooltaan 4 x 10 m. Kuopan reunassa on aukko tielle päin, joka ei vaikuta ampuma-aukolta. Kuoppaan ei myöskään johda yhdyshautaa.

Suojahuoneita on kaksi. Näiden lisäksi mäen huipulla sekä koillisreunalla on suurikokoiset kuopat, joissa ei ole oviaukkoja ja joihin ei johda yhdyshautaa. Itäisemmän koko on 8 x 10 m. Mäen keskellä on veden täyttämä kuoppa. Sen koko on 10 x 10 m ja syvyys 3 m. Kuopan ympärillä on 2 – 3 m leveä maavalli, joka nousee ympäröivää maastoa 1,5 m korkeammalle.

57. Lyöttilä, Töyrylä

1000012920

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6760064, I= 3470754
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311305

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 15.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:47
 Karttaotteet: Kartta 27

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Töyrylän tilan länsipuolella olevalla loivalla rinteellä, joka laskeutuu pellolle. Metsäisen rinteeseen valtapuustona ovat havupuut.

Taistelu- ja yhdyshaudat on kaivettu maahan. Hautojen kokonaispituus on 160 m. Torjuntasuuntana on lounas ja länsi. Linnoitustyöt ovat jääneet osaksi kesken ja taisteluhaudat ovat kolmessa eri osassa. Osin ampumasyvennyksillä varustetuissa taisteluhaidoissa on yhteensä kolme traverssia. Kohteen keskiosassa on avoin konekivääriasema (P= 6760040, I= 3470756), jonka ampumasektorin keskisuunta on 230°. Kohteen pohjoiskärjessä on toinen avoin konekivääriasema (P= 6760175, I= 3470752), jonka ampumasektorin keskisuunta on 255°. Suojahuoneen kuoppia on kaksi.

Töyrylän isäntä Esa Anttas on raivannut kohteiden ympäristön kasvillisuutta ja varustanut kohteen opastauluilla ja viitoituksella. Paikalle johtaa tienviitta Lyöttiläntieltä ja kohteen läheisyyteen on järjestetty pysäköintitilaa.

Kuva 24 Lyöttilän Töyrylän linnoitteet on varustettu opaskylteillä. Kuvassa avoin konekivääriasema. Kuva: John Lagerstedt, 2008.

58. Junkkarila**1000012921****PERUSTIEDOT KOHTEESTA**

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6760568, I= 3470579
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311306

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 15.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 27

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Lyöttiläntien ja Kettulantien risteyksestä 150 m länteen. Kohde sijaitsee asuintonttien välisessä maastossa ja on osaksi tuhoutunut pihamaiden alle.

Kohteesta on jäljellä 85 m kaakko – luode –suuntaista taisteluhautaa, jossa on kaksi traverssia. Torjuntasuunta on lounaaseen. Taisteluhaudan takana on kaksi suojahuoneen kuoppaa.

59. Lyöttilä, Seuraintalo**1000012924****PERUSTIEDOT KOHTEESTA**

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6760764, I= 3470343
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311306:48

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 15.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:58
 Karttaotteet: Kartta 27

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Pauninmäen kaakkoispuolella ja Lyöttiläntien pohjoispuolella. Moreeniharjun rinteellä kasvaa harvakseltaan mäntyjä.

Taistelu- ja yhdyshaudat on kaivettu maahan. Niiden kokonaispituus on 200 m. Torjuntasuuntana on lounas. Taisteluhaudan varrella on kaksi traverssia ja suojahuoneen kuoppa, joka on varustettu kahdella sisäänkäynnillä. Osaa haudoista on käytetty kaatopaikkana. Kohteen pohjoisosassa on tuhoutunut hiekkakuopan maanotoissa.

Kuva 25 Maahan kaivettua taisteluhautaa Lyöttilän seuraintalon läheisyydessä.
Kuva: John Lagerstedt, 2008.

60. Hietainmäki

1000012926

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
Ajoitus: uusi aika
Rauhoitusluokka: 2
Koordinaatit: P= 6761293, I= 3469811
Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 311306

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 15.5.2008
Kuvat: MV/RHO 125910:49
Karttaotteet: Kartta 27

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Hietainmäen etelärinteellä, Pietari Lyötintien ja Uimarannantien risteuksen luoteispuolella. Moreenimaassa kasvaa tiheää kuusimetsää. Kohteen itäpää on jäänyt omakotitalon pihamaan alle.

Maahan kaivettuja taistelu- ja yhdyshautoja joiden kokonaispituus on 60 m. Torjuntasuuntina ovat etelä ja länsi. Puolustusaseman keskiosassa on avoin konekivääriasema (P= 6761294, I= 3469818), jonka ampumasektorin keskisuunta on 195°.

8.4 JAALA

61. Jaalan redutti

1000002086

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: linnakkeet
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 1
 Koordinaatit: P= 6771285, I= 3472871
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 31104

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1962 Aimo Mäkelä, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 21.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:66
 Karttaotteet: Kartta 61

Kohde sijaitsee Jaalan kirkonkylän uuden hautausmaan kaakkoisnurkalla, välittömästi hautausmaan aidan ulkopuolella. Mäenrinteessä kasvaa vesakkoa.

Nelikulmainen, puolisuunnikkaan muotoinen maavarustus, joka on peräisin Kustaan sodan 1788 – 1790 ajalta. Vallit ovat alaosastaan keskimäärin 3 m leveitä ja niiden korkeus on 0,5 – 1,5 m. Pohjoinen valli on 18 m pitkä ja siinä on kaksi ampuma-aukon painannetta, lisäksi yksi ampuma-aukko on ollut pohjoisen ja itäisen vallin kulmassa. Itäinen ja eteläinen valli ovat kummatkin 15 m pitkiä ja kummassakin on kaksi ampuma-aukkoa. Läntinen valli on 11 m pitkä ja sen keskellä on sisäänkäynti varustukseen.

Maasto laskeutuu jyrkästi redutin itä- ja eteläpuolella. Pohjoissivulla on 3 m leveä vallihauta, jonka syvyys on ympäröivästä maastosta 1,5 m. Pohjoissivun eskarp on 3 m korkea. Mäkelän inventoinnissa 1962 oli redutin sisäpuolella, sisäänkäynnin edessä havaittavissa pyöreä kohouma, jonka halkaisija oli 3 m ja korkeus 0,5 m.³⁶ Nyt kohouma ei erottunut aluskasvillisuuden seasta.

Kuva 26 Jaalan redutin rintasuojan vallissa tykkien ampuma-aukot näkyvät loivina painanteina. Kuva: John Lagerstedt, 2008.

³⁶ Mäkelä 1962. MV/RHO.

62. Fuortti**1000012929****PERUSTIEDOT KOHTEESTA**

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6769639, I= 3471180
 Koordinaattiselite: pohjoisosan keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311304 ja 311306

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 21.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 29

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka on rakennettu Pyhäjärven Jaalanlahden lounasrannalla sijaitsevalle mäelle. Varustukset alkavat Fuortin tilasta ja jatkuvat mäkeä pitkin Niemenpohja-nimisen lahdenpohjukan kallioille. Kalliorinteellä kasvaa sekametsää. Ainoastaan mäen pohjoisosa on tutkittu.

Fuortin tilasta 160 m kaakkoon alkaa kallioon louhittu taisteluhauta, jonka rintasuojana on osan matkasta kivistä ladottu. Taisteluhauta jatkuu etelän suuntaan, osittain kahdessa linjassa. Taisteluhaudan leveys on 2 m ja syvyys 1,5 m. Torjuntasuunnat ovat lounas ja länsi. Pohjoisosassa on yksi suojahuoneen kuoppa, jonka koko on 4 x 9 m ja syvyys 2,5 m.

Fuortin tilan pihapiirissä on ollut kaksi suurikokoista kuoppaa, jotka on nyttemmin täytetty.³⁷ Toinen kuopista oli paikallisen asukkaana mielestä saattanut olla tuliasema. Kuopan jäännösten (P= 6769874, I= 3471043) ja paikan topografian perusteella tuliaseman torjuntasuunta olisi ollut 320°.

63. Sammakkolamminvuori**1000012930****PERUSTIEDOT KOHTEESTA**

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 1
 Koordinaatit: P= 6770391, I= 3470758
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311304

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 21.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 29

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Sammakkolamminvuoren länsirinteellä. Huomattavan jyrkässä mäenrinteessä kasvaa mäntyjä. Kohteesta on inventoitu linkkimastolle johtavan tien eteläpuolella sijaitseva taaempi linja sekä mäen juurella kulkevan ulomman linjan eteläosa. Mäen pohjoisosa ja ulomman linjan pohjoispää ei ole tutkittu.

Osaksi kallioon louhittuja ja osittain maahan kaivettuja taistelu- ja yhdyshautoja, joiden torjuntasuojan puoleisia seinämiä on korotettu louhituista kivistä kasatuilla valleilla. Taisteluhaudat kulkevat kahdessa linjassa. Ulompi linja sijaitsee mäen alarinteessä ja siitä 50

³⁷ Jussi Lemminkäisen suullinen tiedonanto 21.5.2008.

– 80 m itään kulkee taaempi linja mäen huipulla. Ulomman ja taaemman linjan korkeusero on huomattava. Osassa rinnettä varustukset kulkevat kolmessa tasossa. Maahan kaivetut haudat ovat jääneet keskeneräisiksi. Tutkittujen hautojen kokonaispituus on 600 m. Torjuntasuunnat ovat lounas ja länsi.

Taaemmassa linjassa on taisteluhaudassa epämääräinen kuoppa (P= 6770358, I= 3470803), jonka pituus on torjuntasuuntaan päin 2 m ja leveys yläosasta 1,8 m. Kuoppa kapenee alaosastaan siten, että kuopan pohjan leveys on 0,5 m. Kuopassa ei ole etuseinää. Kuopan vieressä on taisteluhaudan torjuntasuunnan puoleisella seinällä kivistä muotoiltu komero, jonka leveys on 0,5 korkeus 0,6 ja syvyys 0,4 m. Mikäli kuoppa on tuliasema, sen torjuntasuunta on 210°.

Sammakkolamminvuori, Kokkokallio ja Kettulanvuori (mj-rek: 1000012930, 1000012931 ja 1000012932) muodostavat harvinaisen hyvin säilyneen linnoitekokonaisuuden. Alueella voi hahmottaa selkeän kuvan ensimmäisen maailmansodan aikaisesta kenttälinnoitusjärjestelmästä. Alueen puolustusasemat ovat hyvässä kunnossa ja niiden yhteydessä on useita erilaisia linnoituslaitteita. Rakennustyöt ovat jääneet vähäisiltä osin keskeneräisiksi. Tämän johdosta alueella pystyy hahmottamaan eri valmistumisasteelle jääneitä linnoituslaitteita ja myös ajan rakennusmenetelmiä ja työjärjestyksiä.

Kuva 27 Mahdollinen tuliasema ja kivistä ladottu komero taisteluhaudan rintasuojassa Sammakkolamminvuorella. Kuva: John Lagerstedt, 2008.

64. Kirkonkylä, Kokkokallio

1000012931

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset

Tyyppin tarkenne: taistelukaivannot

Ajoitus: uusi aika

Rauhoitusluokka: 1

Koordinaatit: P= 6770962, I= 3470732

Koordinaattiselite: keskikoordinaatit

Peruskartta: 311304

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 21.5.2008

Kuvat: MV/RHO 125910:64, 65

Karttaotteet: Kartta 30

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee kahdella kallioharjanteella Kettulan tilan länsipuolella. Varustukset on rakennettu mäkien länsi- ja etelärinteille sekä huipuille. Jyrkillä kalliorinteillä kasvaa sekametsää. Kokkokallion pohjoisosassa on kiviaita, joku kulkee linnoitteiden poikki.

Pääosin kallioon louhittuja taistelun- ja yhdyshautoja. Hautojen yläosat on kasattu louhittuista kivistä. Maahan kaivetut haudat ovat jääneet osin keskeneräisiksi. Valmiiksi tehtyjen hautojen leveys on 1,5 m ja syvyys 1,5 m. Hautojen kokonaispituus on 1 km. Torjuntasuuntina ovat etelä, lounas, länsi ja luode. Taisteluhaudat on rakennettu pääsääntöisesti kahteen linjaan, joista ulompi kulkee mäkien juurella ja taaempi siitä 25 – 50 m itään, mäkien laella. Taisteluhautoja on rinteessä useassa kohdassa kuitenkin kolmessa ja lounaisosassa jopa neljässä tasossa.

Kohteen lounaisosassa on kaksi vierekkäistä, kallioon louhittua tuliaseman kuoppaa, joista itäisempi (P= 6770796, I= 3470691) on kooltaan 2,5 x 3 m ja syvyydeltään 1,5 m. Siitä johtaa leveä hauta aseman takana olevaan taisteluhautaan. Aseman ampumasektorin keskisuunta on 160°. Edellisestä 10 m luoteeseen on 2,5 x 3 m kokoinen kuoppa, jonka syvyys on 2 m. Kuopan torjuntasuunnan puoleinen seinä on vain 0,6 m korkea. Asemasta johtaa 1,5 m leveä yhdyshauta taisteluhautaan. Ampumasektorin keskisuunta on 200°. Kohteen pohjoisosassa, kallion töyräällä on 1 x 3 m kokoinen matala kuoppa (P= 6771028, I= 3470690). Mahdollisen tuliaseman torjuntasuunta on 215°.

Suojahuoneen kuoppia on kolme. Näistä yksi on kaivettu maahan ja se on jäänyt keskeneräiseksi. Yhden kuopan seinät on vahvistettu ladotuilla kivillä. Kolmas suojahuone on varustettu kahdella sisäänkäynnillä. Kohteen kaakkoiskulmassa on kallion juurella 5 x 10 m kokoinen kuoppa, jonka kaksi sivua muodostaa kallioseinä ja kolmannen 1,5 m korkea maavalli. Sisäänkäynnin leveys on 3,5 m. Kuopassa on sijainnut paikallisen asukkaan isän kertoman mukaan linnoitustöiden aikana paja, jossa on mm. teroitettu työkaluja.³⁸

Sammakkolamminvuori, Kokkokallio ja Kettulanvuori (mj-rek: 1000012930, 1000012931 ja 1000012932) muodostavat harvinaisen hyvin säilyneen linnoitekokonaisuuden. Alueella voi hahmottaa selkeän kuvan ensimmäisen maailmansodan aikaisesta kenttälinnoitusjärjestelmästä. Alueen puolustusasemat ovat hyvässä kunnossa ja niiden yhteydessä on useita erilaisia linnoituslaitteita. Rakennustyöt ovat jääneet vähäisiltä osin keskeneräisiksi. Tämän johdosta alueella pystyy hahmottamaan eri valmistumisasteelle jääneitä linnoituslaitteita ja myös ajan rakennusmenetelmiä ja työjärjestyksiä.

65. Kettulanvuori**1000012932**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset

Tyyppin tarkenne: taistelukaivannot

Ajoitus: uusi aika

Rauhoitusluokka: 1

Koordinaatit: P= 6771179, I= 3470835

Koordinaattiselite: keskikoordinaatit

Peruskartta: 311304

³⁸ Anna-Mari Poterin sähköposti 21.5.2008.

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 21.5.2008

Kuvat: MV/RHO 125910:62, 63

Karttaotteet: Kartta 30

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Kettulanvuori-nimisen mäen länsiosan juurella ja mäen huipulla. Mäellä kulkee viitoitettu polku, joka alkaa Kimolantien varrella sijaitsevan Kirkkoherranviraston vierestä, jossa sijaitsee paikoitustilaa ja opastaulu. Linnoitteiden ympäristön kasvillisuutta on raivattu. Osin jyrkillä kallionrinteillä kasvaa mäntymetsää.

Suurimmaksi osaksi kallioon louhittuja taistelu- ja yhdyshautoja. Hautojen seinämiä on tehty myös muuraamatta ladotuista louhituista kivistä. Maahan kaivettuja hautoja on lähinnä kohteen pohjoisosassa. Varustukset kulkevat kohteen eteläosassa kahdessa linjassa, joiden välimatka toisistaan on 20 – 50 m. Taisteluhaudat on osin varustettu ampumasivennyksillä, joista osassa on nähtävissä myös ampumakoroke. Traversseja ei ole. Hautojen kokonaispituus on 600 m. Torjuntasuuntina ovat länsi ja luode. Yhdessä kohdassa on näkyvissä taisteluhaudan rintasuojan juurella oleva salaojaputken suuaukko, joka on 0,3 m leveä ja 0,2 m korkea (kuva 28). Salaoja laskeutuu alarinteeseen, torjuntasuuntaan.

Kohteen pohjoisosassa on 1,5 x 3 m kokoinen tuliasema (P= 6771252, I= 3470847), jonka syvyys on 1 – 1,8 m. Aseman eteläseinän muodostaa kallionseinämä ja kivivalli. Pohjoisseinä on pelkkää kivivallia. Aseman torjuntasuunnan puoleinen seinä on sivuseiniä matalampi. Varsinaista ampuma-aukkoa ei ole. Ampumasektorin keskisuunta on 220°. Asemaan johtaa 4 m pitkä yhdyshauta, jonka leveys on 1,5 m. Kohteen lounaiskulmassa, ulomman taisteluhaudan päässä haudasta erkanee 4 m pitkä, yläosastaan 1,8 m ja alaosaan 0,3 m leveä osio, jonka syvyys on 1,5 m. Osio päättyy 2 x 3 m kokoiseen kivikkoon. Kyseessä saattaa olla keskeneräinen tuliasema, jonka torjuntasuunta on 180°. Kohteessa on muitakin taisteluhaudasta torjuntasuuntaan erkanuvia lyhyitä, päästään madaltuvia kaivantoja, joissa ei ole torjuntasuunnan puoleista seinää. Näiden kaivantojen käyttötarkoituksesta ei ole tietoja. Kaksi suojahuoneen kuoppaa, joista eteläisemmän koko on 6 x 6 m ja syvyys 3 m. Pohjoisempi suojahuone on ollut varustettuna kahdella sisäänkäynnillä. Yhdyshauta on täytetty kummankin sisäänkäynnin kohdalta ja jatkuu vasta n. 5 m päässä suojasta.

Sammakkolamminvuori, Kokkokallio ja Kettulanvuori (mj-rek: 1000012930, 1000012931 ja 1000012932) muodostavat harvinaisen hyvin säilyneen linnoitekokonaisuuden. Alueella voi hahmottaa selkeän kuvan ensimmäisen maailmansodan aikaisesta kenttälinnoitusjärjestelmästä. Alueen puolustusasemat ovat hyvässä kunnossa ja niiden yhteydessä on useita erilaisia linnoituslaitteita. Rakennustyöt ovat jääneet vähäisiltä osin keskeneräisiksi. Tämän johdosta alueella pystyy hahmottamaan eri valmistumisasteelle jääneitä linnoituslaitteita ja myös ajan rakennusmenetelmiä ja työjärjestyksiä.

Kuva 28 Salaojaputken suuaukko taisteluhaudassa Kettulanvuorella. Kuva: John Lagerstedt, 2008.

66. Pappilanharju**1000012933**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6771617, I= 3471071
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311304

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 20.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:60, 61
 Karttaotteet: Kartta 30

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee itä – länsi suuntaisen Pappilanharjun huipun pohjois- ja etelälaidalla. Hiekkaisessa maaperässä kasvaa mäntymetsää. Harjun itäpäässä on hiekkakuoppa, jonka kohdalta linnoitteet ovat tuhoutuneet.

Harjun itäpäässä ja kaakkoisosassa on katkelmallisia, maahan kaivettuja yhdys- tai taisteluhautoja. Haudat ovat erodoituneet voimakkaasti. Torjuntasuunta on kaakkoon ja etelään. Hautojen kokonaispituus on 180 m.

Harjun pohjoisreunalla on kaksi maahan kaivettua, erillistä, suurikokoista konekivääriasemaa. Itäisemmän tuliaseman (P= 6771648, I= 3470h931) leveys on 4 m ja pituus 2,5 m. Sen syvyys on 2 – 3m. Asemaan johtaa erodoitunut, 8 m pitkä yhdyshauta, jonka yläosan leveys on 2 m ja alaosan 0,5 m. Tuliaseman eteen on raivattu 25 metrin matkalta, 50 asteen ampumasektori, jonka keskisuunta on 310°. Tästä asemasta 170 m länsilounaaseen on toinen samanlainen tuliasema (P= 6771648, I= 3470931) , jonka ampumasektorin keskisuunta on 305°. Läntisemmästä tuliasemasta 145 m länsilounaaseen on harjun laidalla 5 x 5 m kokoinen kuoppa, jonka syvyys on 2,5 m. Sen eteläsivulta lähtee taustan suuntaan lyhyt yhdyshauta. Kuopan keskellä on maakumpu. Ampumasektoria tai -aukkoa ei ole.

Pappilanharjun alueella on linnoitteiden lisäksi kymmenittäin pyöreitä tai soikeahkoja kuoppia joiden halkaisija on 1 – 3 m ja syvyys 0,5 – 1 m. Lisäksi on kohteen keskiosassa 4 x 6 m kokoinen kuoppa, jonka syvyys on 2 m. Jotkut kuopista saattavat liittyä ensimmäisen maailmansodan linnoitteisiin mutta osa kuopista saattaa olla vanhempia ja liittyä 1700-luvun sotaväen osastojen majoitukseen.

67. Oravakorpi**1000012938**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6772202, I= 3470957
 Koordinaattiselite: likimääräinen sijainti
 Peruskartta: 311404

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Kohdetta ei ole tutkittu vuoden 2008 inventoinnissa.

Karttaotteet: Kartta 30

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Oravakorven mäntyä kasvavan hiekkaharjun länsireunalla.

Kohteessa on suojahuoneiden ja tuliasemien kaivantoja, sekä maakivien väleihin ladottuja kivivalleja. Hautojen ja kaivantojen yhteispituus on n. 30 m. Kohdetta ei tutkittu vuoden 2008 inventoinnissa.

68. Haravaniemenvuori**1000012939****PERUSTIEDOT KOHTEESTA**

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset

Tyyppin tarkenne: taistelukaivannot

Ajoitus: uusi aika

Rauhoitusluokka: 2

Koordinaatit: P= 6775308, I= 3474541

Koordinaattiselite: keskikoordinaatit

Peruskartta: 311304

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 20.5.2008

Kuvat: MV/RHO 125910:57, 58

Karttaotteet: Kartta 31

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Iso-Ruhmas -nimisen järven itärannalla. Haravaniemenvuori on luoteisreunaltaan jyrkkä kalliainen mäki, jossa kasvaa osin tiheää kuusikkoa ja lehtipuuvesakkoa. Linnoitteet sijoittuvat kallion luoteisrinteelle.

Pääosin kallioon louhittuja taistelu- ja yhdyshautoja, joiden torjuntasuunnan puoleista reunaa on korotettu ladotulla kivivallilla. Hautojen leveys on 1,5 m ja syvyys 2 m. Taisteluhaudat on varustettu osin ampumasyvennyksillä mutta traversseja ei ole. Hautojen kulku on katkelmallista ja länsipäässä ne ovat jääneet keskeneräisiksi. Itäosassa on hyväkuntoista hautaa, jonka rintasuojaa on ladottu muuraamatta kivistä. Ampumasyvennykset ovat 4 m pitkiä ja torjuntasuuntaan 1 m syviä. Syvennyksen ampumakorokkeen leveys on 0,6 m ja sen korkeus on haudan pohjalta 0,3 m. Hautojen kokonaispituus on 800 m. Torjuntasuunta on pohjoiseen ja luoteeseen.

Taisteluhaudasta erkanee yhdessä kohdassa torjuntasuuntaan 4 m pitkä kaivanto, jonka leveys on 1,5 m. Kaivannon torjuntasuunnan puoleisessa päässä ei ole seinää. Kaivannon käyttötarkoituksesta ei ole tietoja. Kaksi kallioon louhittua suojahuoneen kuoppaa, joiden koko on 4 x 4 m ja syvyys 3 m. Näiden lisäksi on yksi suojahuoneen kuoppa, joka on varustettu kahdella sisäänkäynnillä.

69. Jänisvuori**1000012941****PERUSTIEDOT KOHTEESTA**

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6775629, I= 3475204
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311304

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 20.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:59
 Karttaotteet: Kartta 31 ja 32

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Vähä-Ruhmas -nimisen järven lounaispäässä. Jänisvuori on pohjoisreunaltaan jyrkkä kalliainen mäki, jossa kasvaa osin tiheää kuusikkoa ja lehtipuuvesakkoa. Linnoitteet sijoittuvat kallion pohjois- ja luoteisrinteille (kuva 3).

Pääosin kalliion louhittuja taistelu- ja yhdyshautoja, joiden torjuntasuunnan puoleista reunaa on korotettu ladotulla kivivallilla. Hautojen leveys on 1,5 m ja syvyys 2 m. Hautojen kulku on katkellmallista ja maahaudat ovat jääneet keskeneräisiksi. Hautojen kokonaispituus on 600 m. Torjuntasuuntana ovat pohjoinen ja luode.

Kohteen länsipäässä on kalliion louhittu konekivääriasema (P= 6775631, I= 3475199), jonka koko on 4 x 6 m ja syvyys 1,5m. Asema on ollut ilmeisesti katettu. Ampuma-aukko on sortunut. Ampumasektorin keskisuunta on 250°.

Jäniskallion eteläpuolella, n. 100 m itään kohdasta jossa tie laskeutuu Jäniskallion lounaisnurkalla kahden kallioseinämän väliseen kapeikkoon, on mäen rinteessä itä- länsi – suuntainen, kivistä ladottu pengerrys (P= 6775536, I= 3475367). Sen pituus on 20 m ja leveys 3 m. Käyttötarkoituksesta ei ole tietoja.

Jänisvuoresta itään, Vähä-Ruhmaksen ja Johdasjärven etelärannoilla saattaa olla myös linnoitteita. Aluetta ei tutkittu vuoden 2008 inventoinnissa.

70. Juoksuhaudanmäet**1000012942****PERUSTIEDOT KOHTEESTA**

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6780920, I= 3482824
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311408

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 9.5.2008

Kuvat: MV/RHO 125910:29-32

Karttaotteet: Kartta 33

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Siikaniemi –nimisen kankaan/niemen keksiosassa Siikaniementien ja Hirvirinteentien risteuksen lounaispuolella. Maasto on osin avokalliota ja osaksi soistuvaa. Alueella kasvaa sekametsää.

Kallioon louhittuja ja maahan kaivettuja yhdys- ja taisteluhautoja. Kallioon louhittujen hautojen reunoja on korotettu ladotuilla kivivalleilla. Haudat ovat vaihtelevan kokoisia ja osa on jäänyt keskeneräisiksi. Osin ampumasyvennyksillä varustetuissa taisteluhautoissa on seitsemän traverssia. Hautojen kokonaispituus on 1,4 km. Torjuntasuuntina ovat pohjoinen, koillinen ja luode.

Kohteessa on kolme konekivääriasemaa, joista itäisin on louhittu kallioon ja osin kasattu kivistä (P= 6780955, I= 3482744). Sen koko on 2 x 4 m ja syvyys 2 m. Asema on ollut ilmeisesti katettu (kuva 29). Ampumasektorin keskisuunta on 25°. Toinen asemista on myös kallioon louhittu (P= 6781012, I= 3482643). Sen koko on 2,5 x 2,5 m. Sen torjuntasuunta on 315°. Kolmas asema on kohteen länsipäässä, Niskajärven rannassa (P= 6780936, I= 3482258). Maahan kaivetun aseman koko on 3 x 3 m ja syvyys 1,5 m. Torjuntasuunta on 300°.

Kohteen länsiosassa, Niskajärven rannasta 260 m itään on kallion kyljessä tuliasema (P= 6781087, I= 3482403), jonka koko on 4 x 5 m ja syvyys 2,5 m. Ampuma-aukon alareuna on 2 m korkeudella aseman pohjasta. Ampuma-aukon leveys on 1,8 m. Sen eteen on tehty n. 1 m pitkät sektorileikkaukset. Ampumasektorin keskisuunta on 300°. Aseman läntisen seinän muodostaa kallioseinä, muut seinät ovat maansekasta kivivallia. Tuliaseman takaosasta lähtee yhdyshauta, joka johtaa kallion huipulla olevaan taisteluhautaan. Asema on saattanut olla katettu, ja katto on myöhemmin purettu tai se on jäänyt keskeneräiseksi. Suurikokoisen tuliaseman aseistuksena on ollut mahdollisesti kevyt tykki.

Suojahuoneiden kuoppia on viisi. Kolme niistä on louhittu kallioon ja varustettu yhdellä sisäänkäynnillä. Kallioon louhitut suojahuoneet ovat kooltaan n. 4 x 6 m ja syvyydeltään 3 – 4 m.

Kuva 29 Konekivääriasema Juoksuhaudanmäällä. Asemassa on ilmeisesti ollut hirsirakenteet ja katto, jotka on myöhemmin purettu. Kuva: John Lagerstedt, 2008.

71. Multaharju**1000012944**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6781004, I= 3483641
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311408

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 9.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 34

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee Siikaniemi –nimisen kankaan/niemen keksiosassa, Siikaniementien ja Vaalantien risteyksen koillis- ja kaakkoispuolilla. Kohteen länsiosa on jyrkän harjun rinteessä. Itäosa on soistuvassa maastossa, tiheässä sekametsässä.

Pääosin maahan kaivettuja taistelu- ja yhdyshautoja. Torjuntasuuntina ovat itä ja pohjoinen. Multaharjun rinteessä hautoja on tuhoutunut hiekanoton yhteydessä. Harjun yläosassa sijaitseva taisteluhauta on saattanut aikanaan olla katettu. Tutkittujen hautojen kokonaispituus on 500 m. Taisteluhaidoissa on neljä traverssia. Kohteen itäosassa haudat muuttuvat keskeneräisiksi ja katkelmallisiksi. Koposen ja Poutiaisen 1996 inventoinnin mukaan kohde jatkuu itään n. 250 m päähän Vuohijärven rannasta. Kohteen itäosaa ei ole tutkittu vuoden 2008 inventoinnissa.

72. Siikakoski**1000012947**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6777190, I= 3484854
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311407

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 9.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:28
 Karttaotteet: Kartta 35

Vuoden 1918 sisällissodan aikainen varustus, joka sijaitsee Siikaniementien molemmin puolin 240 m Ritaniementien risteyksestä Siikaniementietä pohjoiseen. Varustukset on rakennettu kivikkoiselle rinteelle, jossa kasvaa mäntyjä.

Tien länsipuolella on n. 40 m pitkä luonnonkivistä ladottu, kaareva valli, jonka leveys on 0,7 m. Vallin taakse on kaivettu 0,6 m leveä kaivanto, jonka syvyys 0,2 m. Vallin korkeus on

suojan puolelta 0,8 m. Kiviä on ladottu valliin 2 – 3 kerrosta. Torjuntasuunta on koilliseen. Vallin keskellä on avoin konekivääriasema, joka on ladottu kivistä. Sen koko on 1 x 1 m. Ampuma-aukon kohdalla on aseman sisäpuolella kivistä ladottu taso aseelle. Tiestä 25 m itään on samankaltainen kivistä ladottu valli, kuin tien länsipuolella (kuva 30). Sen pituus on 14 m. Vallin torjuntasuunta on luoteeseen.

Varustukset ovat punakaartilaisten rakentamia, joukkojen vetäytyessä huhtikuun lopussa 1918 Siikaniemen kautta etelää kohti.

Kuva 30 Sisällissodan aikainen punaisten rakentama kivivarustus Siikakoskella. Kuva: John Lagerstedt, 2008.

73. Mäkelä

1000012949

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6783752, I= 3481463
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311408

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 9.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:33, 34
 Karttaotteet: Kartta 36

ERILLISKOHDE

Nimi: Mäkelän taistelun muistokivi
 Muinaisjäänöstyyppi: taide, muistomerkit
 Tyypin tarkenne: muistomerkit
 Ajoitus: uusi aika

Vuoden 1918 sisällissodan aikaisia varustuksia, jotka sijaitsevat Siikaniementien molemmin puolin Santalan tilasta 230 m luoteeseen. Varustukset sijaitsevat mäenrinteen päällä mäntymetsässä. Ne ovat luonnonkivistä ladottuja kaarevia ja suoria, muutamia metrejä pitkiä valleja, joiden korkeus on keskimäärin 0,5 m. Kivivalleja on tien länsipuolella 10 kpl ja tien itäpuolella 2 kpl.

Varustukset ovat punakaartilaisten rakentamia, joukkojen vetäytyessä huhtikuun lopussa 1918 Siikaniemen kautta etelää kohti. Paikalla käytiin 28.4.1918 ns. Mäkelän taistelu, jossa punaiset torjuivat valkoisten hyökkäyksen näissä asemissa. Taistelussa tiedetään valkoisten puolelta kaatuneen 14 miestä.

Varustuksista 130 pohjoiseen on tien itälaidalla jalustalla seisova tummanharmaa muistokivi jossa on teksti:

WAPAUSSOTA
MUISTO
MÄKELÄN
TAISTELUSTA
W. 19 28/4 18
KAATUI 14
SOTILASTA

74. Loukunmäki

1000012950

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
Ajoitus: uusi aika
Rauhoitusluokka: 2
Koordinaatit: P= 6784988, I= 3477363
Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 311405

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 9.5.2008
Kuvat: MV/RHO 125910:69
Karttaotteet: Kartta 37

Vuoden 1918 sisällissodan aikainen varustus, joka sijaitsee tien nro 4164 kummallakin puolella, Aittosuo kaakkoispuolella olevalla mäellä, kalliorinteen reunalla ja juurella mäntymetsässä. Tien itäpuolella kasvaa lehtipuuvesakkoa.

Varustuksen muodostaa luonnonkivistä ladottu valli, jonka korkeus on 0,4 – 0,7 m. Muurin takaa on poistettu hieman maata, Tien länsipuolella kivivallia on 150 m ja tien itäpuolella 15 m. Kohteessa on myös jonkin verran maahan kaivettuja matalia ja kapeita kaivantoja, mahdollisesti yhdysautoja. Torjuntasuunta on koilliseen ja itään.

Varustus on osa punaisten sisällissodan, tammikuun ja huhtikuun 1918 välisenä aikana rakentamia puolustusvarustuksia, joita tehtiin Huhdasjärven kylän ympärille.³⁹

³⁹ Kammonen 1995, 180-182.

8.5 KOUVOLA

75. Alakylä Kallioniemen patteri

1000007697

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: tykkiasemat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6748813, I= 3480431
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311307

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 13.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:42
 Karttaotteet: Kartta 12 ja 14

Venäläisten Kustaan sodan (1788 – 1790) aikana rakentama tykkipatteri, joka sijaitsee Kouvolan kaupunkialueen lounaispuolella, Kymijoen itärannalla, noin 50 metrin päässä joesta, rannasta nousevan mäen päällä. Moreenimaastossa kasvaa kuusimetsää ja vähäisesti lehtipuita.

Patteri on suoran kulman muotoinen. Oikea siipi on pohjois - etelä –suuntainen ja 12 m pitkä. Vallin leveys on 4 m ja korkeus 1,5 m. Sen eteläpää kääntyy suorakulmaisesti ja valli jatkuu n. 4 m itä – länsi suunnassa. Vallin edessä on vallihauta, joka on syntynyt kun maata on kasattu rintasuojaa varten (kuva 4). Vallihaudan leveys on 2 m ja syvyys 0,4 m. Vasemmasta siivestä puuttuu valli. Ainoastaan 6 m pitkä vallihauta on jäljellä. Sen leveys on 0,7 m ja syvyys 0,4 m.

Patteri on rakennettu vuonna 1790 estämään ruotsalaisten joukkojen joen ylitys. Ruotsalaiseen linnoituskarttaan kohde on merkitty venäläisenä tykkipatterina n:o 9. Joen vastarannalla, Elimäen puolella, on ollut ruotsalaisten rakentama Vilppulan Patteri n:o 7.⁴⁰

76. Mäkikylä patteri n:o 5

1000007700

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: tykkiasemat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6747828, I= 3483513
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311307

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 13.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:43

⁴⁰ Charta öfver Situationerne vid Wärälä... Sotilaskartta Ia* 94 - 2d 18/16. 253:01 VT:91. KA.

Karttaotteet: Kartta 12 ja 38

Venäläisten Kustaan sodan aikana 1789 rakentama tykkipatteri, joka sijaitsee Kymijoen itärannalla, jokeen laskevan pienen puron välisessä niemessä, sen korkeimmalla kohdalla. Paikalla on nykyään sauna ja muita rakennuksia.

Patterista on jäljellä niemen kärjestä 50 m luoteeseen sijaitseva terassi, jonka päällä on 24 m pitkä, puolikaarenmuotoinen kaivanto, jonka leveys on yläosasta 1 m ja alaosasta 0,2 m. Sen syvyys on 0,3 m. Patterin rintasuojasta ei ole enää mitään näkyvissä. Vuonna 1967 oli havaittu, että paikalta oli kuljetettu maata pois ja kaivantoa oli tuolloin näkyvissä vielä 40 m. Ruotsalaiseen linnoituskarttaan kohde on merkitty venäläisenä patterina n:o 5.⁴¹

77. Mäkikylä patteri n:o 6

1000007701

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: tykkiasemat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 3
 Koordinaatit: P= 6748000, I= 3483350
 Koordinaattiselite: likimääräinen sijaintipaikka
 Peruskartta: 311307

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 13.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 12 ja 38

Venäläisten Kustaan sodan aikana 1789 rakentama tykkipatteri, joka on sijainnut Kymijoen itärannalla Ranta-Tolkkilaa vastapäätä.⁴² Patteri on tuhoutunut. Paikalla sijaitsee nykyään talo pihamaineen.

78. Alakylä patteri n:o 7

1000007699

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: tykkiasemat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 3
 Koordinaatit: P= 6747900, I= 3482150
 Koordinaattiselite: likimääräinen sijaintipaikka
 Peruskartta: 311307

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 13.5.2008

⁴¹ Ahvenisto 1967, 98. MV/RHO; Charta öfver Situationerne vid Wärälä... Sotilaskartta Ia* 94 - 2d 18/16. 253:01 VT:91. KA.

⁴² Charta öfver Situationerne vid Wärälä... Sotilaskartta Ia* 94 - 2d 18/16. 253:01 VT:91. KA.

Karttaotteet: Kartta 12 ja 38

Venäläisten Kustaan sodan aikana 1790 rakentama tykkipatteri, joka on sijainnut Kymijoen itärannalla, Kouvolan kaupunkialueen eteläpuolella.⁴³ Patteri on kokonaan hävitetty myöhemmässä maankäytössä. Paikalla sijaitsee Kossilan tila rakennuksineen ja pihamaineen. Joen vastarannalla, Elimäen puolella, on ollut Vilppulan lauttavalkama.

79. Alakylä patteri n:o 8

1000007698

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: tykkiasemat
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 3
 Koordinaatit: P= 6748300, I= 3481100
 Koordinaattiselite: likimääräinen sijaintipaikka
 Peruskartta: 311307

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 13.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 12 ja 14

Venäläisten Kustaan sodan aikana 1790 rakentama tykkipatteri, joka on sijainnut Kymijoen itärannalla, Kouvolan kaupunkialueen lounaispuolella.⁴⁴ Patteri on hävitetty myöhemmässä maankäytössä. Joen vastarannalla, Elimäen puolella, on ruotsalaisten rakentama Vilppulan Patteri n:o 6.

80. Punkkerimetsä

1000012955

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: ei määritelty
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Koordinaatit: P= 6749383, I= 3479436
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311304

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 13.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 39

Kohde sijaitsee Kymijoen itäisellä rantatörmällä, Korian rautatiesillasta 130 m itäkaakkoon. Hiikkaisessa maastossa kasvaa kuusimetsää.

⁴³ Charta öfver Situationerne vid Wärälä... Sotilaskartta Ia* 94 - 2d 18/16. 253:01 VT:91. KA.

⁴⁴ Charta öfver Situationerne vid Wärälä... Sotilaskartta Ia* 94 - 2d 18/16. 253:01 VT:91. KA.

Kohteessa on kolme maahan kaivettua kuoppaa, joista kahden ympärille on tehty matalat vallit. Pohjoisin rakenne sijaitsee 40 m lounaaseen talosta, joka on merkitty kartassa Punkkerimetsään. Maavallista muodostuva nelikulmainen rakenne on sisäalaltaan 3 x 3,5 m. Vallin leveys on 1- 2 m ja sen korkeus on 0,7 – 1 m ympäröivän maaston yläpuolella. Sisäpuolelta vallin korkeus on 0,3 m. Vallissa on aukko rakenteen itänurkassa.

Rannan läheisyydessä on kaksi kuoppaa, jotka sijaitsevat 5 m päässä toisistaan. Pohjoisempi on nelikulmainen kuoppa, jonka koko on 1,5 x 1,5 m ja syvyys 0,5. Sen ympärille on kasattu 2 m levyinen maavalli, jonka korkeus on 0,5 m ympäröivästä maastosta. Eteläisimmässä kuopassa ei ole maavalleja. Se on hieman U-kirjaimen muotoinen. Sen koko on 3 x 5 m ja syvyys 0,5 m.

Kuoppien alkuperä ja käyttötarkoitus eivät ole tiedossa. 1700-luvun varustuksiksi ne ovat liian hyvässä kunnossa. Kuoppien reunat ovat kohtalaisen suorat ja kulmat teräviä. Ne eivät muistuta myöskään ensimmäisen maailmansodan aikaisia linnoitteita ja ovat niihin verrattuna liian matalia. Toisen maailmansodan aikaiset Kymijokilinjan varustukset sijaitsevat pääsääntöisesti joen länsirannalla. Kyseessä saattaa olla läheisen Kymen pioneeripataljoonan, jossa aloitettiin pioneerikoulutus 1920, tekemiä rakennelmia.

8.6 KUUSANKOSKI

81. Keltti Lauttavalkama

1000006132

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: maavallit
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6750919, I= 3478409
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311305

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi
 2006 Kimmo Seppänen / Kuusankosken kaupunginmuseo, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 14.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:45
 Karttaotteet: Kartta 39

Kohde sijaitsee Kymijoen rantajyrkänteen päällä, lauttavalkamaan vievän tien pohjoispuolellan, ns. Pentik-paviljongin pysäköintialueen etelänurkasta 20 m etelään. Hiekkaperäisessä maastossa kasvaa vesakkoa.

Kymijokeen laskevan uran jyrkkää, pohjoisenpuoleista yläreunaa noudatteleva, 70 m pitkä maavalli, jonka leveys on 1 m ja korkeus 1 m. Valli on eteläosastaan itä – länsi –suuntainen mutta se kääntyy keskikohdastaan lähes suorakulmaisesti ja on pohjoisosassa pohjoinen – etelä –suuntainen. Valli madaltuu pohjoispäässä. Vallin suojan puolelle on kaivettu 0,5 m leveä ja 0,2 m syvä ura. Länsipäässä erottuu vielä heikosti 10 m matkalla vallikäytävä, jonka leveys on 2 m ja korkeus ympäröivästä maastosta 0,3 m.

Kymijokeen laskeutuvan uran pohjalla kulkee tie, joka on aikanaan vienyt lauttavalkamaan, jossa on ollut joen ylityspaikka. Uran eteläpuolella on myös ollut valli, joka on tuhoutunut. Vallit ovat varmistaneet joen ylityspaikkaa, jossa sijaitsi Venäjän ja Ruotsin raja vuosina 1743 – 1808.⁴⁵ Uran eteläpuolelle rakennettu valli on tuhoutunut, kun kohdalle on rakennettu toisen maailmansodan aikainen Kymijokilinjan linnoite. Vuoden 2008 inventoinnissa tutkittiin ainoastaan tieuran pohjoispuoli.⁴⁶

82. Keltti Jyrkänkallio

1000002089

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: maavallit
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 3
 Koordinaatit: P= 6751600, I= 3478960
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311305

⁴⁵ Ahvenisto 1967, 44. MV/RHO.

⁴⁶ Seppänen 2007, tiedot muinaisjäänösrekisteristä 4.11.2008.

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi

2006 Kimmo Seppänen / Kuusankosken kaupunginmuseo, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 14.5.2008

Karttaotteet: Kartta 39

1700-luvun varustus, joka on sijainnut Kymijoen rannasta 200 m länteen, valtatie 6:n pohjoispuolella. Varustuksen jäännökset ovat omakotitalon pihamaalla, joka nousee korkeana mäentöyräänä Keltinkosken voimalaitokselle vievän tien pohjoisreunalta.

Alunperin noin 30 metriä pitkstä vallituksesta on jäljellä enää omakotitalon puutarhassa sijaitseva 3 m pitkä kaivanto, joka on täytetty puutarhajätteillä miltei näkymättömiin. Muu osa varustuksesta on tuhoutunut voimalaitokselle johtavan tien rakentamisen ja jälkeensä tehdyn levennyksen yhteydessä.

Varustuksesta on ollut 1967 havaittavissa valli, joka on tehty ampumahaudan tapaan luomalla maa haudasta sen eteen valliksi. Valli oli etusivulta 0,8 metriä korkea ja juuresta 3 metriä leveä. Hauta oli leveydeltään 2 metriä ja syvyydeltään 0,5 metriä. Kohteesta on ollut 2006 havaittavissa 5 m pitkä ja noin 0,5 metrin korkea kumpare pihatien ja Lahdentien välissä. Tätä rakennetta ei havaittu vuoden 2008 inventoinnissa. Alueella on tehty suuria maansiirtotöitä Lahdentien rakentamisen aikana, jolloin läheisten tilojen kaivot jäivät tien alle. Kun uusia kaivoja kaivettiin, kerrotaan hiekkapenkereestä löytyneen 40–50 kivääriä.⁴⁷

83. Keltin koulu**1000006131**

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset

Tyypin tarkenne: maavallit

Ajoitus: historiallinen

Rauhoitusluokka: 3

Koordinaatit: P= 6751615, I= 3478718

Koordinaattiselite: likimääräinen sijaintipaikka

Peruskartta: 311305

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi

2006 Kimmo Seppänen / Kuusankosken kaupunginmuseo, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 14.5.2008

Karttaotteet: Kartta 39

Kuusankosken eteläosassa, Keltin koulun koillispuolella, 10 metriä koulurakennuksen seinästä on vuonna 1967 havaittu 5 metriä pitkä osio vallia, joka oli tehty ampumahaudan tapaan luomalla maa haudasta sen eteen. Valli oli etusivulta 0,8 metriä korkea ja juuresta 3 metriä leveä. Hauta oli leveydeltään 2 metriä leveä ja syvyydeltään 0,5 metriä.

Vuoden 1967 inventoinnin yhteydessä kuvailtu vallin osa saattaisi olla vuoden 2006 tarkastuksessa havaittu itä-länsisuuntainen, noin 5 metrin pituinen mustikkavarustuksen osoittama kohta. Vallinpätke oli tuolloin hyvin epävarmasti tunnistettava, mutta mahdollinen. Oletetun vallin matkalla oli korkeuseroa toista metriä. Eteläinen vallihauta ei ollut enää erotettavissa selvästi. Kohteen pohjoispuolelle oli kaivettu myöhemmin yli metrin syvyinen kuoppa.⁴⁸ Vuoden 2008 inventoinnissa ei maastossa havaittu mitään rakenteita.

⁴⁷ Ahvenisto 1967, 43. MV/RHO; kohteen tiedot muinaisjäänösrekisterissä 4.11.2008.

⁴⁸ Ahvenisto 1967, 43. MV/RHO; kohteen tiedot muinaisjäänösrekisterissä 4.11.2008.

84. Ruotsulan redutti**1000001935****PERUSTIEDOT KOHTEESTA**

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: linnakkeet
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 1
 Koordinaatit: P= 6750825, I= 3478618
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311305

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi
 1985 Olli Immonen, kaivaus
 2006 Kimmo Seppänen / Kuusankosken kaupunginmuseo, tarkastus

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 13. ja 14.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:41
 Karttaotteet: Kartta 39

Ruotsulan redutti on venäläisten 1790-luvulla Ylisen Viipurintien lauttapaikan suojaksi rakentama nelikulmainen maavallitus Kymijoen itärannalla, nykyisen Kuusankosken eteläosassa. Vartioasemana se toimi Suomen sotaan 1808–1809 asti, jonka jälkeen se lakkautettiin. Redutti on aivan Kymijoen rantajyrkänteen reunassa. Maan puolelta se on peltoaukean ympäröimä. Sen viereltä kulkee peltojen halki vanha Viipurin-Hämeenlinnan tie, joka on merkitty nykyiselle paikalleen 1800-luvun alussa ja on mahdollisesti ollut siinä jo keskialjalta lähtien.

Redutin pohjoissivu on 48 m pitkä. Vallin leveys on alaosasta 6 m ja yläosasta 2 m. Eskarp on 2 m korkea. Vallin länsipäässä on yksi painauma, jossa on ilmeisesti ollut tykin ampuma-aukko, toinen painauma on varustuksen luoteisnurkassa. Pohjoissivun länsipäätä suojaa kapea, mutta jyrkkäseinäinen ja syvä laakso, jonka rinteitä on tuettu 2 x 5 m suuruisella tukimuurilla. Sivun itäpäässä tasainen pelto ulottuu vallin juurelle.

Itäsivu on myös 48 m pitkä. Eskarp on 4 m. Sen edessä on vallihauta, jonka leveys on yläosasta 9 m ja alaosasta 5 m. Etelävalli on pituudeltaan 60 m ja sen keskellä on sisäänkäynti varustukseen. Vallihaudan ylitse on luultavasti johtanut silta. Vallin länsipäässä on yksi ampuma-aukkopainauma ja toinen sijaitsee redutin lounaiskulmassa. Itäsivun edessä oleva vallihauta kääntyy myös eteläisen vallin eteen. Läntinen valli on Kymijoen parikymmentä metriä korkean ja äkkijyrkän rantatöyrään partaalla. Sen pituus on 42 m. Vallissa on yksi selkeä ja kaksi epävarmaa ampuma-aukkopainauamaa.

Vallien sisäpuolella on vallikäytävät, joiden leveys on 3 m. Ne ovat 0,7 m redutin keskiosaa korkeammalla. Rintasuojien korkeus on keskimäärin 1,8 m. Vuonna 1967 oli vallien sisäpuolella havaittavissa sisäänkäynnistä tultaessa oikealla kaksi kivi- ja maakasaa, jotka saattoivat olla jäännöksiä rakennuksista.⁴⁹

Redutin itäpuolella pellolla on lato, jonka sanotaan rakennetun venäläisen sotilaskirkon perustuksille. Redutin koilliskulmassa, pellolla kerrotaan olevan hautausmaan (mj-rek: Ruotsula Ulvi 1000006135). Peltoaukean takana, noin 2 kilometriä redutista koilliseen on venäläisten leiripaikka (mj-rek: Ruotsula Kaivomäki 1000006134).

⁴⁹ Ahvenisto 1967, 47. MV/RHO.

85. Ruotsula Kaivomäki**1000006134****PERUSTIEDOT KOHTEESTA**

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: asunpaikat
 Tyypin tarkenne: sotilasleirit
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6750580, I= 3478880
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311305

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi
 2006 Kimmo Seppänen / Kuusankosken kaupunginmuseo, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 14.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:44
 Karttaotteet: Kartta 39

Kuusankosken eteläosassa, Kaivomäki -nimisen kalliokohouman pohjoisrinteessä, metsittyneen pellon vieressä on venäläisten leiripaikka. Mäen pohjoisreunan juurella, sen keskiosasta koilliskulmaan on 9 soikeahkoa tai pyöreää kuoppaa, joiden halkaisija on keskimäärin 2 m ja syvyys 0,5 m. Näiden lisäksi on alueen itäpäässä laakea viisikulmainen kuoppa, jonka koko on 5 x 7 ja syvyys 0,5 m.

Pellon reunasta 50 metriä etelään suuri, hirsikehikoinen kaivo. Alueella kerrotaan sijainneen myös venäläisen varuskunnan parakkeja. Niiden perustuksia tai muita niihin mahdollisesti liittyviä rakenteita ei kuitenkaan ole näkyvissä.

Hirsirakenteinen kaivo sijaitsee Ruotsulan keskiajalta periytyvän kylätontin (ks. Ruotsula (Rotzula)) vanhan rintapellon etelälaidalla, joten se on voinut olla jo kyläläisten käytössä. Ruotsulan alueella sijaitsi 1700-luvulla venäläinen varuskunta, joka lienee käyttänyt kaivoa. Koko laaja metsämäki on saanut nimensä kaivon mukaan. Noin 1,5 x 1,5 metrin kokoinen hirsirakenteinen kaivo sijaitsee 50 metrin etäisyydellä pellon reunassa olevasta ladosta. Kaivon hirsikehikko on osittain sortunut. Näkyvillä on kaikkiaan 4 hirsikertaa. Ylhäältä avoimessa ns. kansihirsikehikossa on näkyvillä kaksi hirsikertaa. Niiden alapuolista kehikkoa on tuettu kivillä. Kaivon syvyys on tällä hetkellä 1 metri eikä siinä ole vettä. Kaivo on saatettu täyttää turvallisuussyistä maalla. Kaivon pohjoisreunalla on iso yli metrin korkuinen maakivi.⁵⁰

86. Niemensuo**1000012864****PERUSTIEDOT KOHTEESTA**

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6751626, I= 3470965
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311305

⁵⁰ Kohteen tiedot muinaisjäänösrekisterissä 14.11.2008.

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 6.5.2008

Karttaotteet: Kartta 86

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, jonka länsipää sijaitsee 100 m pohjoiseen Niemensuon tilasta. Kohde on tilalta lähtevän tien länsipuolella, loivassa, havupuita tiheään kasvavassa mäenrinteessä.

Taistelu- ja yhdyshaudat on kaivettu maahan ja louhittu osaksi kallioon. Hautojen leveys on 1,8 m ja syvyys 1 m. Osa haudoista on jäänyt keskeneräisiksi ja joissakin kohdissa hautoja on jäänyt rakentamatta. Eräissä kohdissa haudan seinämän muodostaa kasattu kivivalli tai luonnollinen kallioseinä. Hautojen kokonaispituus on 500 m. Torjuntasuunnat ovat etelään, lounaaseen ja länteen. Taisteluhaidoissa on kahdeksan traverssia, joista yksi on rakennettu haudan keskelle siten, että sen pystyy ohittamaan kummaltakin puolelta. Yksi suojahuoneen kuoppa.

8.7 VALKEALA

87. Mäkikylä patteri n:o 3

1000007715

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne:
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6747780, I= 3484100
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311307

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1967 Tapani Ahvenisto, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: kohdetta ei tutkittu 2008 inventoinnissa
 Karttaotteet: Kartta 12 ja 15

Vuonna 1789 venäläisten rakentaman patterin n:o 3 jäännökset sijaitsevat kallioisen mäen laella n. 450 m päässä Kymijoen rannasta, joen pohjoispuolella. Puoliympyrän muotoisesta patterista oli vuonna 1967 jäljellä 1 - 1,5 m korkea terassi. Rintasuoja oli tuhoutunut, kun sen maata oli käytetty perunakellarin rakentamiseen ja viime sotien aikana kellarin kohdalla olleiden valonheittimien suojaksi.⁵¹

88. Pyydysmäki

1000012956

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikat
 Tyypin tarkenne: sotilasleirit
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6747945, I= 3484899
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311307

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 14.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:46
 Karttaotteet: Kartta 12 ja 15

Kustaan sodan (1788 – 1790) aikainen venäläinen sotilasleiri, joka sijaitsee Pyydysmäen maastonkohouman keski- ja kaakkoisosissa.⁵² Hiekkaisessa maassa kasvaa kangasmetsää. Rapakiviesiintymiä. Valtapuuna on mänty mutta alueella on myös lehtipuuvesakkoa.

Pyydysmäeltä löytyi yhteensä 89 majoituskuoppaa. Ne sijoittuvat kahdelle alueelle, joista toinen on mäen keskiosan poikki kulkevan ulkoilutien varressa. Tie alkaa etelässä Nikulantien puolivälistä ja jatkuu koillisen suuntaan Kouvolan Eskolanmäen asuinalueen kaakkoisnurkan eteläpuolelle. Kuoppia on ulkoilutien molemmin puolin noin puolen kilometrin matkalla. Suurin keskittymä on ulkoilutien ja Nikulantien risteuksen koillispuolella. Toinen kuoppakeskittymä on

⁵¹ Ahvenisto 1967, 99. MV/RHO.

⁵² Charta öfver Situationerne vid Wärälä... Sotilaskartta Ia* 94 - 2d 18/16. 253:01 VT:91. KA.

Nikulantien varrella, sen pohjoispuolella noin puolen kilometrin matkalla tien itäpäätä länteen. Tällä alueella on myös muutamia kuoppia tien eteläpuolella. Läntisimmät kuopat ovat Nikulantien pohjoispuolella, ulkoilutien haarasta 100 m länteen.

Kuoppien muoto ja koko vaihtelevat. Keskimäärin ne ovat nelikulmaisia ja kooltaan 2 x 3 m, syvyys vaihtelee välillä 0,3 – 0,8 m. Jotkut kuopat ovat toisissaan kiinni siten, että niiden välillä on kulkuyhteys. Kookkaimmat kuopat ovat epämääräisen muotoisia, kooltaan 7 x 10 m ja niiden sisäosissa on toisinaan korkeuseroja. Ulkoilutien keskiosan pohjoisreunalla on kaksi vierekkäistä nelikulmaista kuoppaa, joiden koko on 2,5 x 2,5 m. Niiden ympärillä on maavallit, jotka kohoavat ympäristön maastoa 0,6 m korkeammalle. Valleista erottuu heikosti sisäänkäyntien painanteet, jotka ovat tielle päin. Joissakin kuopissa saattaa olla kyse maanotosta tai rapakivimateriaalin keräämisestä.

89. Utti

1000002085

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: linnoitukset
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 1
 Koordinaatit: P= 6753313, I= 3494643
 Peruskartta: 311307

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1966 Tapani Ahvenisto, inventointi
 2008 Päivi Hakanpää, inventointi ja kartoitus

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: kohdetta ei tutkittu 2008 inventoinnissa
 Karttaotteet: Kartta 40

Utin linnoitus sijaitsee Salpausselkää pitkin kulkevan Viipuriin johtavan ylisien tien eli nykyisen VT 6:n varressa Haukkajärven kaakkoispuolella. Linnoitus on rakennettu harjulle siten, että sen varustukset katkaisivat harjun tasaisen laen kulkien jonkin verran rinnettä alas molemmin puolin. Venäjä rakensi Utin linnoituksen vuonna 1791 kenraali Aleksandr Suvorovin johdolla osaksi uutta Pietarin puolustusjärjestelmää. Utin vartiolinnoitus on pieni, kuusi bastionia ja ravelliinin käsittävä säännöllinen bastionivarustus. Rakennuksia Utin linnakkeessa oli kymmenkunta. Linnoitus lakkautettiin tarpeettomana vuoden 1809 jälkeen.

Museovirasto aloitti linnoituksen restauroinnin 1980-luvulla ja nykyisin se on nähtävyysskäytössä.

90. Tuohikotti, Kola / Koli

1000008255

PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Muinaisjäänöstyyppi: asuinpaikat
 Tyypin tarkenne: ei määritelty
 Ajoitus: historiallinen
 Rauhoitusluokka: 1
 Koordinaatit: P= 6775799, I= 3504086
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 313101

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT
1974 MV/RHO, kartoitus
2007 Karim Peltonen, tarkastus

VUODEN 2008 INVENTOINTI
Aika: 22.5.2008
Kuvat: MV/RHO 125910:67
Karttaotteet: Kartta 41

Venäläisen sotaväen varuskunta-alue joka perustettiin 1780 – 1790-luvuilla. Se sijaitsee Tuohikotin taajaman itäpuolella, valtatie 15:n ja Rauhalantien välissä tasaisella, mäntymetsää kasvavalla alueella. Kohteen eteläosa sijaitsee Rauhalantien eteläpuolella. Paikalle on sijoitettu opastaulu.

Kohteessa on rakennusten perustusten jäännöksiä sekä useita kuoppia. Rauhalantien varrella, sen pohjoispuolella on koillinen - lounas -suuntainen, 9 x 50 m kokoinen kuoppa, joka on ympäröity maavallilla, jonka yläosan leveys on 1 m ja alaosan 2,5 m. Vallin korkeus on 1 m. Kuoppa jatkuu lounaan suuntaan maakumpuna, jonka koko on 9 x 25 m ja korkeus 0,6 m. Rakenteen länsipuolella on lisäksi itä- länsi -suuntainen maakumpu, jonka koko on 9 x 20 m. Tien toisella puolella on samankaltainen kuin edellä mainittu vallin ja kuopan yhdistelmä, jonka leveys on 9 m ja pituus 187 m. Kohtaan, jossa valli muuttuu kuopaksi on rakennettu tie.

Rauhalantien pohjoispuolen pitkien rakennusten pohjien pohjoispuolella on lisäksi kolme lyhyempää maakumpua, jotka ovat kooltaan 9 x 40, 9 x 30, 9 x 10 m, niiden korkeudet ovat 0,3 – 0,5 m. Kumpujen ympärillä on viisi kookkaampaa kuoppaa joiden keskikoko on 5 x 12 m ja syvyys 1,2 m. Niistä neljä on ympäröity 1,5 m leveällä maavallilla, jonka korkeus on 0,3 m. Yhteen kuopista on tuotu myöhemmin resentiä rakennusjätettä.

Tuohikotin varuskunta oli tarkoitettu pataljoonan suuruiselle osastolle. Kasarmialue purettiin 1860, jolloin jäljellä olleet rakennukset myytiin paikkakuntalaisille. Kasarmialue muodostui useammasta miehistöparakista ja upseerien asuinrakennuksista. Lisäksi kokonaisuuteen kuului talleja, pajoja sekä savenottopaikka tiilenvalmistusta varten. Perimätiedon mukaan varuskunnan hautapaikkana toimi Haudankangas, josta tiedetään löytyneen ihmisluita.⁵³

91. Utti, Salmela

1000012957

PERUSTIEDOT KOHTEESTA
Laji: kiinteä muinaisjäänös
Muinaisjäänöstyyppi: muinaisjäänösryhmät
Tyypin tarkenne: ei määritelty
Ajoitus: historiallinen
Rauhoitusluokka: 2
Koordinaatit: P= 6752899, I= 3490115
Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
Peruskartta: 311311

VUODEN 2008 INVENTOINTI
Aika: 19.5.2008
Kuvat: MV/RHO 125910:55
Karttaotteet: Kartta 42

Kohde koostuu Kustaan sodan (1788 – 1790) aikaisesta taistelupaikasta ja sotaväen leirialueesta sekä ensimmäisen maailmansodan aikaisesta puolustusasemasta. Kohteet sijaitsevat valtatie 6:n ja Härkäojantien välisellä harjulla noin 900 m Kouvolan ja Valkealan rajasta itään. Alueen maaperä on hiekkamoreenia, jossa kasvaa mäntymetsää.

⁵³ Muinaisjäänösrekisterin tiedot 7.11.2008.

Kustaan sodan aikana 28.6.1789 harjulla käytiin nk. Utin taistelu, jossa ruotsalaiset saivat voiton venäläisistä.⁵⁴ Kirjallisissa lähteissä ei ole mainintoja taistelupaikalle rakennetuista varustuksista eikä maastosta löydy silmämääräisesti siihen liittyviä ilmiöitä. Sen sijaan harjulla on 23 kuoppaa, jotka ovat ulkoasunsa perusteella tyyppillisiä sotaväen leirialueen majoituskuoppia. Oletettavasti ne liittyvät myös Kustaan sodan tapahtumiin.

Kuopat ovat muodoltaan nelikulmaisia sekä soikeita. Niiden keskimääräinen koko on 2 x 3 m ja syvyys vaihtelee välillä 0,6 – 1,5 m. Tihein kuoppakeskittymä on 180 m matkalla, mäen länsipäässä, lähellä Salmelan tilaa. Härkäojantien vierellä on lisäksi 6 x 6 m kokoinen kuoppa, jonka syvyys on 1 m mutta se saattaa liittyä maanottoon. Mäen itäpäässä, Kujansuussa on neljä erillistä kuoppaa.

Mäen poikki on kaivettu kaksi ensimmäisen maailmansodan aikaista taisteluhautalinjaa. Ulompi linja on aivan mäen länsipäässä. Maahan kaivettua taisteluhautaa on 70 m. Torjuntasuuntana on länsi. Taisteluhaudassa on kaksi traverssia, joista toisen kyljessä saattaa olla konekiväärille tehty tuliasema.

Taisteluhaudan pohjoispäässä on tuliaseman kuoppa (P= 6752943, I= 3489869), jonka koko on 3 x 3 m ja syvyys 0,5 m. Torjuntasuunta on 300°. Asemassa ei ole nähtävissä ampumaukkoa tai raivattua ampumasektoria. Taisteluhaudan keskiosassa, taustalla on suojahuoneen kuoppa, jonka koko on 4 x 4 m ja syvyys 1,8 m. Siihen ei johda yhdyshautaa. Ulommaisesta linjasta 160 m itään on toinen taaempi linja. Mäen poikki on kaivettu maahan 110 m pitkä hauta, jonka yläosan leveys on 1,5 m ja alaosan 1 m. Sen syvyys on 0,8 m. Hauta on ilmeisesti keskeneräinen eikä siitä pysty päättelemään onko se tarkoitettu taistelu- vai yhdyshaudaksi. Kuutostien pohjoispuoli tarkastettiin inventoinnin yhteydessä mutta sieltä ei löytynyt lisää majoituspainanteita tai ensimmäisen maailmansodan linnoitteita.

Kuva 31 Ensimmäisen maailmansodan aikainen taisteluhauta Utin Salmelassa.
Kuva: John Lagerstedt, 2008.

⁵⁴ Plan af Actionen den 28. Junij 1789 vunnen af Hans Kongl. Majestet öfver en Corps Ryske Troupper. 1789. Sotilaskartta Ia* 90 - 2d 18/16. 253:01 VT:91. KA.

92. Lappakoski**1000012962****PERUSTIEDOT KOHTEESTA**

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6756732; I= 3482746
 Koordinaattiselite: taisteluhaudan keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311308

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 19.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:56
 Karttaotteet: Kartta 43

Kohde sijaitsee Lappakoskentien ja Villatehtaantien risteyksen lounaispuolella, Kymijoen itärannalle laskeutuvan mäen rinteellä, jossa kasvaa sekametsää.

Kohteessa on maahan kaivettua taisteluhautaa, jonka yläosan leveys on 2 m ja alaosan 0,5 m. Haudan syvyys on 1 m ja pituus 30 m. Torjuntasuunta on luoteeseen. Taisteluhaudan rakentamisajankohdasta ei ole tietoja eikä sitä pysty päättelemään haudan rakenteen perusteella. Kyseessä saattaa olla ensimmäisen maailmansodan aikainen varustus tai toisen maailmansodan aikainen Kymijokilinjan linnoite. Ensimmäisen maailmansodan pääpuolustuslinja kulkee 13 km lännempänä mutta erillisiä linnoitteita on rakennettu myös Utin seudulle. Kymijokilinjan 1940 rakennettuja varustuksia sijaitsee aivan kohteen läheisyydessä mutta taisteluhaudan torjuntasuunta on erikoinen ollakseen suomalaisten rakentama.

Taisteluhaudasta 65 m Lappakoskentien suuntaan on viisi maahan kaivettua, pyöreähköä kuoppaa, joiden halkaisija on 4 m ja syvyys 1 m. Kuopat ovat vierekkäin suorassa rivissä. Näistä luoteeseen on lisäksi yksi kuoppa, jonka koko on 5 x 8 m ja syvyys 0,7 m. Kuoppien käyttötarkoituksesta ei ole tietoja. Ne eivät vaikuta 1700-luvun sotilasleirien majoituskuopilta.

93. Hillosensalmi**1000012963****PERUSTIEDOT KOHTEESTA**

Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: 2
 Koordinaatit: P= 6787638, I= 3488881
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311408

AIKAISEMMAT INVENTOINNIT

1994 Martti Koponen & Hannu Poutiainen, inventointi

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 22.5.2008
 Kuvat: MV/RHO 125910:68s
 Karttaotteet: Kartta 44

Ensimmäisen maailmansodan ja vuoden 1918 sisällissodan aikaisia linnoitteita, jotka sijaitsevat Vuohijärven ja Repoveden välisellä kannaksella Hillosensalmi-nimisellä niemellä,

junaradan itäpuolella, kesähuvila-alueen keskellä. Maaperä on kivikkoista moreenia, jossa kasvaa sekametsää.

Kohteen länsiosassa on 30 m kallioon louhittua taisteluhautaa, jonka leveys on 2 m ja syvyys 0,5 m. Taisteluhaudan louhimisesta syntynyt kiviaines on levitetty haudan eteen 4 – 6 m leveäksi matalaksi kerrokseksi. Kivikerros jatkuu myös haudan eteläpäästä, haudan suuntaisena vielä 30 m matkan. Haudan torjuntasuunta on länteen ja luoteeseen. Niemen itäpuolella on suurimmaksi osaksi kallioon louhittu ja osin maahan kaivettu, suora hauta, jonka leveys on 2 m ja syvyys 1,8 m.

Edellä mainittujen kohteiden eteläpuolella, niemen länsiosassa on kaareva, 15 m pitkä hauta, jonka leveys on yläosasta 0,6 ja alaosasta 0,5 m. Syvyys on 0,8 m. Sen edessä on vähäinen maavalli, jonka korkeus on 0,4 m. Torjuntasuunnat ovat pohjoisen ja idän välillä. Huvila-alueelle johtavan tien vieressä on alueen lounaisnurkassa kaareva kivivalli, jonka pituus on 10 m ja leveys yläosasta 0,5 m ja alaosasta 1,5 m. Vallin korkeus on 0,5 m. Torjuntasuunta on kaakkoon. Valli on saattanut syntyä myös tien rakentamisen yhteydessä.

Paikalliset asukkaat ovat kertoneet, että linnoitteet olisivat rakentaneet punakaartilaiset sisällissodan aikana talvella 1918. Samaa ovat olettaneet myös Koponen ja Poutiainen.⁵⁵ Kohteen pohjoisosan kallioon louhitut ja räjäytetyt haudat ovat kuitenkin rakennustavaltaan ja kokoluokaltaan samanlaisia kuin Jaalan ensimmäisen maailmansodan aikaiset venäläisten rakennuttamat linnoitteet. Sen sijaan kohteen eteläosan vähäiset kaivannot ja kivivallit muistuttavat enemmän Jaalan alueen sisällissodan aikaisia punakaartin tekemiä varustuksia. Hillosensalmella käytiin punaisten ja valkoisten välillä taistelu 1918. Inventoinnin yhteydessä etsittiin linnoitteita myös kohteen kaakkoispuolella sijaitsevalta Teininniementä mutta mitään ei löytynyt.

Kuva 32 Kallioon louhittua taisteluhautaa Hillosensalmen kesähuvila-alueen keskellä. Kuva: John Lagerstedt, 2008.

⁵⁵ Kari Saarenpään suullinen tiedonanto 22.5.2008; Koponen & Poutiainen 1994, Hillosensalmen kohteet. MV/RHO.

94. Pitkäsuo**1000012964****PERUSTIEDOT KOHTEESTA**

Laji: mahdollinen muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: taistelukaivannot
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Koordinaatit: P= 6753284, I= 3490209
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311311

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 19.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 42

Kohde sijaitsee Pitkäsuon pohjoispuolella sijaitsevan harjun luoteiskärjessä ja sen juurella soistuvassa maastossa. Harjun rinteellä kasvaa tiheää koivikkoa ja kuusikkoa. Soistuvassa maassa on ryteikköistä sekametsää.

Harjun rinteellä on maahan kaivettu 6 x 8 m kokoinen kuoppa, jonka syvyys on 4 m. Sen luoteisnurkasta lähtee kapea kaivanto sisäänkäyntiin. Tästä 55 m luoteeseen on toinen samanlainen kuoppa, johon johtaa 5 m pitkä hauta, jonka leveys on 1,8 m. Kolmas samanlainen kuoppa on viimeksi mainitusta kaivannosta 30 m koilliseen. Sen ympärille on kasattu maavalli. Kuoppa on täynnä vettä. Tämän kuopan läheisyydessä on epämääräisiä kaivantoja, jotka muodostuvat kahdesta 2 x 4 m kokoisesta ja 1,8 m syvästä kuopasta ja niitä yhdistävästä haudasta, jonka leveys on 1 m ja syvyys 0,7 m. Kohteen itäosassa on lisäksi kaksi samanlaista kahdesta kuopasta (4 x 4 m ja 4 x 5 m) ja niitä yhdistävästä haudasta muodostuvaa kokonaisuutta.

Kuoppien rakennusajankohdasta tai käyttötarkoituksesta ei ole tietoja. Maatuneisuuden ja niiden päällä kasvavan puuston perusteella on mahdollista, että ne olisivat toisen maailmansodan aikaisia linnoituslaitteita. Niitä ei ole kuitenkaan merkitty Kymijokilinjän varustuksia käsittävään karttaan. Kyseessä saattaa olla ilmatorjuntaan liittyviä linnoitteita.

95. Häkämäki**1000012966****PERUSTIEDOT KOHTEESTA**

Laji: mahdollinen muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: puolustusvarustukset
 Tyypin tarkenne: suojahuoneet
 Ajoitus: uusi aika
 Rauhoitusluokka: ei määritelty
 Koordinaatit: P= 6753048, I= 3491216
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Peruskartta: 311311

VUODEN 2008 INVENTOINTI

Aika: 23.5.2008
 Karttaotteet: Kartta 42

Kohde sijaitse Jyrääntien ja valtatie 6:n risteyksen koillispuolella, kierrätysjätteiden keräyspisteen itäpuolella harjun pohjoisrinteellä. Hiekkaisessa maassa kasvaa sekametsää. Aluetta on käytetty kaatopaikkana.

Rinteessä on kaksi maahan kaivettua, romahtanutta suojahuonetta, joiden välimatka on 25 m. Paikallisen asukkaan tiedon mukaan näiden itäpuolella on vielä kolmas samanlainen suojahuone. Suojien kuopat ovat kooltaan 7 x 12 m ja syvyys on 2,5 – 3 m. Kuoppien

ympärillä on 1,5 m leveät maavallit. Sisäänkäynnit ovat huoneiden länsikulmissa ja niihin johtaa 7 m pitkät yhdyshaudat, joiden leveys on yläosasta 1,5 m ja alaosasta 0,7 m.

Kohteet ovat todennäköisesti toisen maailmansodan ajalta. Paikallinen asukas muisteli niiden kattojen olleen jäljellä vielä 1950-luvun lopussa, tosin tuolloin jo romahtamaisillaan.

LÄHTEET

ARKISTOT

Kansallisarkisto (KA), Helsinki

Sotilaskartat

Kymenlaakson historialliset kartat –kokoelma (Kyhika), Kotka

Museoviraston rakennushistorian osaston arkisto (MV/RHO), Helsinki

Ahvenisto, T. 1966 – 1968. Kymenlaakson inventointikertomukset.

Mäkelä, A. 1962. Jaalan redutin inventointi.

Koponen, M & Poutiainen, H. 1994. Ensimmäisen maailmansodan ja kansalaissodan aikaisten kenttälinnoitusten inventointi Kymenlaaksossa.

PAINETUT LÄHTEET JA OPINNÄYTETYÖT

Arimo, R. 1981. *Suomen linnoittamisen historia 1918 - 1944*. Helsinki: Otava.

Kammonen, S. (toim.) 1995. *Huhdasjärvi – Vesala: kyläkirja*.

Kauppi, U.-R. 2007. Alexander Vasiljevits Suvorov – Kaakkois-Suomen linnoitusketjun rakentaja. Generalissimus Suvorov. *Etelä-karjalan museon julkaisusarja nro 29*. Lappeenranta: Etelä-Karjalan museo.

Lagerstedt, J. 2008. Ensimmäisen maailmansodan aikaiset maalinnoitteet Suomessa, sotilaskäytöstä suojelukohteiksi. Pro gradu tutkielma. Helsingin yliopisto, kulttuurien tutkimuksen laitos, arkeologia.

Lappalainen, J.T., Wolke, L.E. & Pylkkänen, A. 2007. *Sota Suomesta: Suomen sota 1808-1809*. Helsinki: Tammi.

Lappalainen, J.T. 1989. *Yhden kortin varassa: suomalainen vallankumous 1918*. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Laskovski, F. 1866. *Materialyi dlja istori inzernernavo istkustva v Rossii III* [kuvataulut]. Sankt Peterburg.

Laskovski, F. 1865. *Materialyi dlja istori inzernernavo istkustva v Rossii III*. Sankt Peterburg.

Oksanen, E.-L. 1985. *Elimäen historia*. Elimäki: Elimäen kunta.

Oksanen, E.-L. 1981. *Anjalan historia*. Anjalankoski: Anjalankosken kunta.

Suhonen, V.-P. 2007. På bara marken måste såldaterna ligga – hajahuomioita 1700-luvun sotilasleireistä. *Arkeologia Suomessa 2004—2004*. Helsinki: Museovirasto, 33—46.

Suomen vapaussota vuonna 1918. 1925. Osa IV. Helsinki: Otava.

Pernaa, V. 1997. *Karjalan lennoston historia 1918 – 1980*. Kuopio: Karjalan lennoston kilta ry.

MUUT

Anttas Esa, litti, suullinen tiedonanto 15.5.2008.

Lemminkäinen, Jussi, Jaala, suullinen tiedonanto 21.5.2008.

Markola, Seppo, Elimäki, suullinen tiedonanto 8.5.2008.

Poteri, Anna-Mari, sähköposti 21.5.2008.

Saarenpää, Kari, Valkeala, suullinen tiedonanto 22.5.2008.

LIITE 1 DIAKUVAT

POHJOIS-KYMENLAAKSON SOTAHISTORIALLISTEN MUINAISJÄÄNNÖSTEN INVENTOINTI 2008

Kaikki kuvat ovat kinokoon diapositiiveja.

Kuvaaja: John Lagerstedt

Kuvien päänumero: MV/RHO 125910

Ala Nro	Filmi/Ruutu	Kunta	Kohde nro	Kohteen nimi	Aihe	Suunta	Pvm
1	1/33	Elimäki	44	Kukonoja, Korkiamäki	Traverssi	NW – SE	21.4.
2	1/32	Elimäki	41	Kukonoja, Metsäranta	Yhdyshauta	N – S	22.4.
3	1/27	Elimäki	38	Löytty, Kotiranta	Avoin konekivääriasema	NE – SW	22.4.
4	1/26	Elimäki	35	Villikkalan valli	Kaivanto	N – S	22.4.
5	1/20	Elimäki	37	Lähdekallio	Kummaltakin puolelta sivuutettava traverssi	N – S	23.4.
6	1/19	Elimäki	37	Lähdekallio	Portaiden paikka	NW – SE	23.4.
7	1/18	Elimäki	37	Lähdekallio	Taisteluhaudan ampumasyvennyksiä	NW – SE	23.4.
8	1/17	Anjalankoski	18	Pekkolanmäki	Taisteluhauta	NW – SE	23.4.
9	1/13	Anjalankoski	13	Korhosenmäki	Avoin konekivääriasema	E – W	24.4.
10	1/9	Anjalankoski	13	Korhosenmäki	Taaemman linjan taisteluhauta	W – E	24.4.
11	1/8	Anjalankoski	19	Korvenkylä, Koskela	Hirsinen konekivääriasema	N – S	24.4.
12	1/3	Iitti	49	Kontvuori	Suojahuoneen kuoppa	SE – NW	25.4.
13	2/36	Iitti	53	Kivisenaronkalliot	Yhdyshauta	S – N	6.5.
14	2/32	Iitti	51	Tiiskojanmäki	Mahdollinen suojahuone	W – E	6.5.
15	2/31	Iitti	54	Tervaharju	Yhdyshauta	NW – SE	6.5.
16	2/28	Elimäki	21	Värälän valli	Itäosan vallirakennelmia	NW – SE	7.5.
17	2/25	Elimäki	21	Värälän valli	Yleiskuva	S – N	7.5.
18	2/24	Elimäki	34	Pitkäsilta	Pohjoinen valli	SW – NE	7.5.
19	2/23	Elimäki	34	Pitkäsilta	Pohjoinen valli, kuoppia vallin itäpäässä	W – E	7.5.
20	2/19	Anjalankoski	9	Fleche-patteri	Rintasuoja	NE – SW	7.5.
21	2/18	Anjalankoski	9	Fleche-patteri	Yleiskuva	E – W	7.5.
22	2/11	Elimäki	23	Vilppulan patteri n:o 4	Vallihauta ja rintasuoja	NW – SE	8.5.
23	2/9	Elimäki	23	Vilppulan patteri n:o 4	Ampuma-aukko rintasuojassa	SE – NW	8.5.
24	2/8	Elimäki	24	Vilppulan patteri n:o 5	Yleiskuva	N – S	8.5.
25	2/7	Elimäki	23	Vilppulan patteri n:o 4	Yleiskuva	E – W	8.5.
26	2/4	Elimäki	29	Värälän leirialue	Sotilasleirin majoituskuoppa	N – S	8.5.
27	2/2	Elimäki	30	Rajaportti	Sotilasleirin majoituskuoppa	NE – SW	8.5.
28	3/35	Jaala	72	Siikakoski	Konekivääriasema	S – N	9.5.
29	3/27	Jaala	70	Juoksuhaudanmäet	Konekivääriaseman ampuma-aukko	E – W	9.5.
30	3/22	Jaala	70	Juoksuhaudanmäet	Suojahuone	W – E	9.5.
31	3/20	Jaala	70	Juoksuhaudanmäet	Tuliaseman ampuma-aukko	SE – NW	9.5.
32	3/18	Jaala	70	Juoksuhaudanmäet	Tuliasema	NW – SE	9.5.
33	3/16	Jaala	73	Mäkelä	Kivivarustus	NE – SW	9.5.
34	3/14	Jaala	73	Mäkelä	Muistokivi	W – E	9.5.
35	3/12	Anjalankoski	15	Lukkari	Avoin konekivääriasema ja taisteluhauta	NW – SE	12.5.
36	3/10	Anjalankoski	14	Junkkari, Mikkolanniemi	Avoin konekivääriasema	E – W	12.5.
37	3/8	Anjalankoski	14	Junkkari, Mikkolanniemi	Mahd. sotaväen leirialue	E – W	12.5.
38	3/7	Anjalankoski	12	Junkkari, Juotjoki	Taistelupaikka	S – N	12.5.
39	3/6	Anjalankoski	10	Kirkkovuori	Kuoppa	N – S	12.5.
40	3/5	Elimäki	27	Värälän kenttälinnoitus	Raveliini	N – S	12.5.
41	3/2	Kuusankoski	84	Ruotsulan redutti	Rintasuoja	NE – SW	13.5.
42	4/36	Kouvola	75	Alakylä,	Vallihauta ja rintasuoja	SE – NW	13.5.

Ala Nro	Filmi/Ruutu	Kunta	Kohde nro	Kohteen nimi	Aihe	Suunta	Pvm
				Kallioniemen patteri			
43	4/34	Kouvola	76	Mäkikylä, Patteri n:o 5	Yleiskuva terassista	E – W	13.5.
44	4/33	Kuusankoski	85	Ruotsula, Kaivomäki	Sotilasleirin kuoppa	S – N	14.5.
45	4/30	Kuusankoski	81	Keltti, lauttavalkama	Rintasuoja	NE – SW	14.5.
46	4/28	Valkeala	88	Pyydysmäki	Sotilasleirin kuoppa	NW – SE	14.5.
47	4/26	Iitti	57	Lyöttilä, Töyrylä	Avoin konekivääriasema	N – S	15.5.
48	4/23	Iitti	58	Lyöttilä, seuraintalo	Yhdyshauta	SE – NW	15.5.
49	4/22	Iitti	60	Hietainmäki	Avoin konekivääriasema	N – S	15.5.
50	4/21	Anjalankoski	4	Kivikoski	Sotilasleiri	NW – SE	16.5.
51	4/13	Anjalankoski	1	Liikkalan linnoitus	Valli	SW – NE	16.5.
52	4/10	Anjalankoski	1	Liikkalan linnoitus	Katvetie	N – S	16.5.
53	4/4	Anjalankoski	1	Liikkalan linnoitus	Pohjoinen linnake	NW – SE	16.5.
54	4/2	Anjalankoski	2	Alapää 1	Kasarmin pohja	E – W	16.5.
55	5/36	Valkeala	91	Utti, Salmela	Sotilasleirin kuoppia	NE – SW	19.5.
56	5/32	Valkeala	92	Lappakoski	Taisteluhauta	SE – NW	19.5.
57	5/29	Jaala	68	Haravaniemenvuori	Taisteluhaudan ampumakoroke	SE – NW	20.5.
58	5/27	Jaala	68	Haravaniemenvuori	Taisteluhaudan ampumasyvennys	S – N	20.5.
59	5/25	Jaala	69	Jänisvuori	Taisteluhauta	SW – NE	20.5.
60	5/24	Jaala	66	Pappilanharju	Konekivääriasema	S – N	20.5.
61	5/23	Jaala	66	Pappilanharju	Konekivääriaseman ampuma-aukko	W – E	20.5.
62	5/15	Jaala	65	Kettulanvuori	Taisteluhauta	S – N	21.5.
63	5/13	Jaala	65	Kettulanvuori	Taisteluhaudan salaojakanavan suuaukko	S – N	21.5.
64	5/11	Jaala	64	Kirkonkylä, Kokkokallio	Taistelu- ja yhdyshautoja	NE - SW	21.5.
65	5/10	Jaala	64	Kirkonkylä, Kokkokallio	Taisteluhauta	N – S	21.5.
66	5/8	Jaala	61	Jaalan redutti	Rintasuoja	NE – SW	21.5.
67	5/5	Valkeala	90	Tuohikotti, Kola/Koli	Kasarmin pohja	SE – NW	22.5.
68	5/2	Valkeala	93	Hillosensalmi	Taisteluhauta	S – N	22.5.
69	6/36	Jaala	74	Loukunmäki	Kivivarustus	SE – NW	22.5.

POHJOIS-KYMENLAAKSO

Sotahistoriallisten muinaisjäännösten inventointi

Karttaliitteet 2 ja 3

John Lagerstedt

2008

Museovirasto/RHO

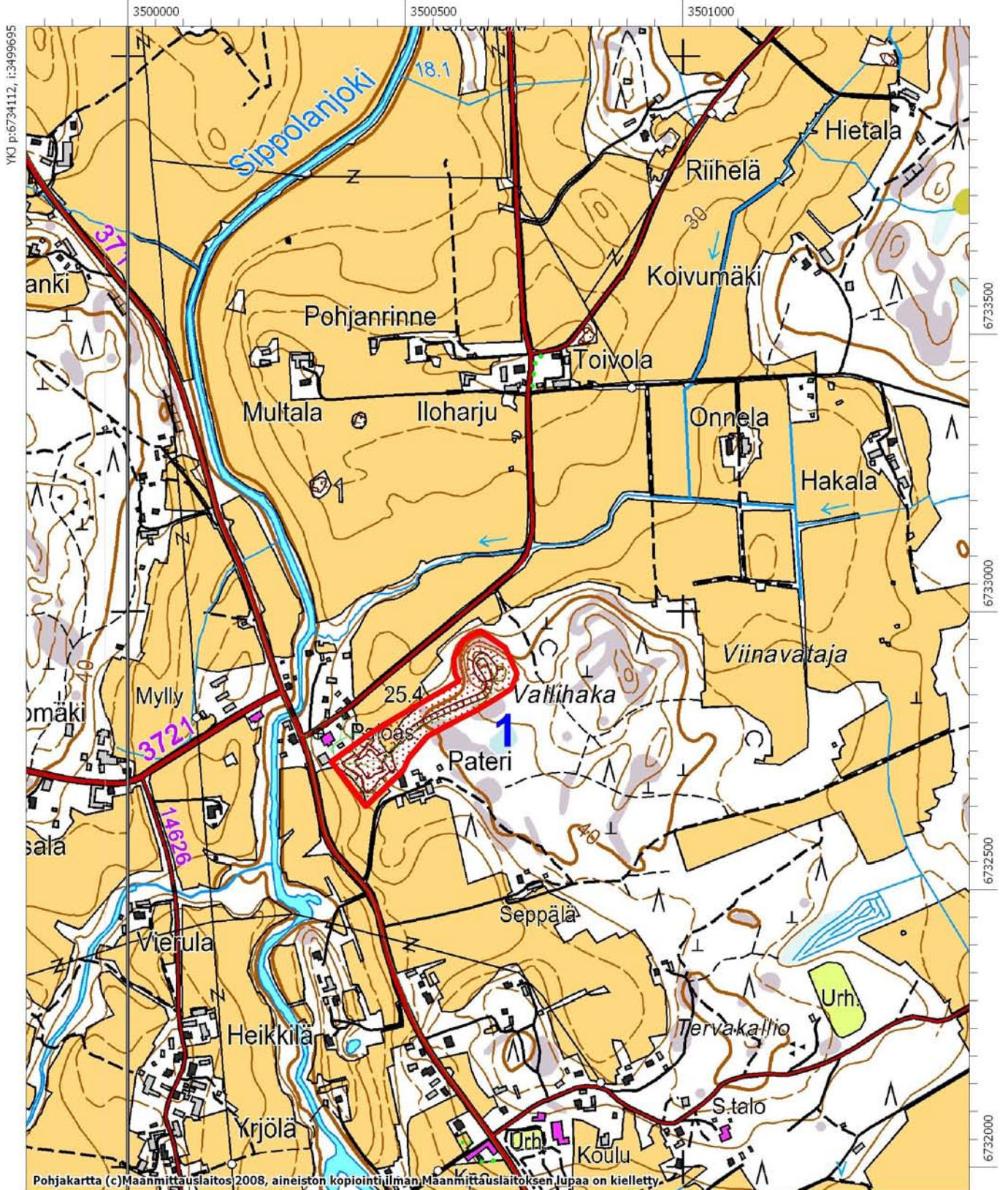

LIITE 2 KOHDEKARTAT

Nro	Kunta	Kohteet	Mittakaava
1	Anjalankoski	1	1:10000
2	Anjalankoski	2, 3	1:10000
3	Anjalankoski	4	1:10000
4	Anjalankoski	5	1:10000
5	Anjalankoski	6, 8 – 11, 20	1:20000
6	Anjalankoski	9, 10, 20	1:10000
6a	Anjalankoski	7	1:10000
7	Anjalankoski	12 - 16	1:20000
8	Anjalankoski	13	1:10000
9	Anjalankoski	14 – 16	1:10000
10	Anjalankoski	17, 18	1:10000
11	Anjalankoski, Elimäki	11, 36, 37	1:10000
12	Elimäki, Kouvola, Valkeala	21 – 33, 75 – 79, 87, 88	1:40000
13	Elimäki	21 – 24, 29 - 32	1:10000
14	Elimäki, Kouvola	25, 26, 75, 79	1:10000
15	Elimäki, Valkeala	27, 28, 87, 88	1:10000
16	Elimäki	34	1:10000
17	Elimäki	35	1:10000
18	Elimäki	38, 39	1:10000
19	Elimäki	40 – 44	1:10000
20	Iitti	45	1:10000
21	Iitti	21	1:10000
22	Iitti	47, 48	1:20000
23	Iitti	49, 50	1:10000
24	Iitti	Mahdollisia 1. maailmansodan linnoitteita	1:10000
25	Iitti, Kuusankoski	51 – 53, 86	1:10000
26	Iitti	54 – 55	1:10000
27	Iitti	56 – 60	1:10000
28	Jaala	61	1:5000
29	Jaala	62 – 63	1:10000
30	Jaala	64 – 67	1:10000
31	Jaala	68 – 69	1:10000
32	Jaala	Mahdollisia 1. maailmansodan linnoitteita	1:30000
33	Jaala	70	1:10000
34	Jaala	71	1:10000
35	Jaala	72	1:10000
36	Jaala	73	1:10000
37	Jaala	74	1:10000
38	Kouvola	76 – 78	1:10000
39	Kouvola, Kuusankoski	80 – 85	1:10000
40	Valkeala	89	1:10000
41	Valkeala	90	1:10000
42	Valkeala	91, 94, 95	1:10000
43	Valkeala	92	1:10000
44	Valkeala	93	1:10000

Kartta 1 Anjalankoski

Kohde 1 Liikkalan linnoitus

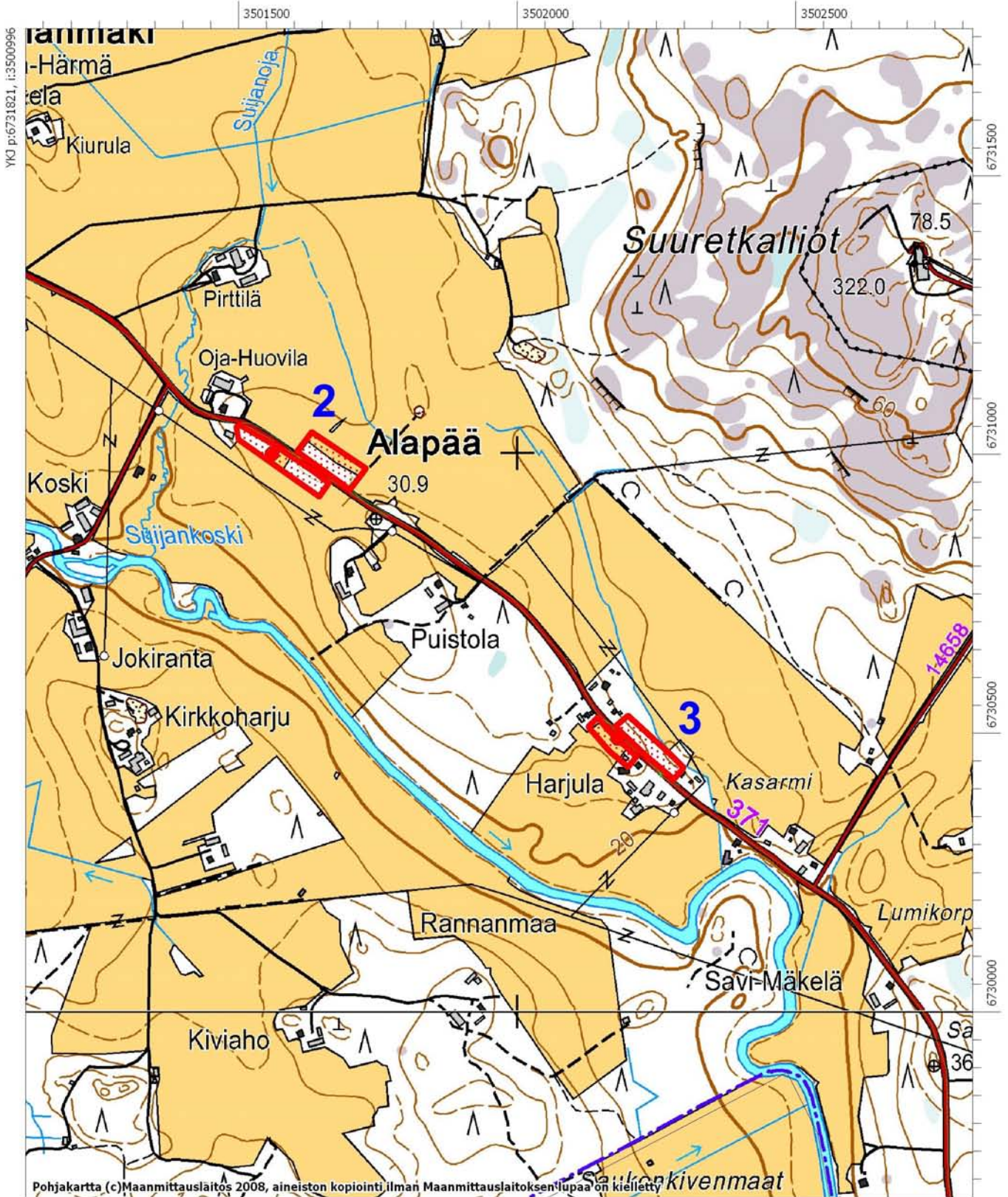
Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty.

Kartta 2 Anjalankoski

Kohteet:

1 Alapää 1

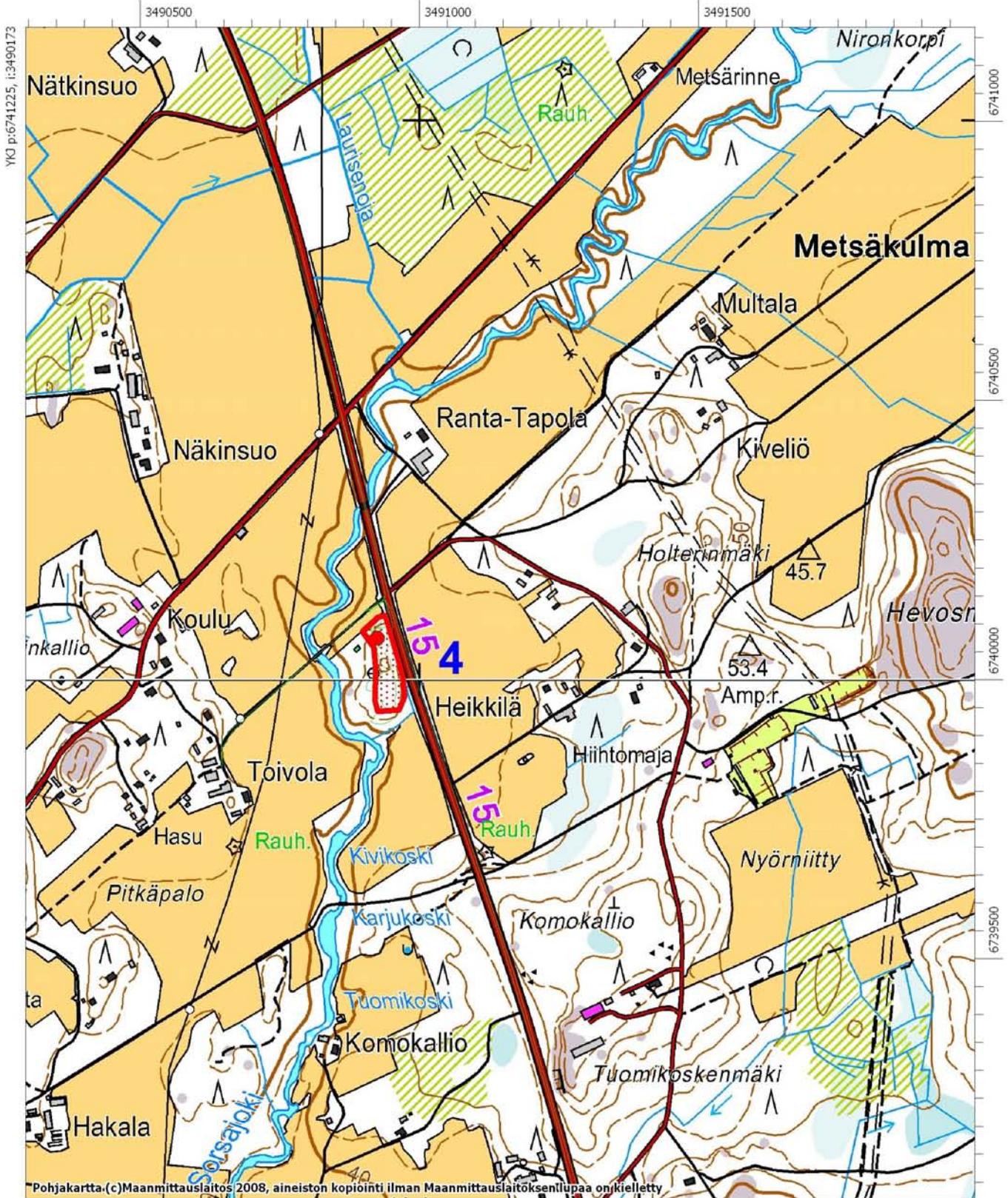
2 Alapää 2

Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

Kartta 3 Anjalankoski

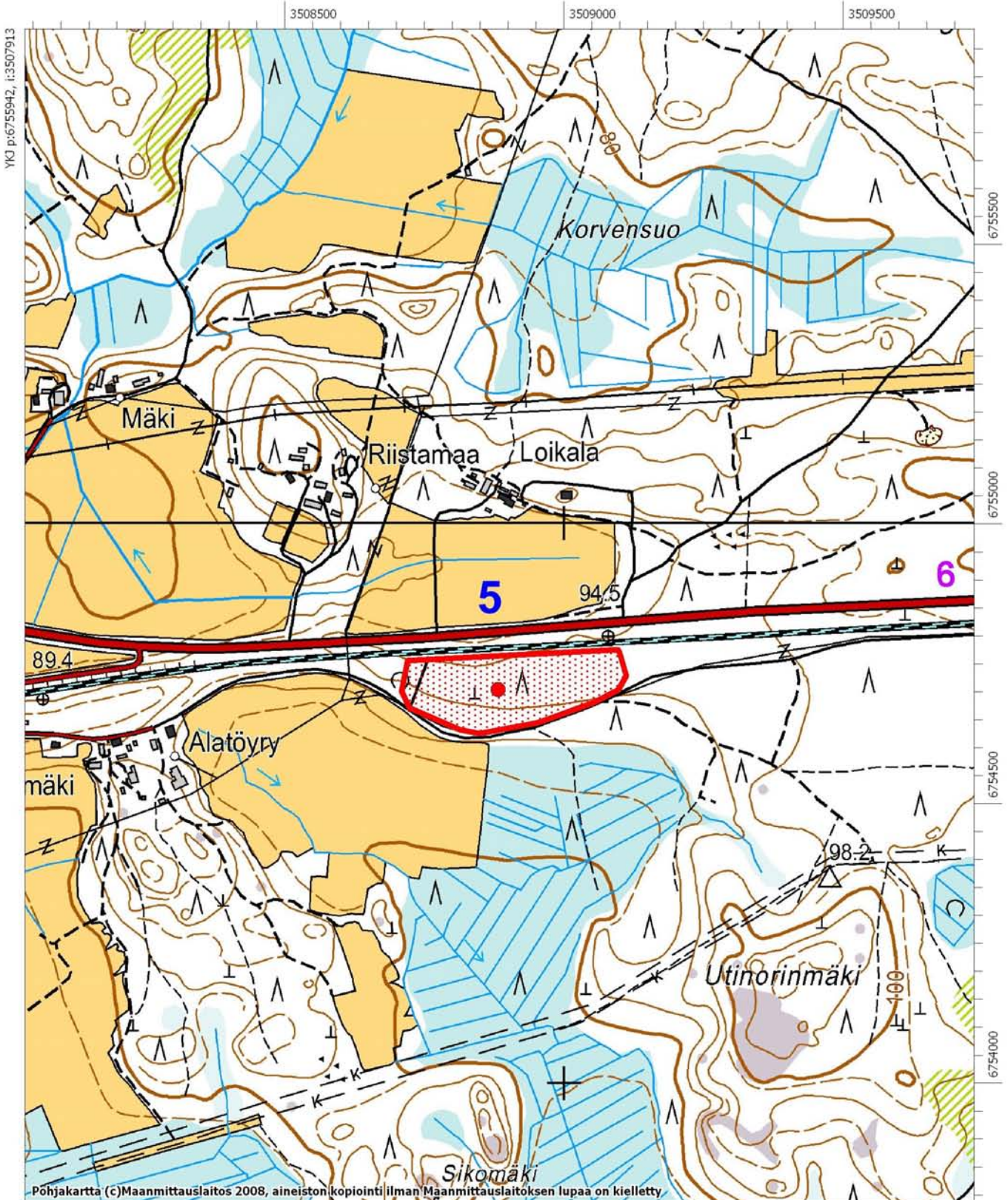
Kohde 4 Kivikoski

Pohjakartta(c)Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

Kartta 4 Anjalankoski

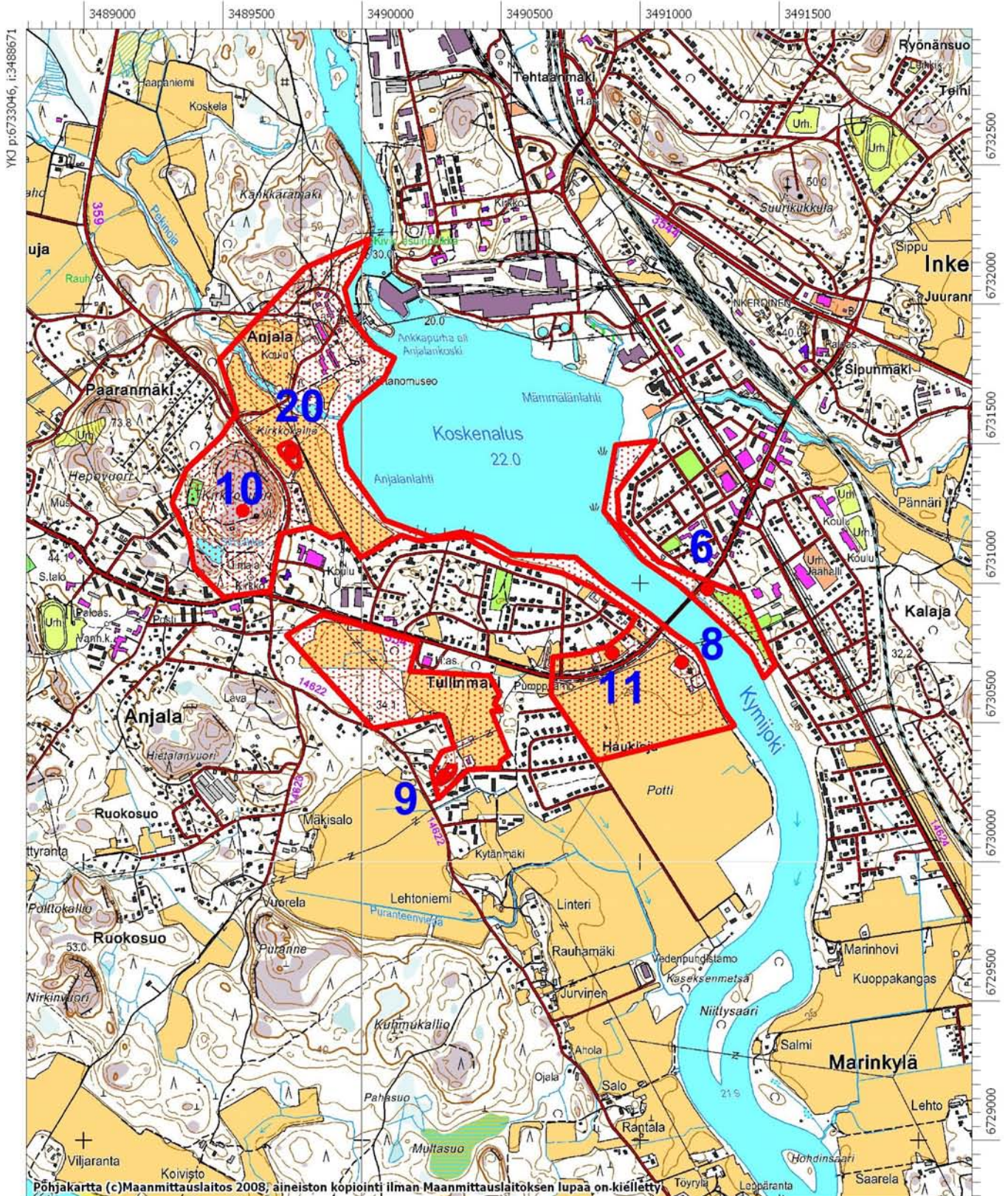
Kohde 5 Töyryntie

YKJ p:6755942, i:3507913

Kartta 5 Anjalankoski

Kohde 11 Anjalan taistelupaikka sekä kohteet 6, 8-10 ja 20

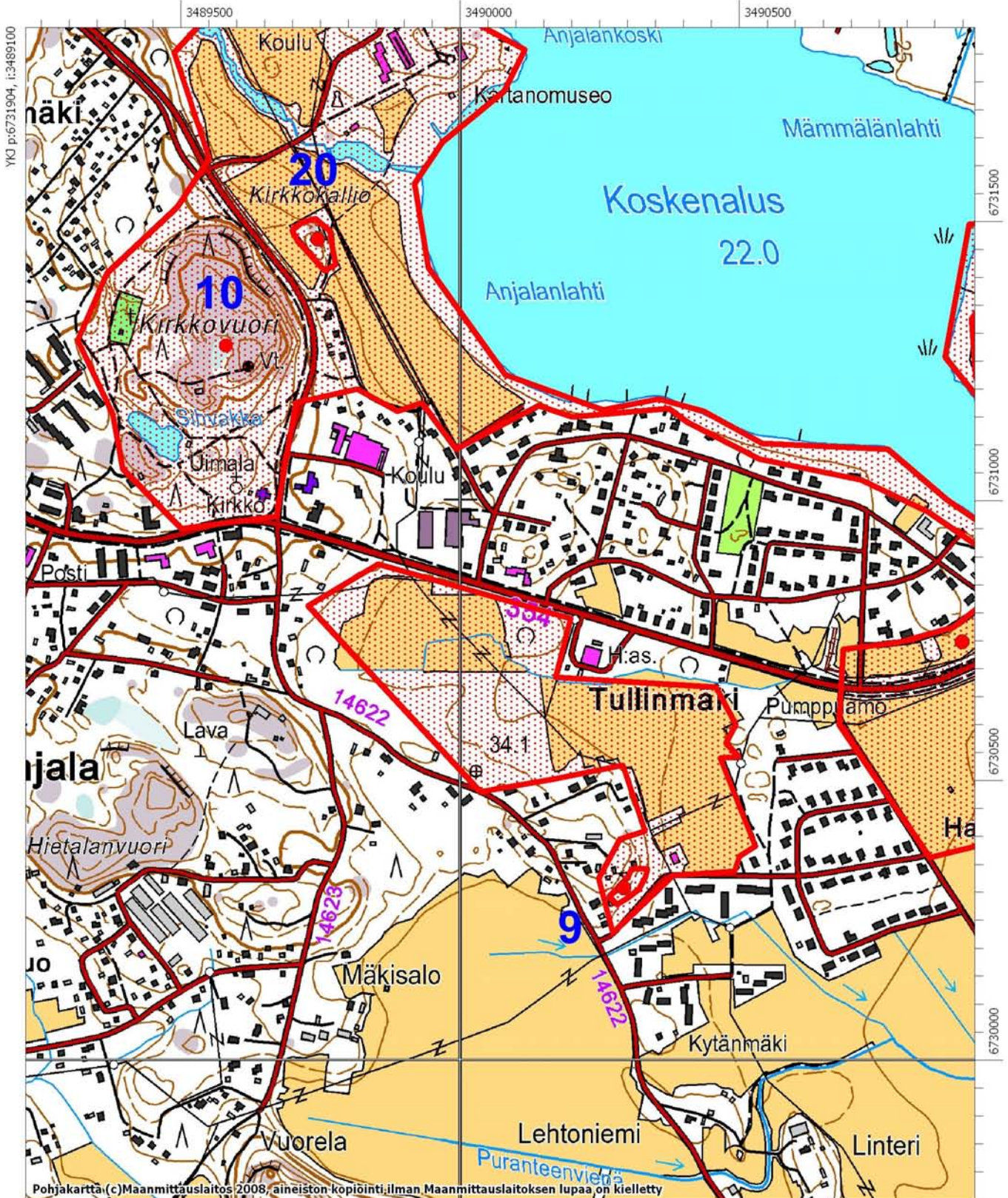
Kartta 6 Anjalankoski

Kohteet:

9 Fleche patteri

10 Kirkkovuori

20 Kirkkokallio

YKJ p:6731904, i:3489100

6731500
6731000
6730500
6730000

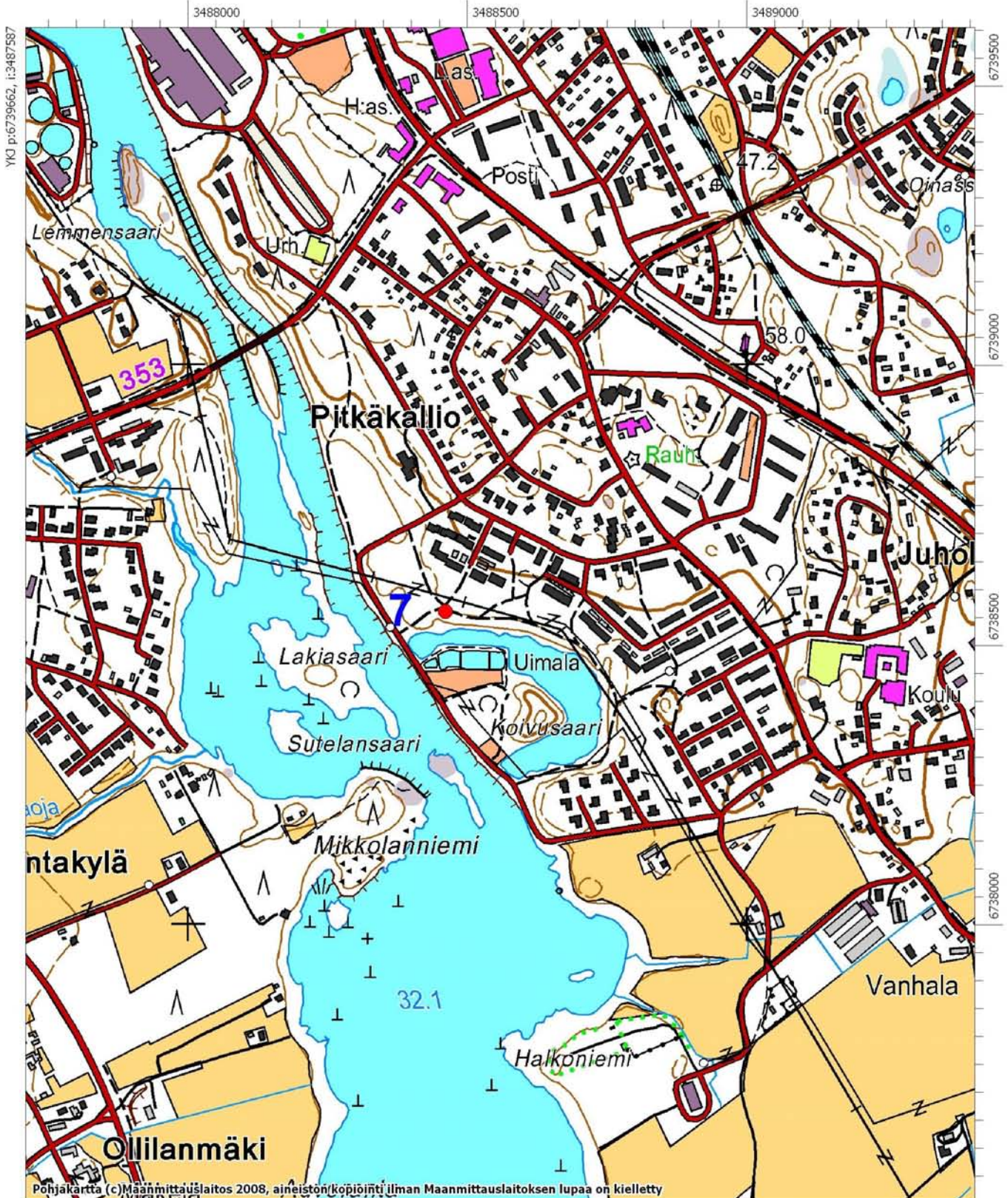
Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

MK 1:10000

YKJ p:6729805, i:3490800

Kartta 6a Anjalankoski

Kohde 7 Pirilän töyry

YKJ p:6739662, i:3487587

6739500

6739000

6738500

6738000

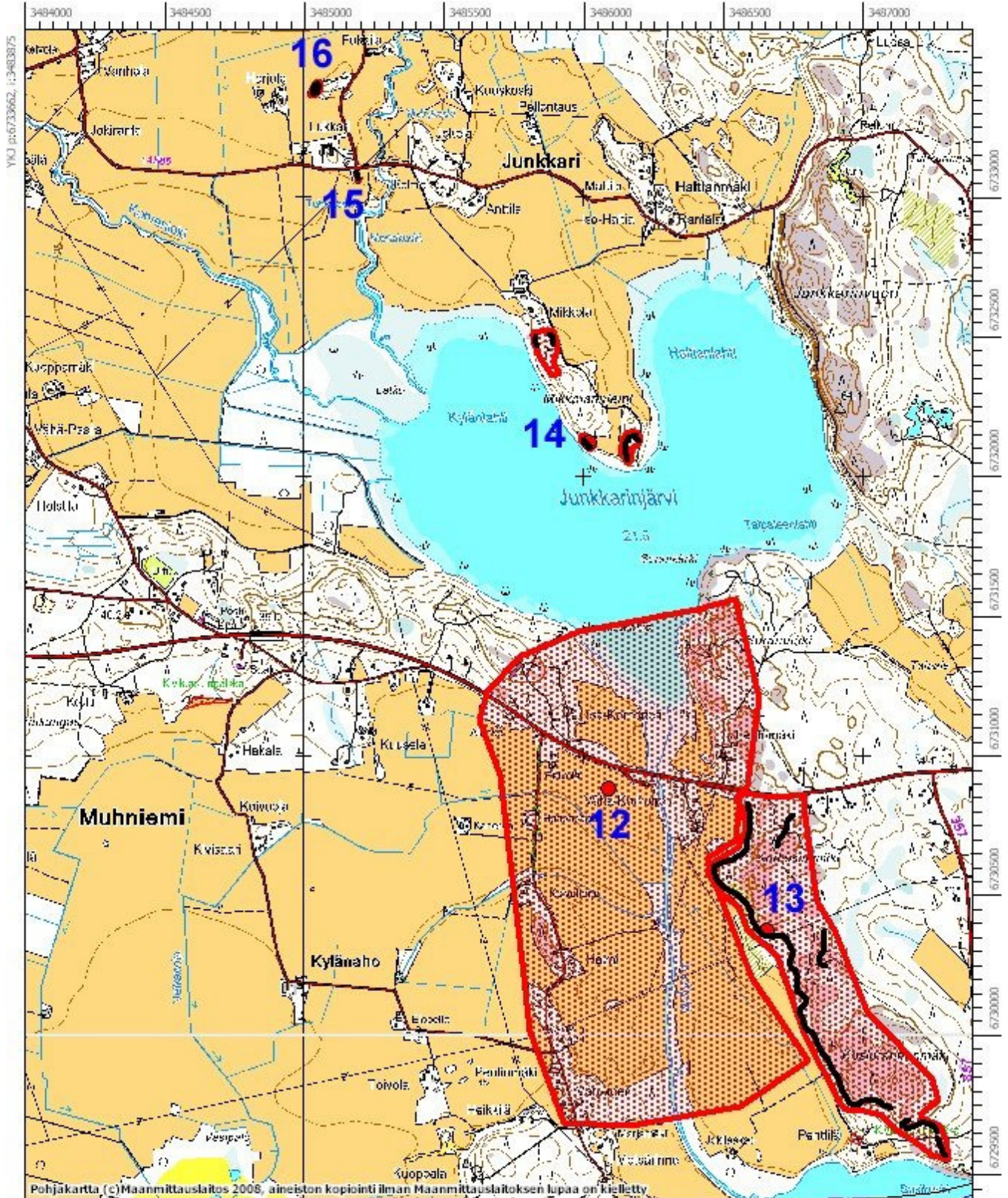
Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

MK 1:10000

YKJ p:6737563, i:3489287

Kartta 7 Anjalankoski

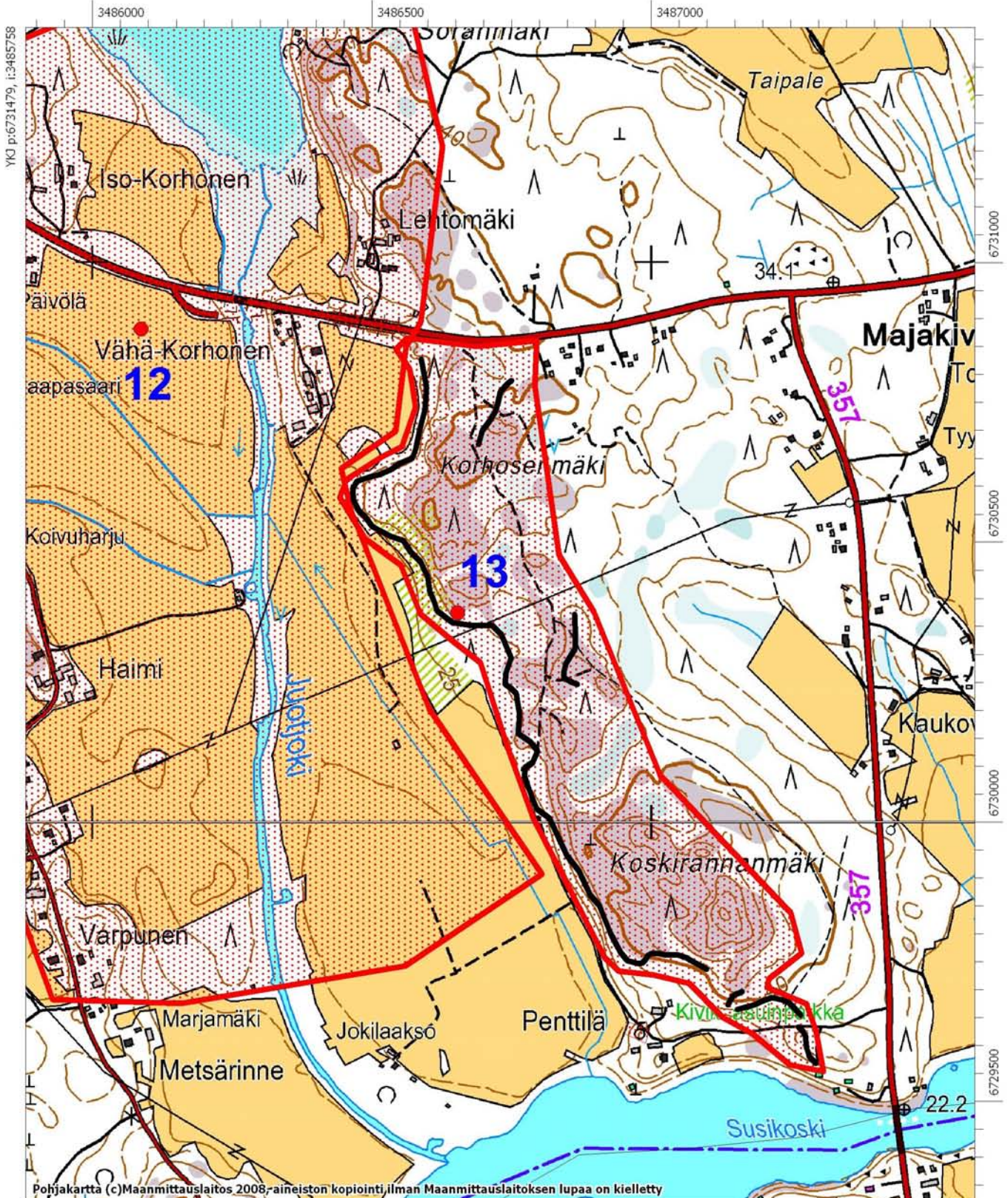
Kohde 12 Junkkari, Juotjoki
sekä kohteet 13 - 16

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

Kartta 8 Anjalankoski

Kohde 13 Korhosenmäki

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2008 -aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

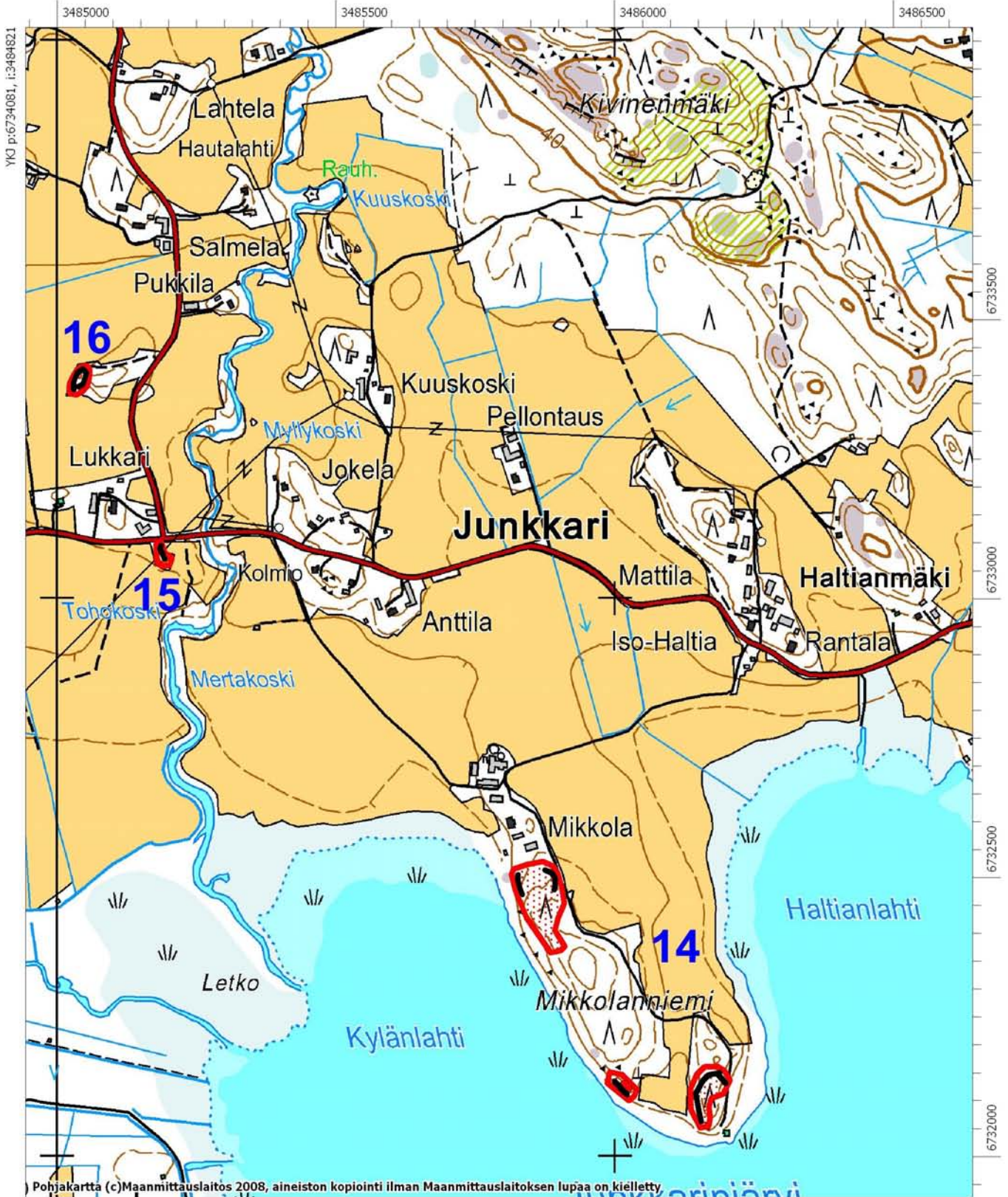
Kartta 9 Anjalankoski

Kohteet:

14 Junkkari, Mikkolanniemi

15 Lukkari

16 Junkkari, Harjula

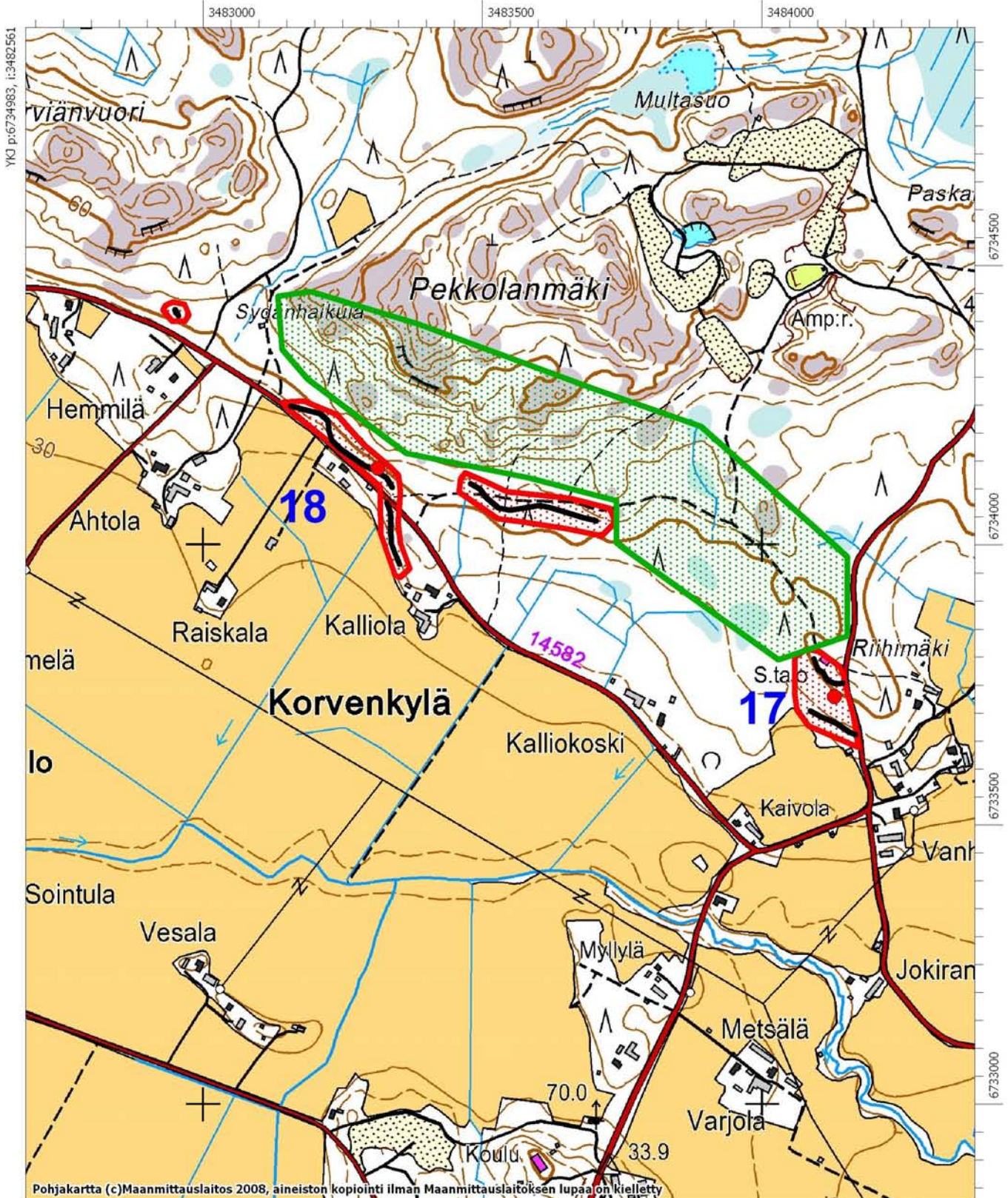
Kartta 10 Anjalankoski

Kohteet:

17 Riihimäki

18 Pekkolanmäki

Tarkastamaton alue, jossa saattaa sijaita I maailmansodan linnoitteita on merkitty vihreällä rasterilla

Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

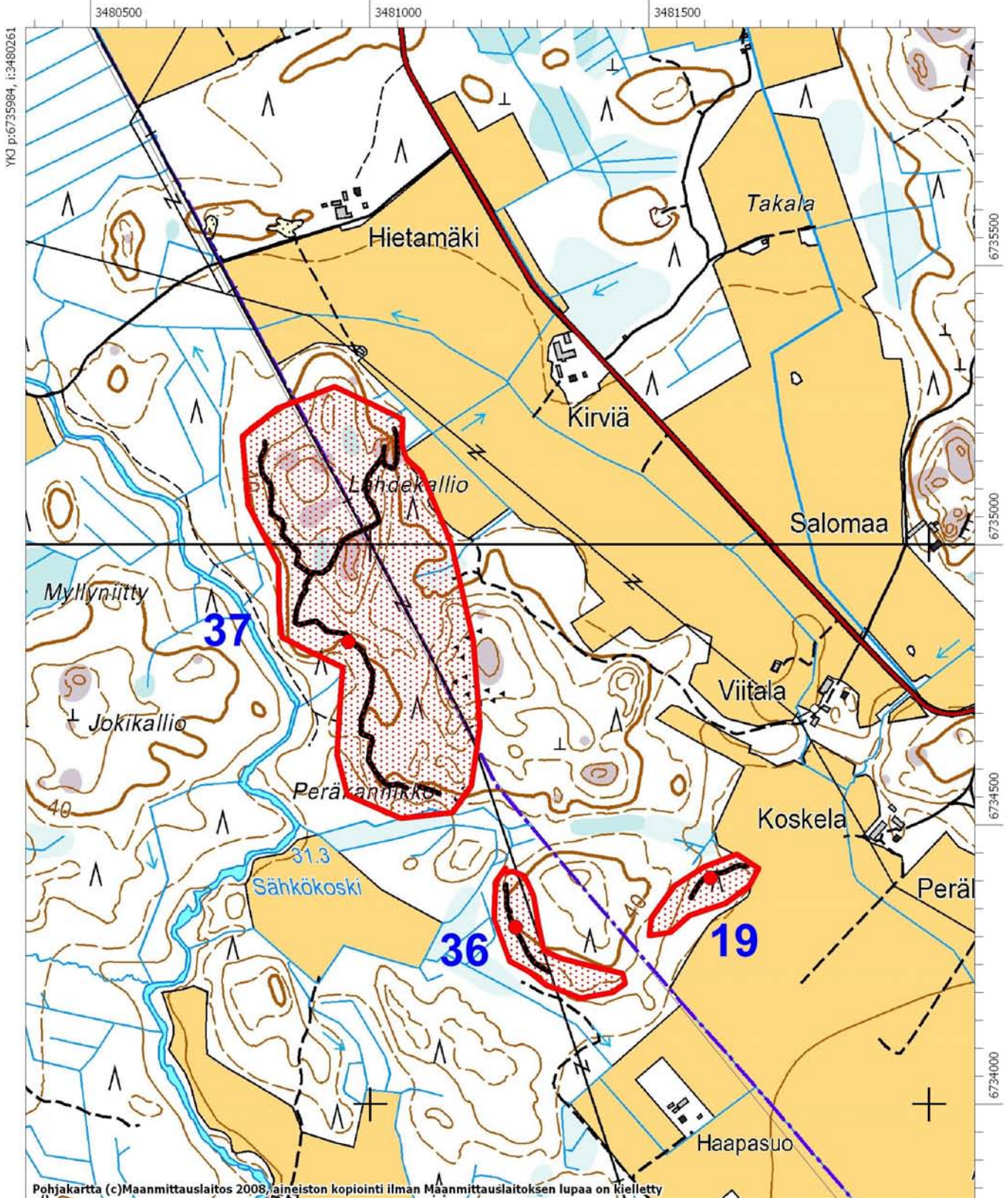
Kartta 11 Anjalankoski, Elimäki

Kohteet:

19 Korvenkylä, Koskela

36 Peräkannikko

37 Lähdekallio

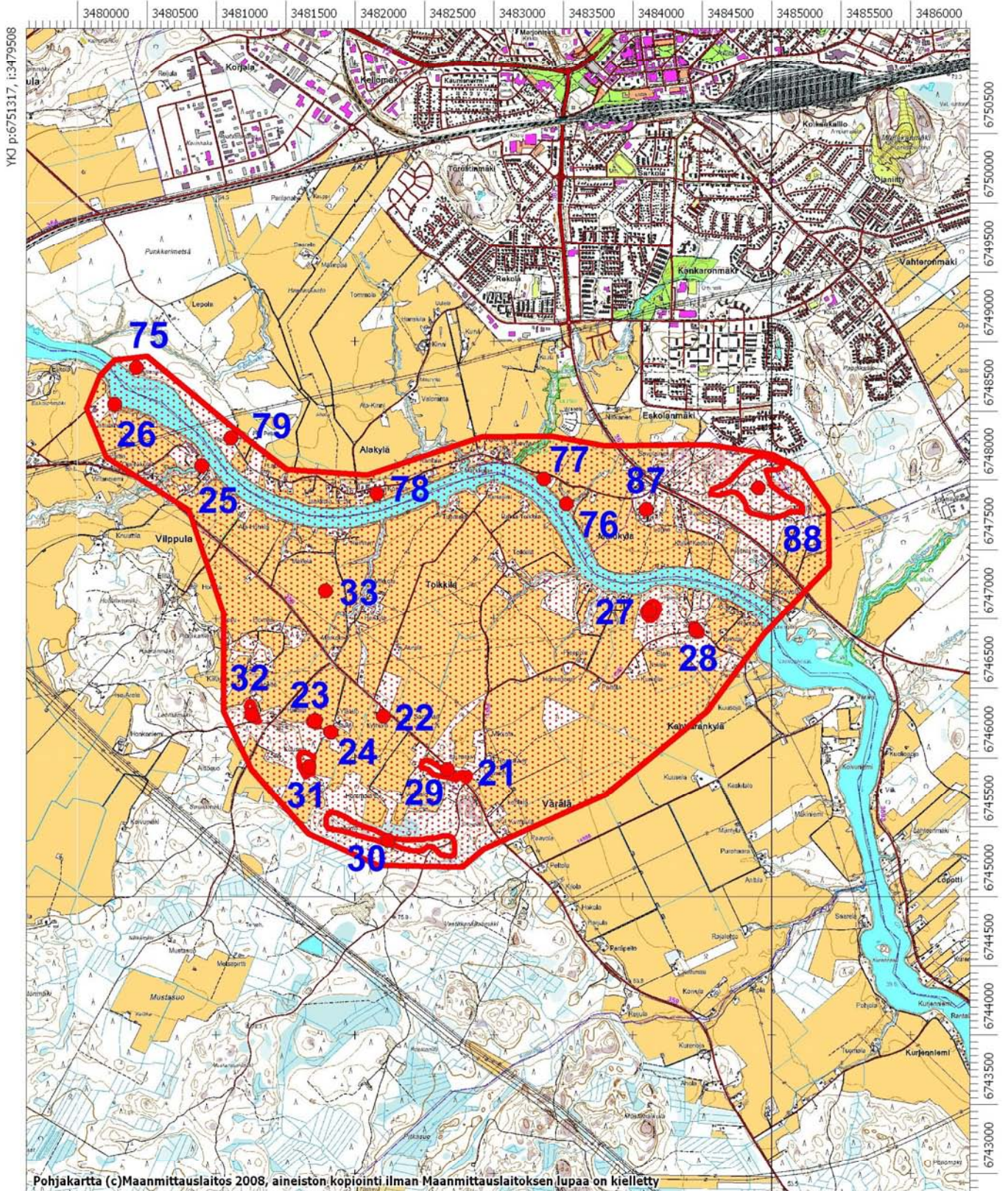
Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

MK 1:10000

YKJ p:6733884, i:3481961

Kartta 12 Elimäki, Kouvola, Valkeala

Kohde 33 Värälän taistelupaikka
sekä kohteet 21 - 32, 75 - 79, 87 - 88

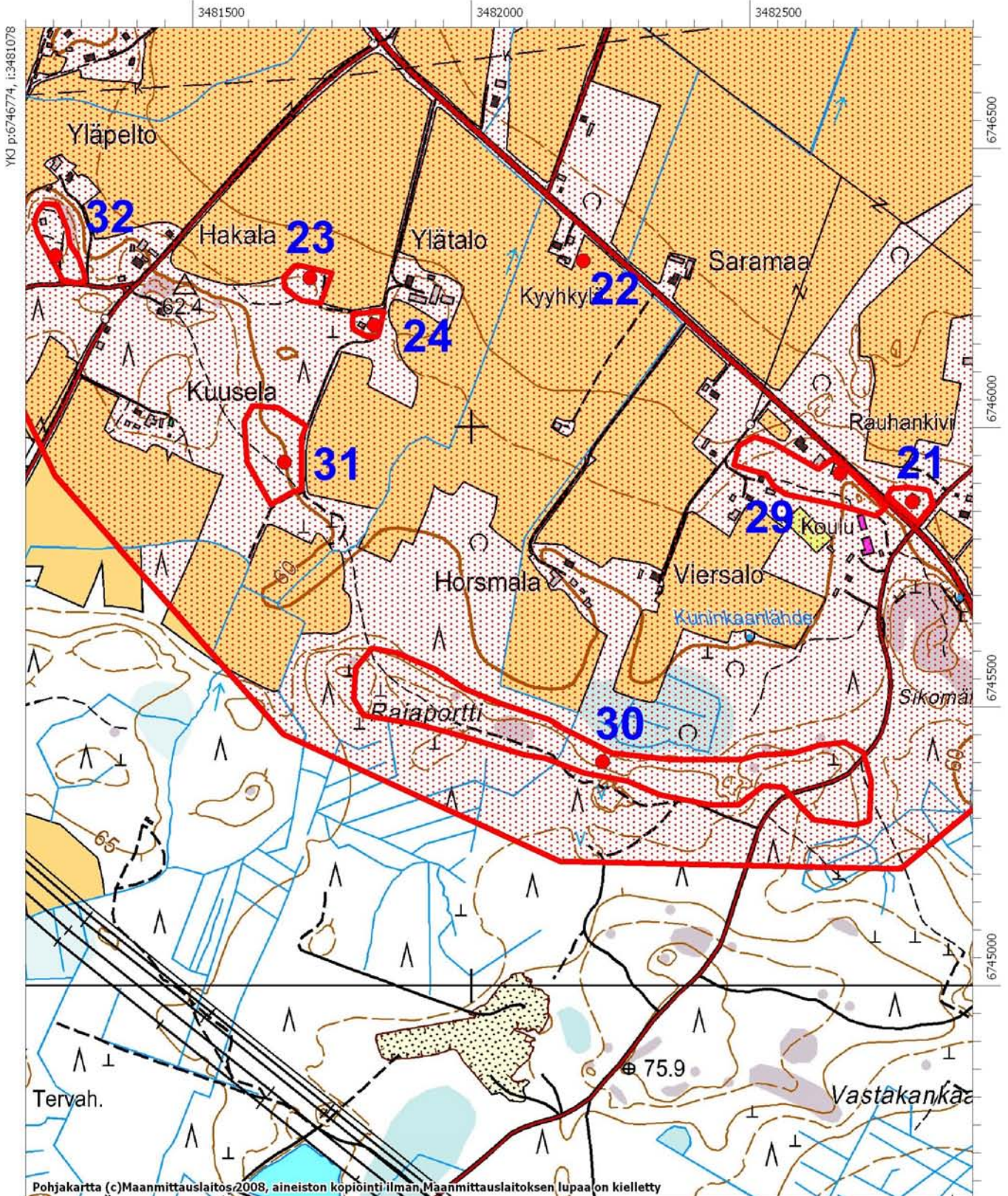
YKO p:6751317, i:3479508

Kartta 13 Elimäki

Kohteet:

21 Värälän valli
22 Vilppulan patteri n:o 2
23 Vilppulan patteri n:o 4
24 Vilppulan patteri n:o 5

29 Värälän leirialue
30 Rajaportti
31 Vilppula, Kuusela
32 Vilppula, Yläpelto

Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

MK 1:10000

YKJ p:6744675, i:3482778

Kartta 14 Elimäki, Kouvola

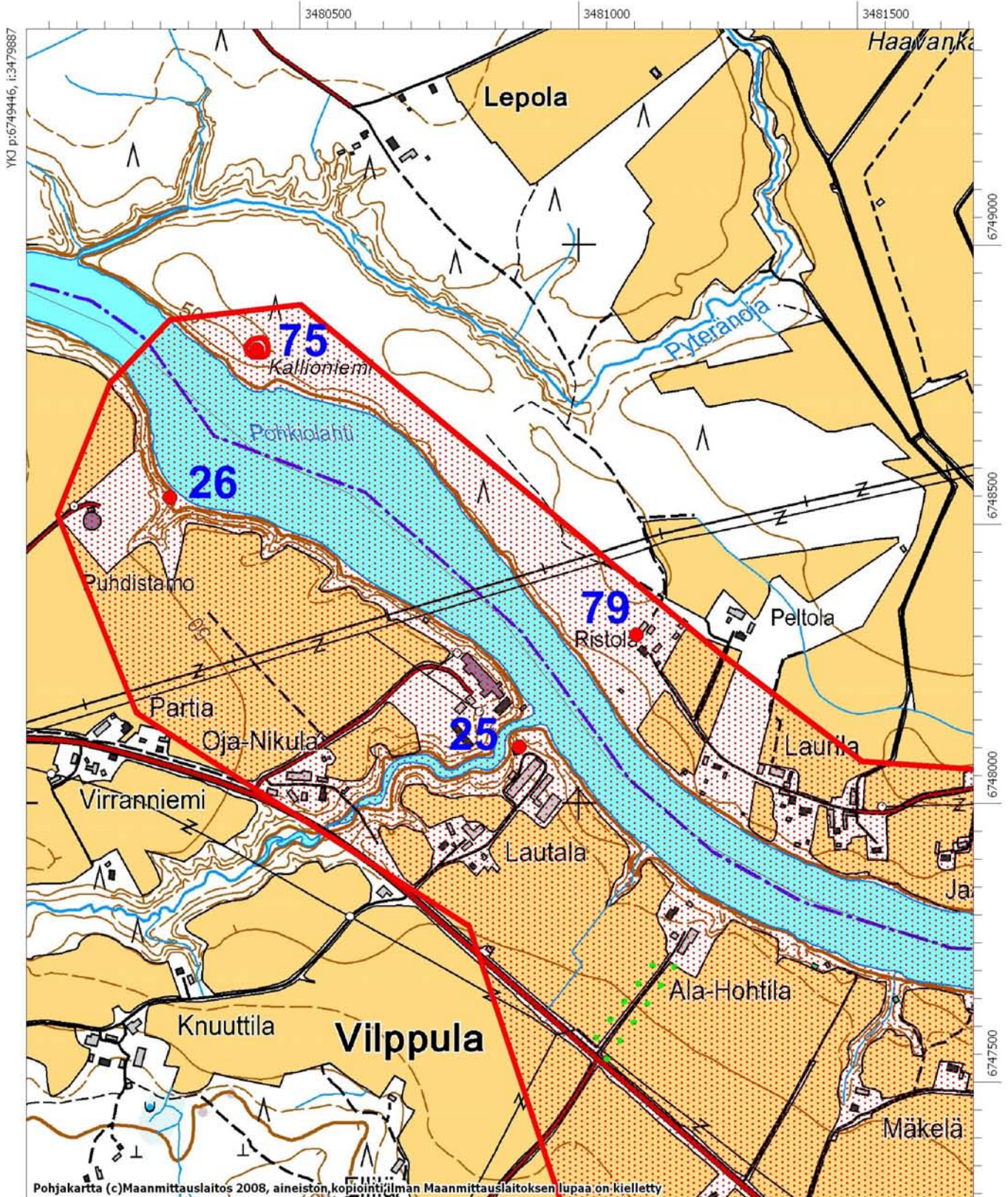
Kohteet:

25 Vilppulan patteri n:o 6

26 Vilppulan patteri n:o 7

75 Alakylä, Kallioniemen patteri

79 Alakylä patteri n:o 8

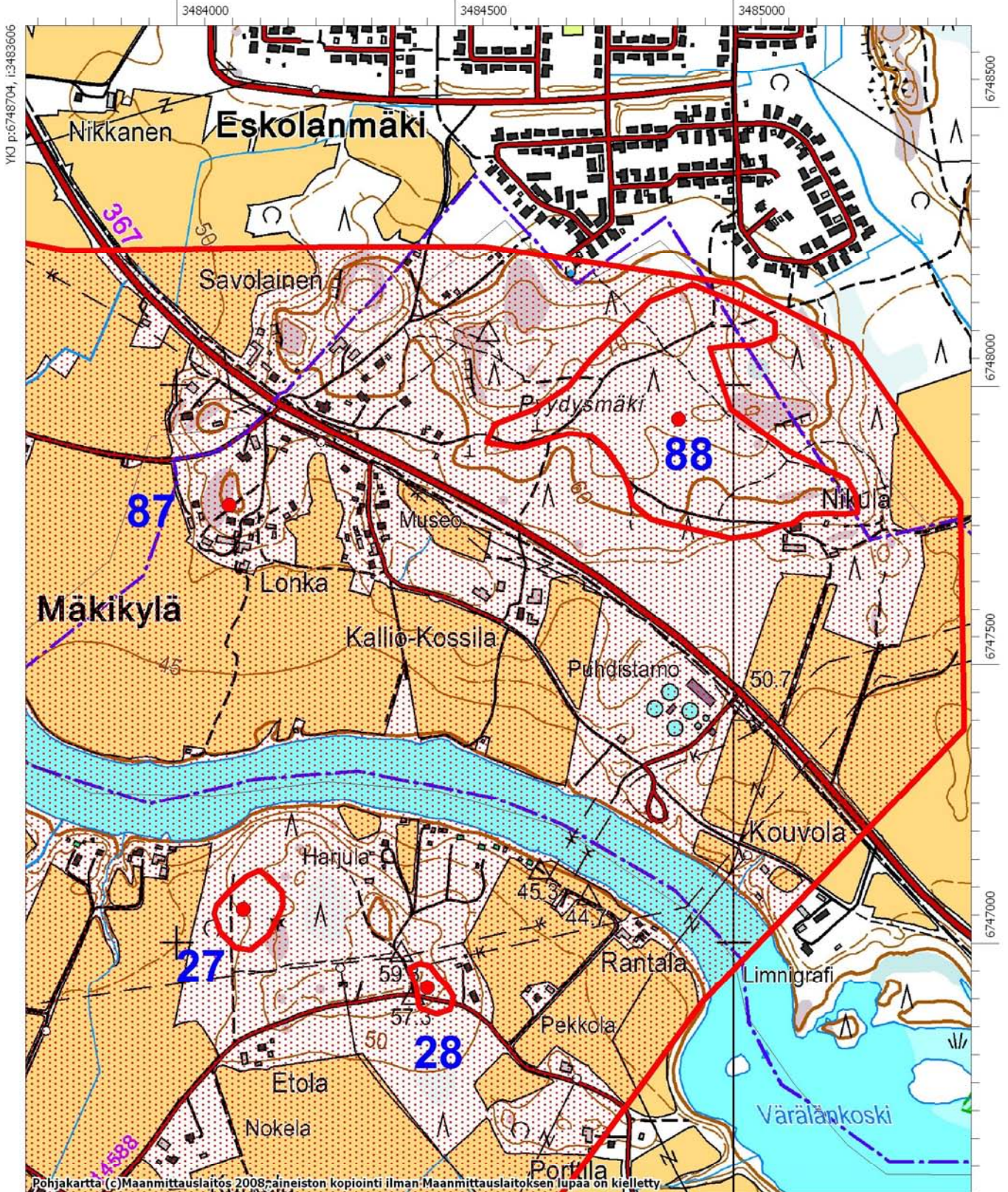

Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

Kartta 15 Elimäki, Valkeala

Kohteet:

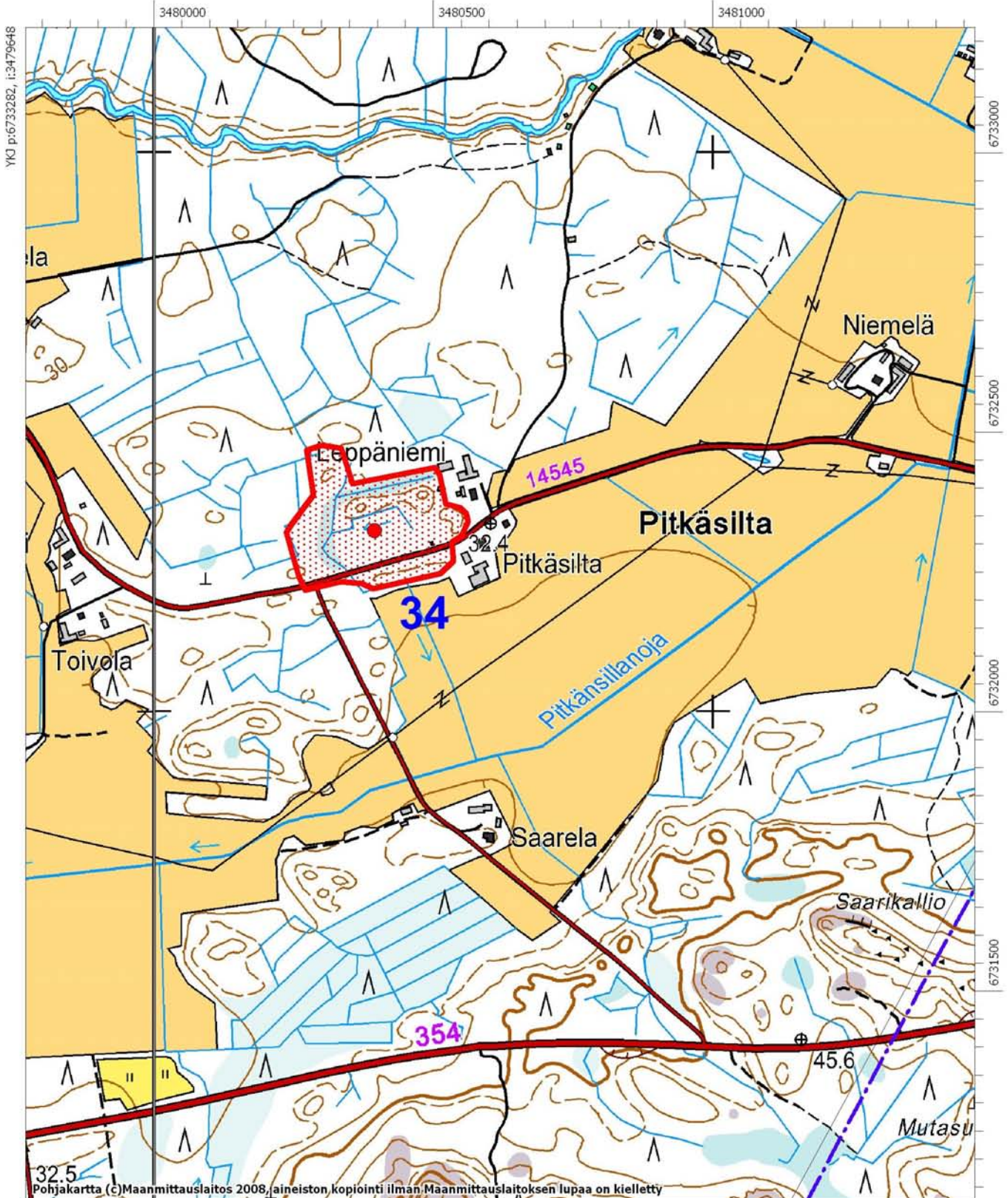
- 27 Värälän kenttälinnitus
- 28 Värälä, Harjula
- 87 Mäkikylä, patteri n:o 3
- 88 Pyydysmäki

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2008; aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

Kartta 16 Elimäki

Kohde 34 Pitkäsilta

YKJ p:6733282, i:3479648

6733000

6732500

6732000

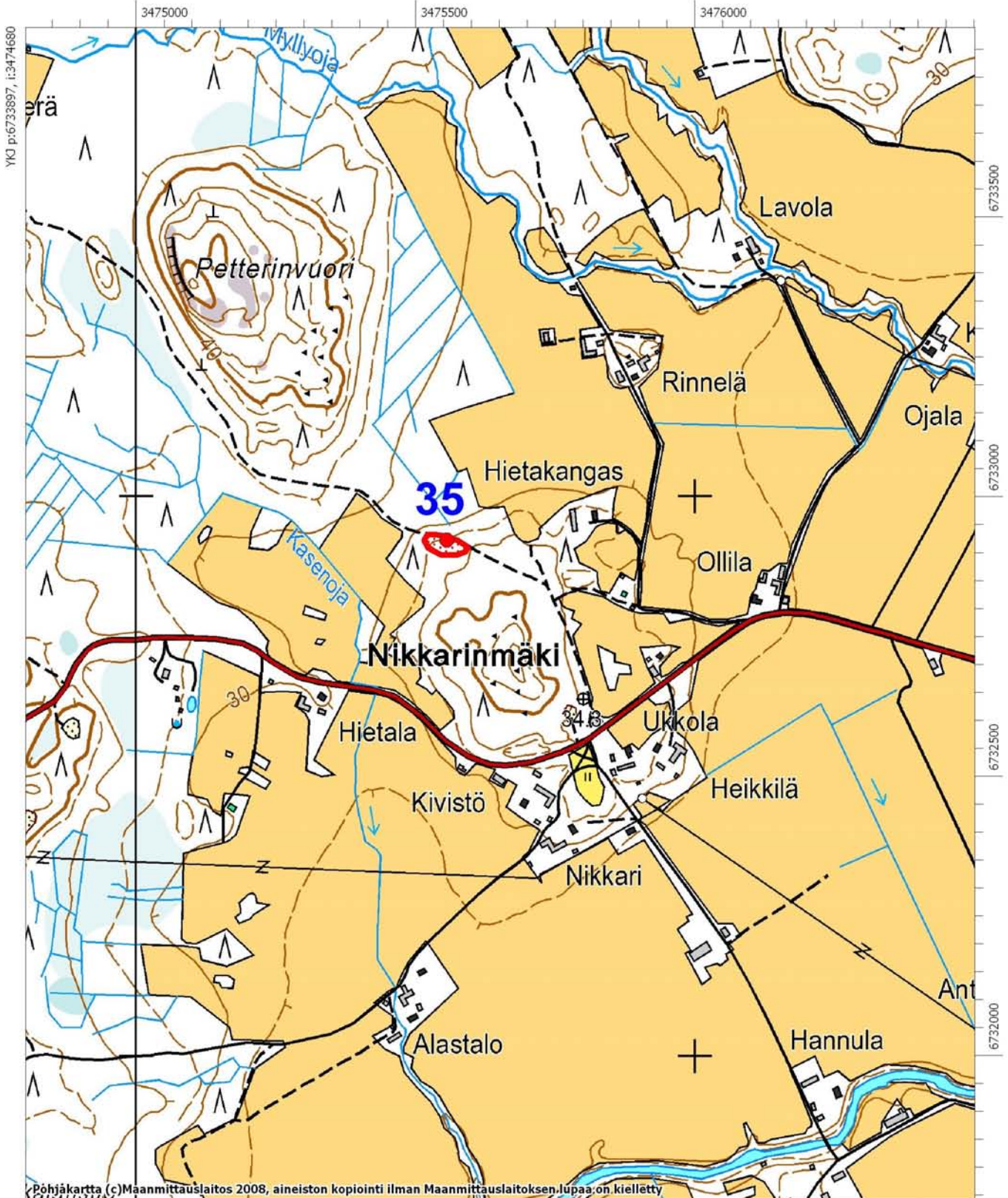
6731500

MK 1:10000

YKJ p:6731183, i:3481348

Kartta 17 Elimäki

Kohde 35 Villikkalan valli

YKJ p:6733897, i:3474680

6733500

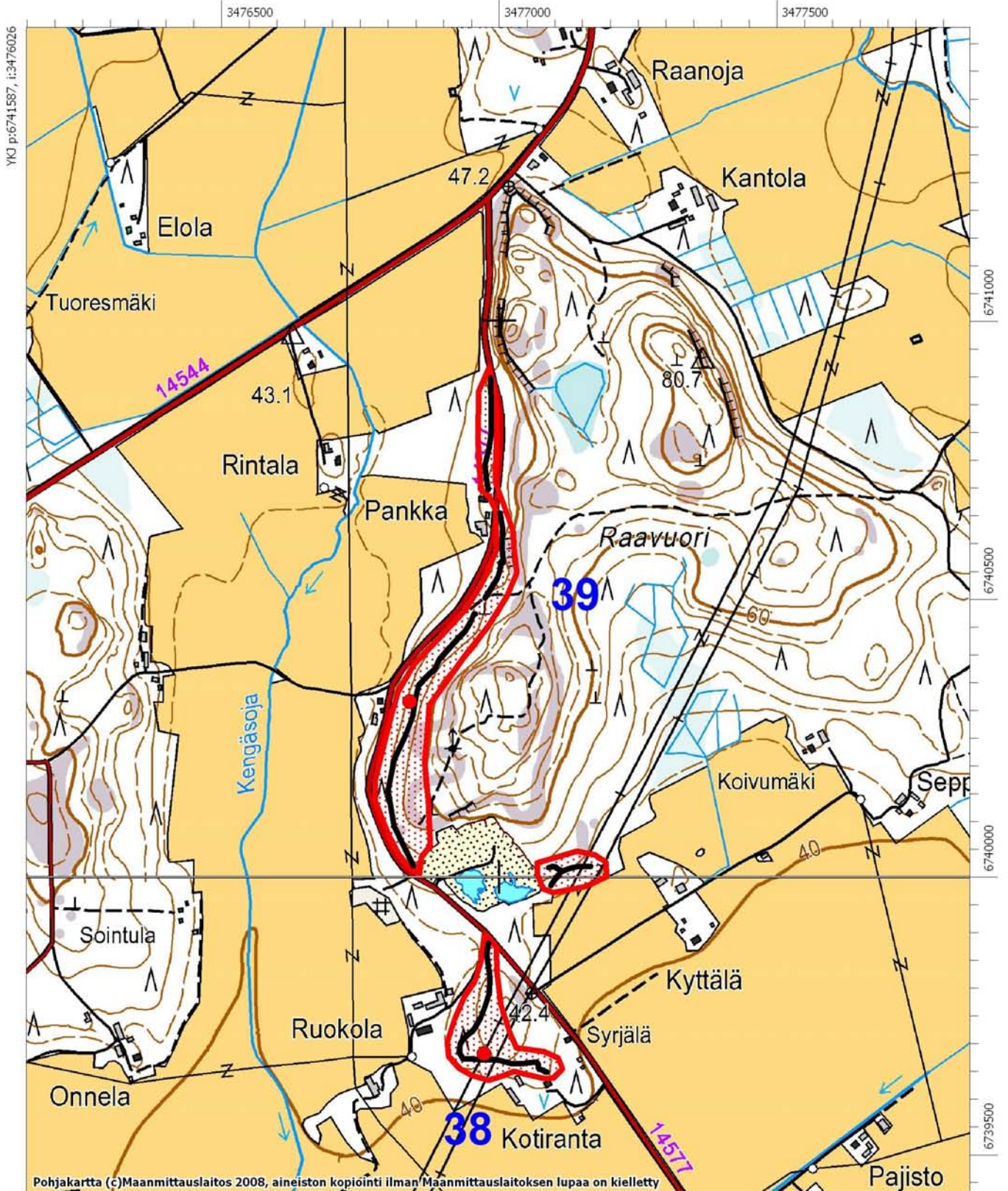
6733000

6732500

6732000

Kartta 18 Elimäki

Kohteet:
38 Löytty, Kotiranta
39 Raavuori

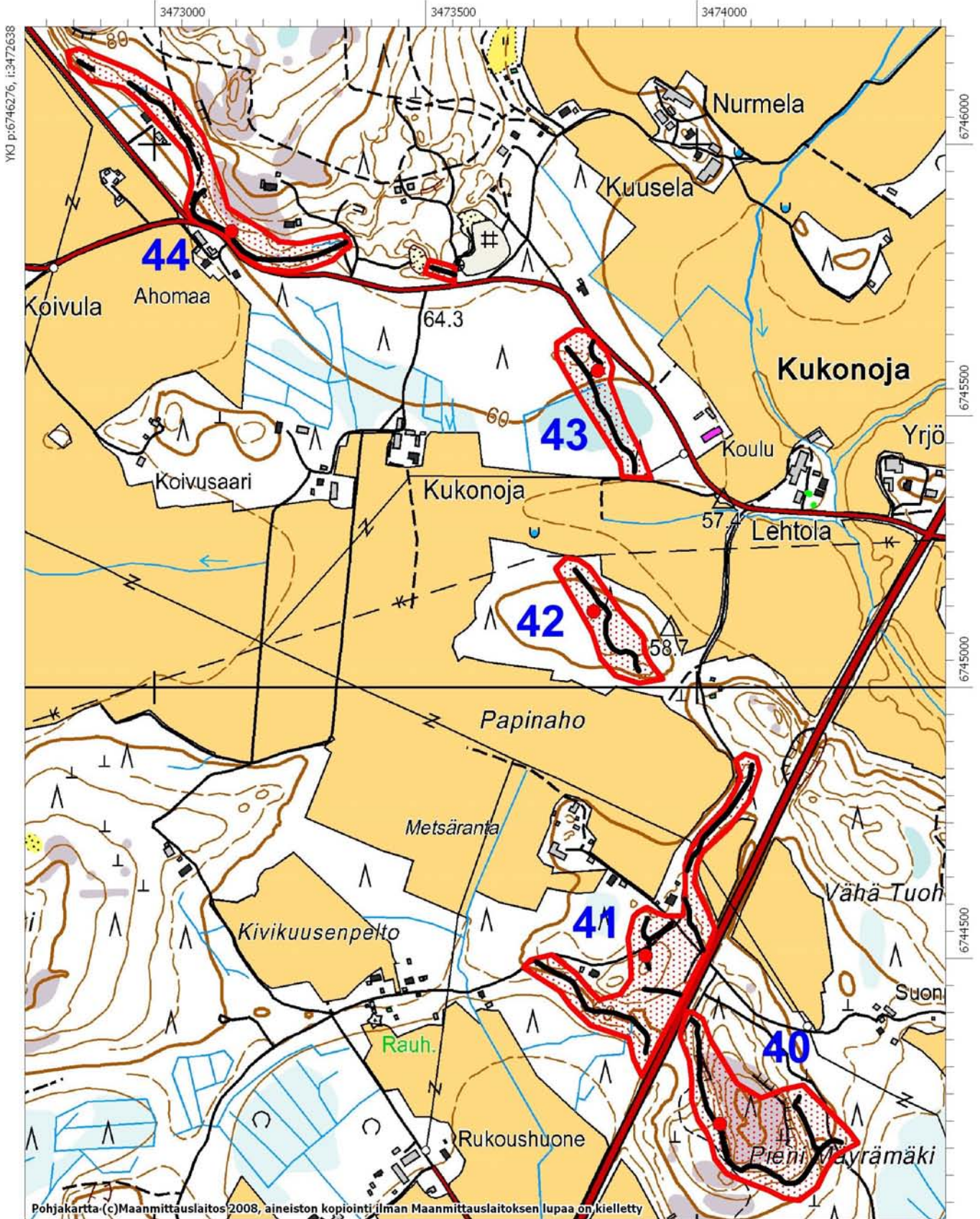

Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

Kartta 19 Elimäki

Kohteet:

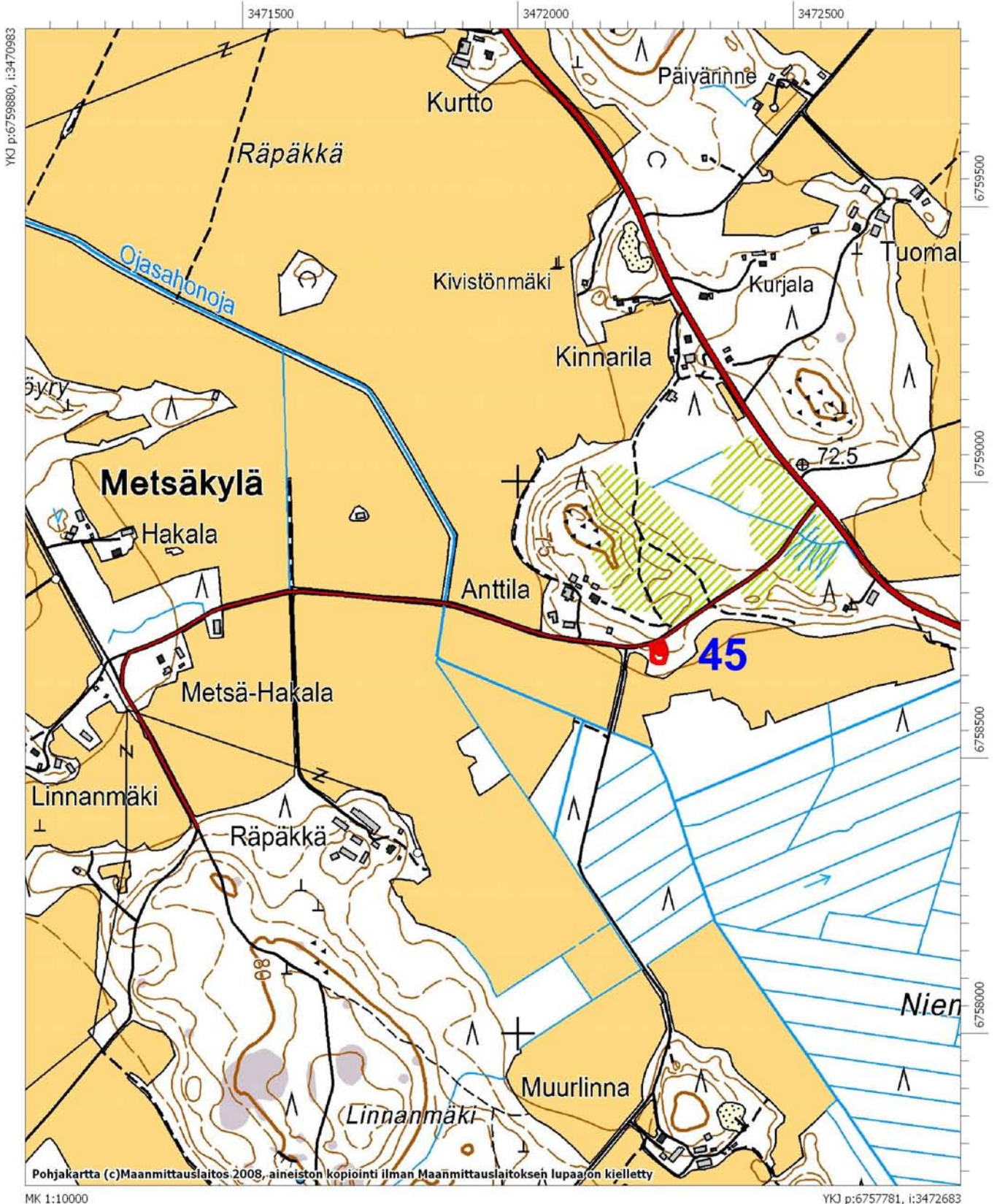
- 40 Pieni Mäyrämäki
- 41 Kukonoja, Metsäranta
- 42 Papinaho
- 43 Kukonoja
- 44 Kukonoja, Korkiamäki

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

Kartta 20 litti

Kohde 45 Lyöttilä, Anttila

YKJ p:6759880, i:3470983

6759500
6759000
6758500
6758000

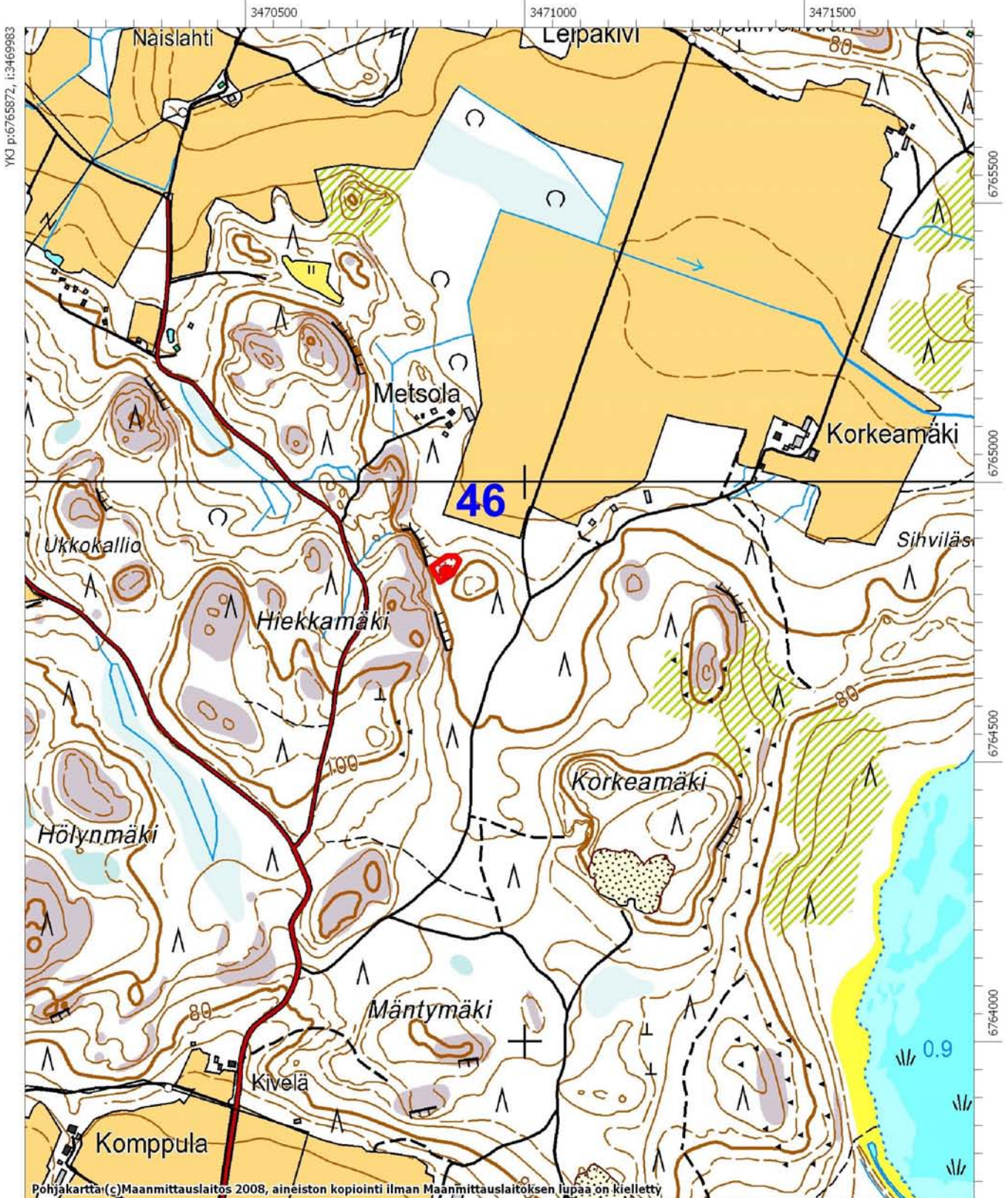
Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

MK 1:10000

YKJ p:6757781, i:3472683

Kartta 21 litti

Kohde 46 Hiekkamäki

YKJ p:6765872, i:3469983

Pohjakartta: (c) Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

MK 1:10000

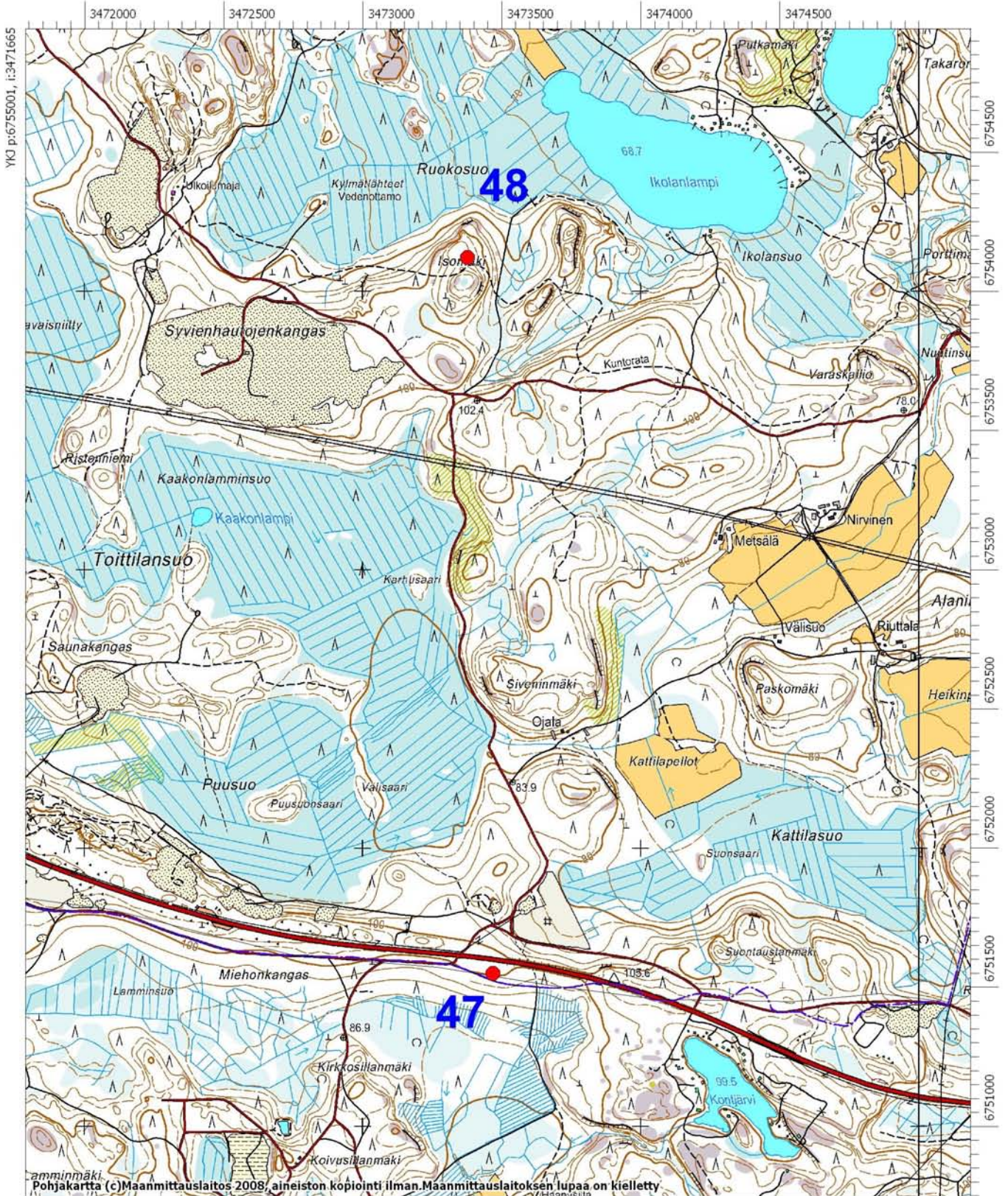
YKJ p:6763773, i:3471683

Kartta 22 litti

Kohteet:

47 Tillolan taistelupaikka

48 Lyöttilä, Isomäki

YKJ p:6755001, i:3471665

6754500
6754000
6753500
6753000
6752500
6752000
6751500
6751000

Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman.Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

MK 1:20000

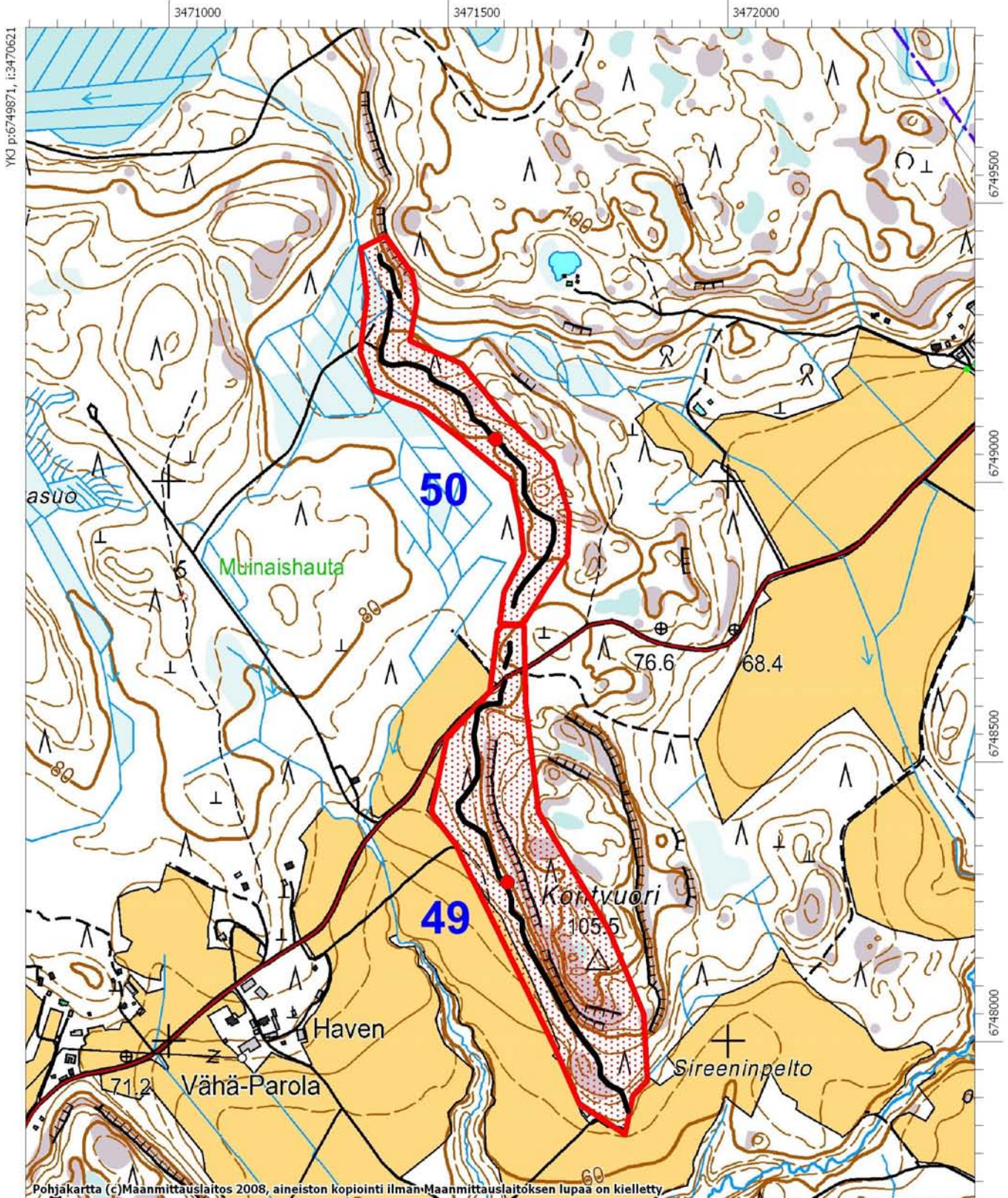
YKJ p:6750801, i:3475065

Kartta 23 litti

Kohteet:

49 Kontvuori

50 Hongistonmäki

YKJ p:6749871, i:3470621

6749500

6749000

6748500

6748000

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

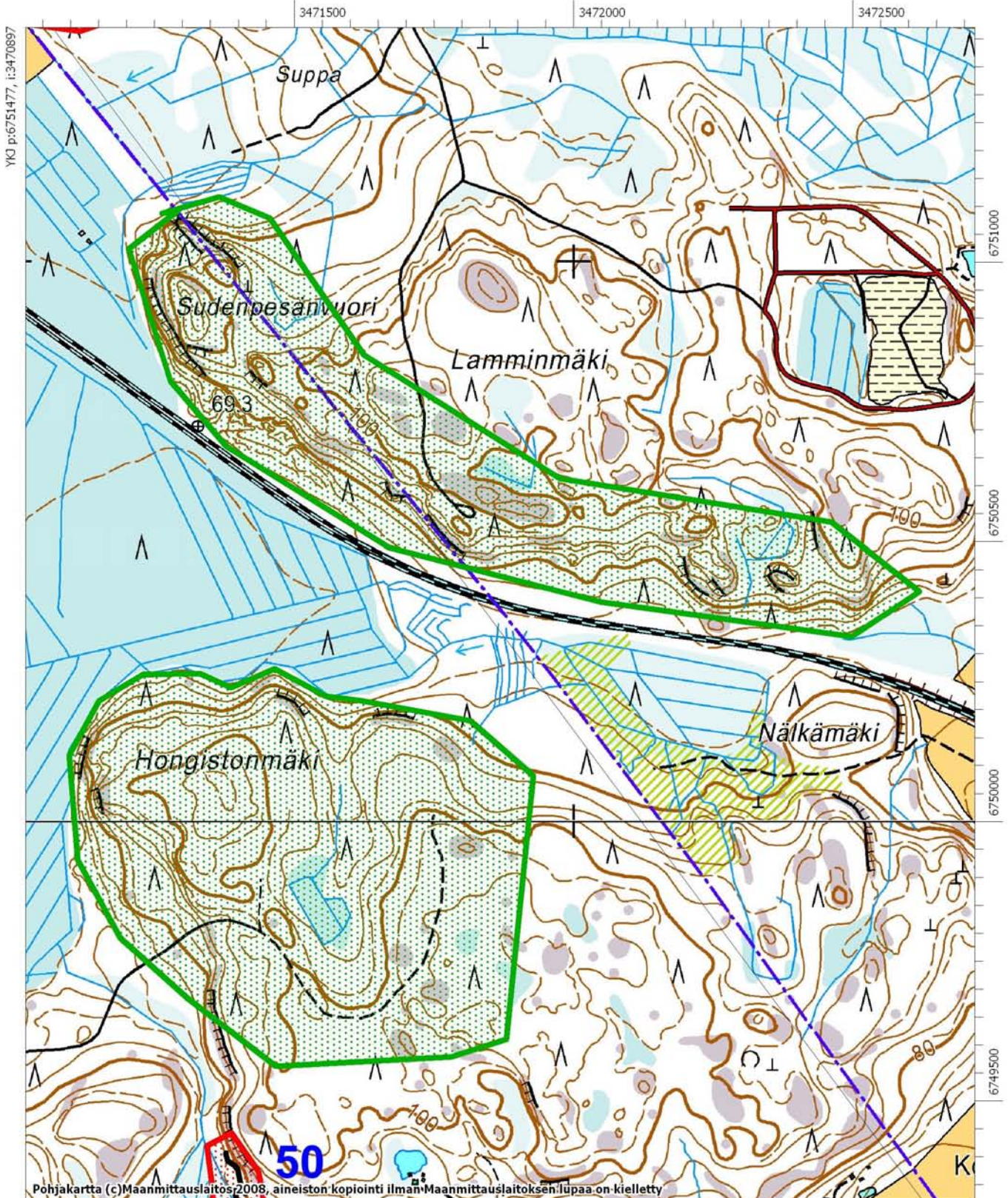
MK 1:10000

YKJ p:6747772, i:3472321

Kartta 24 liitti

Mahdollisia ensimmäisen maailmansodan linnoitteita

Tutkimattomat alueet on merkitty vihreällä rasterilla

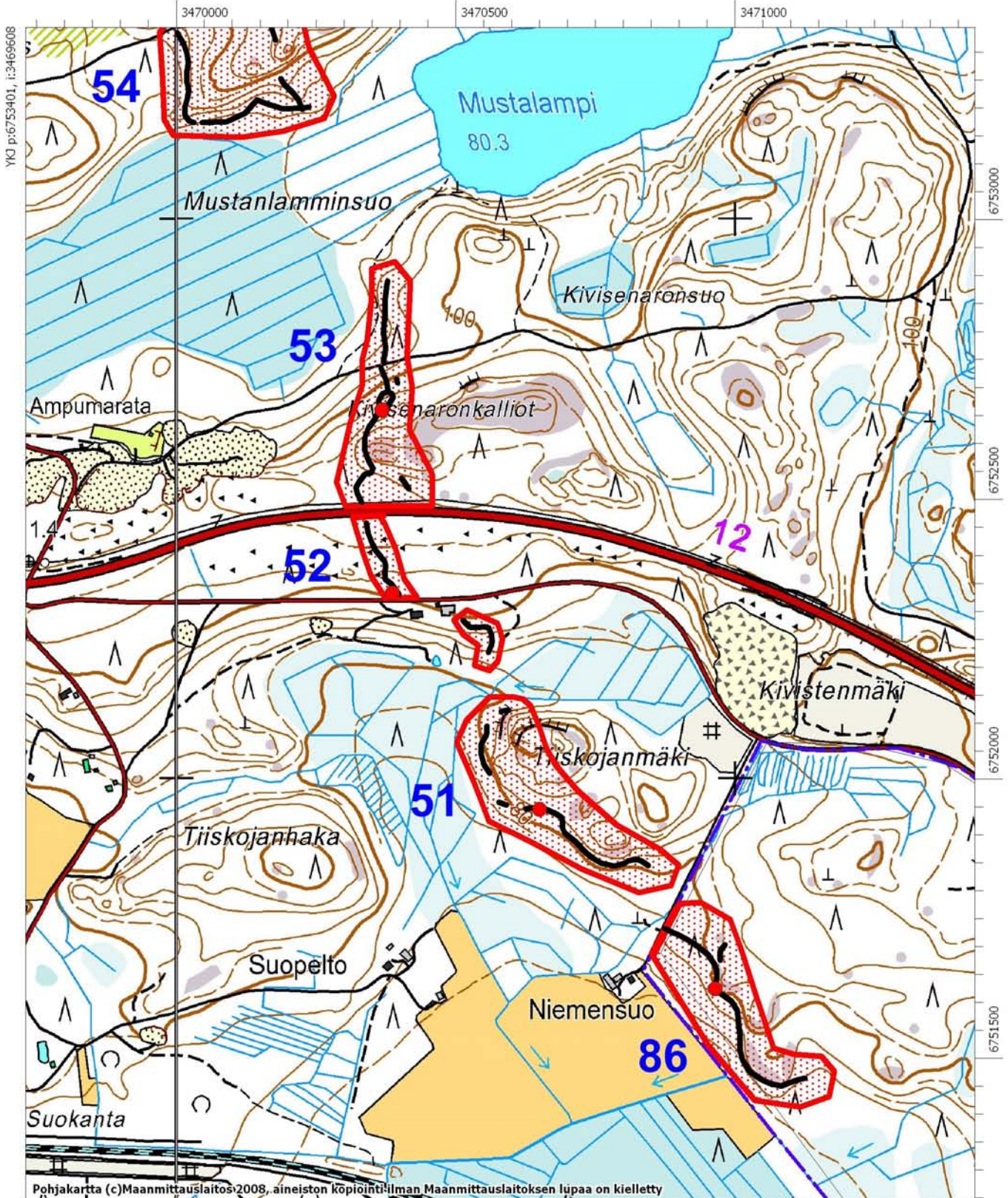

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

Kartta 25 litti ja Kuusankoski

Kohteet:

- 51 Tiiskojanmäki
- 52 Niinimäentie
- 53 Kivisenaronkalliot
- 86 Niemensuo

YKJ p:6753401, i:3469608

6753000

6752500

6752000

6751500

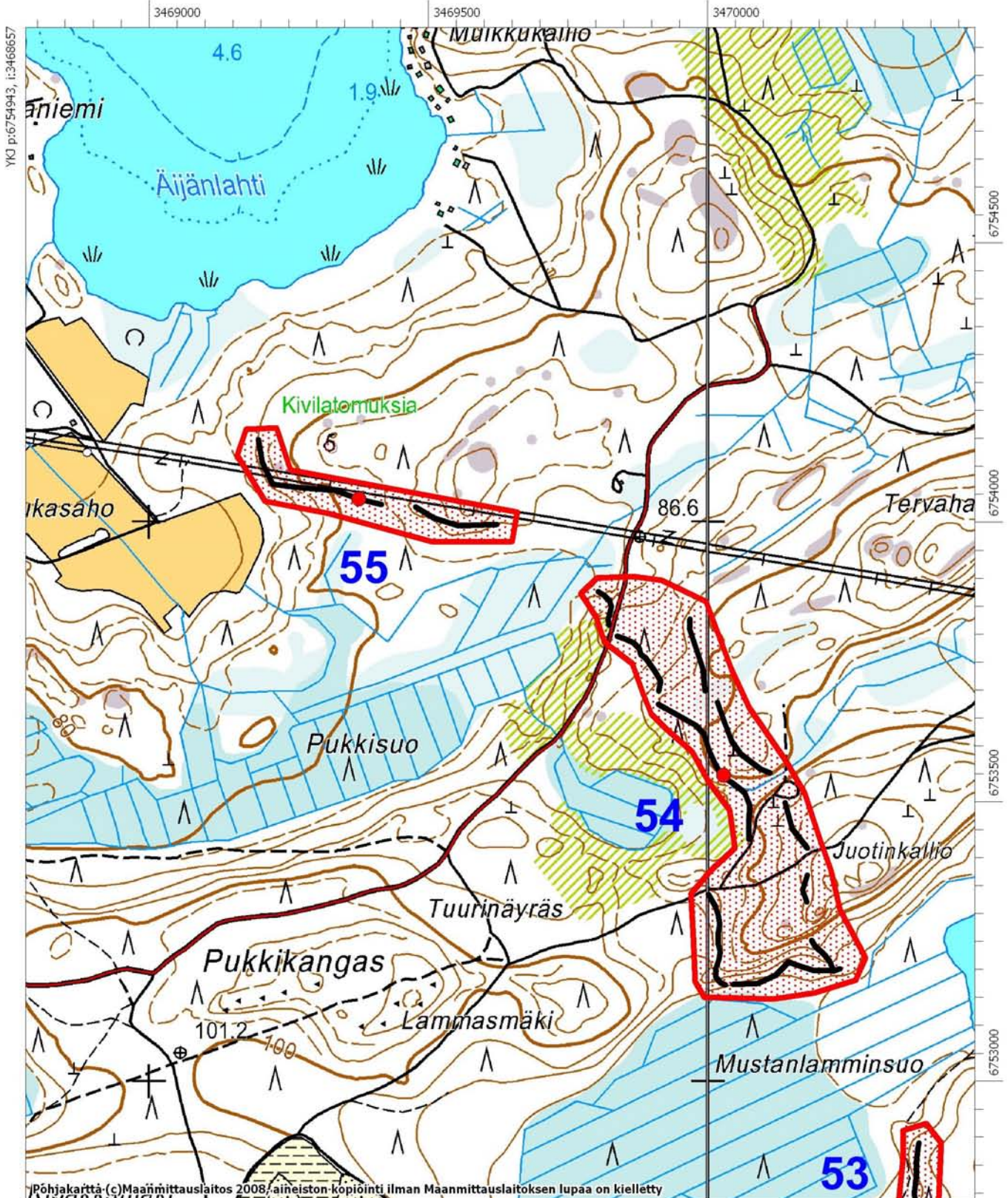
Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

MK 1:10000

YKJ p:6751302, i:3471308

Kartta 26 litti

Kohteet:
54 Tervaharju
55 Pukkisuo

YKJ p:6754943, i:3468657

Pohjakartta © Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

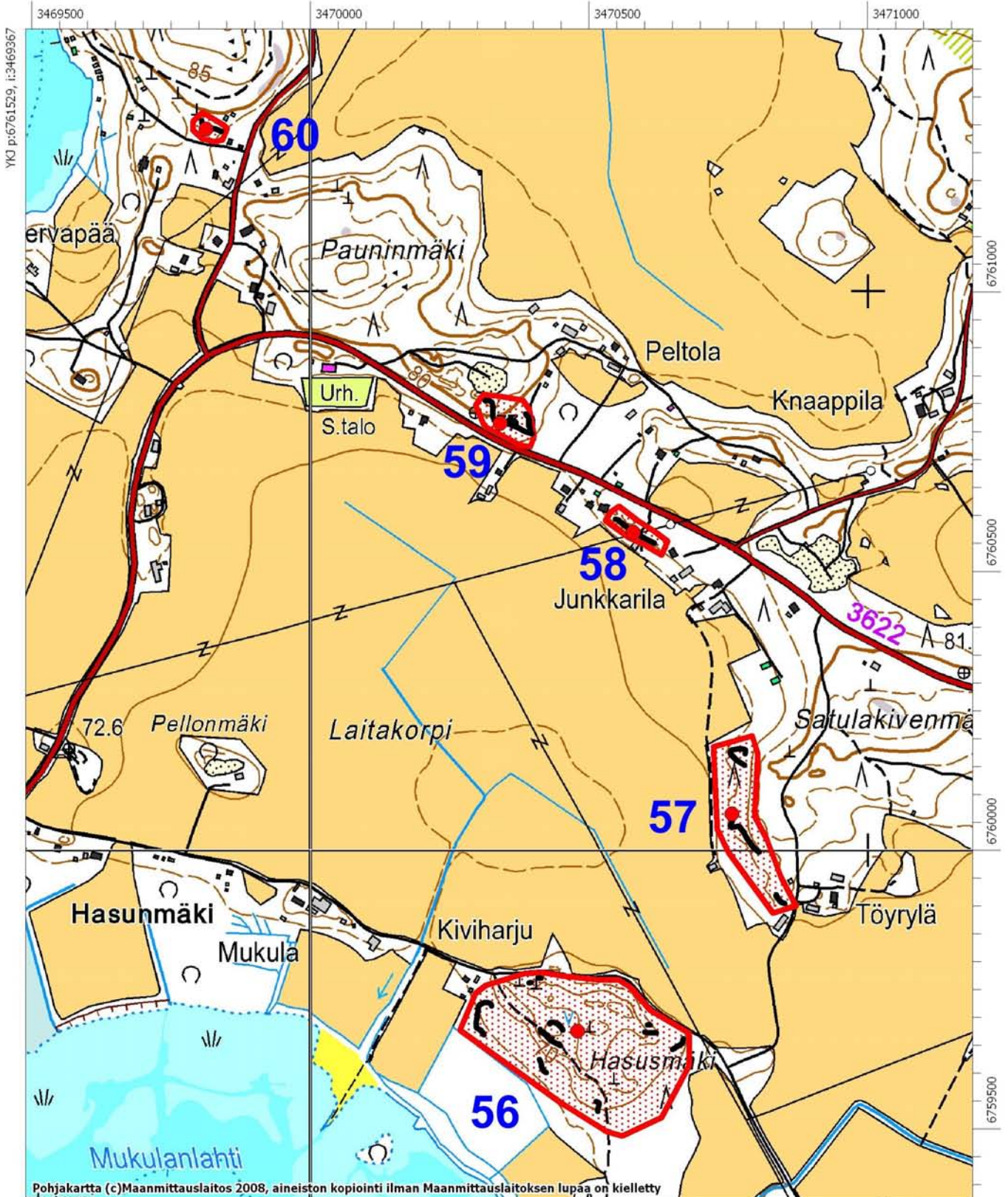
MK 1:10000

YKJ p:6752844, i:3470357

Kartta 27 liitti

Kohteet:

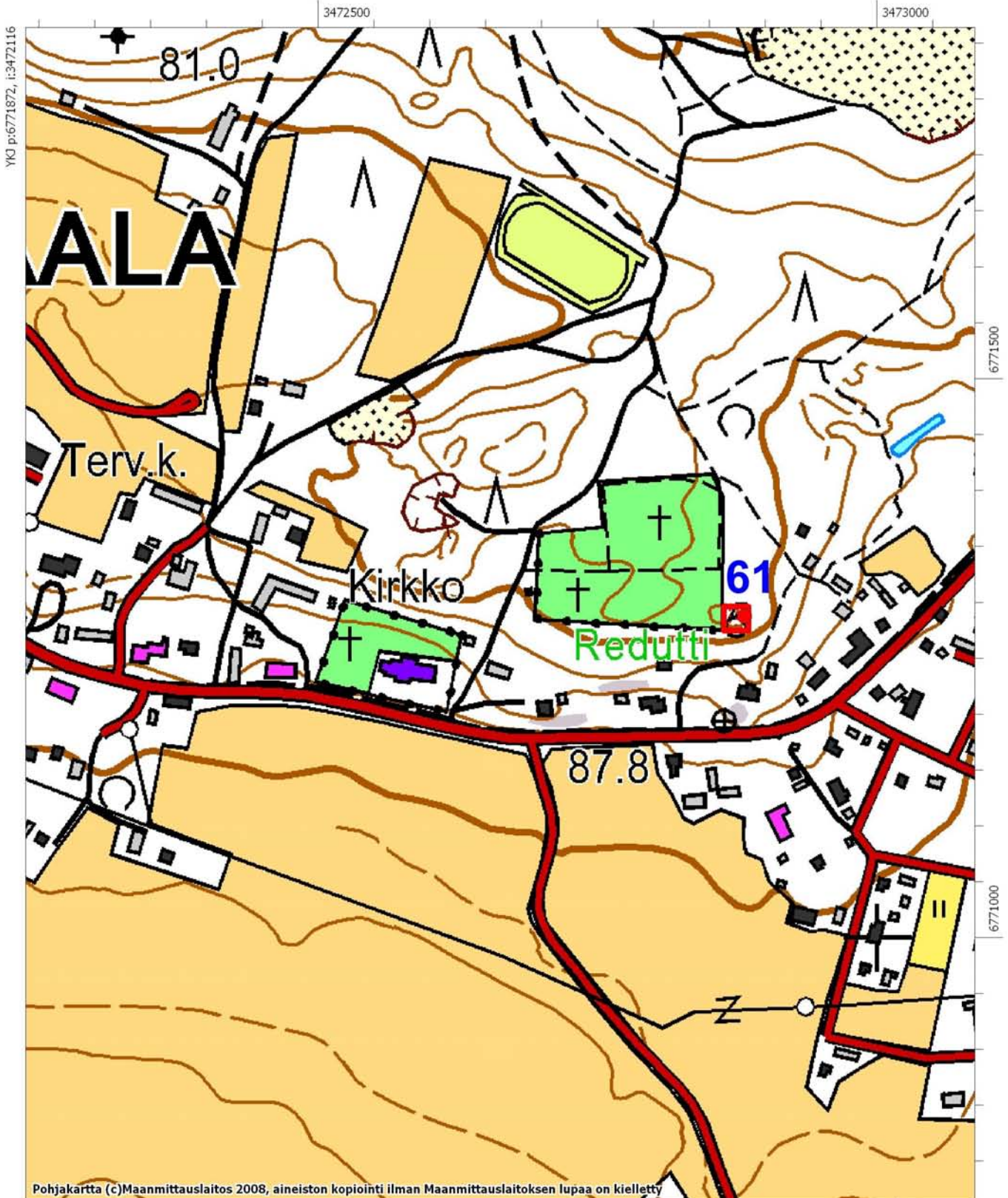
- 56 Hasusmäki
- 57 Lyöttilä, Töyrylä
- 58 Junkkarila
- 59 Lyöttilä, seuraintalo
- 60 Hietainmäki

Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

Kartta 28 Jaala

Kohde 61 Jaalan redutti

YKJ p:6771872, i:3472116

6771500

6771000

Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

MK 1:5000

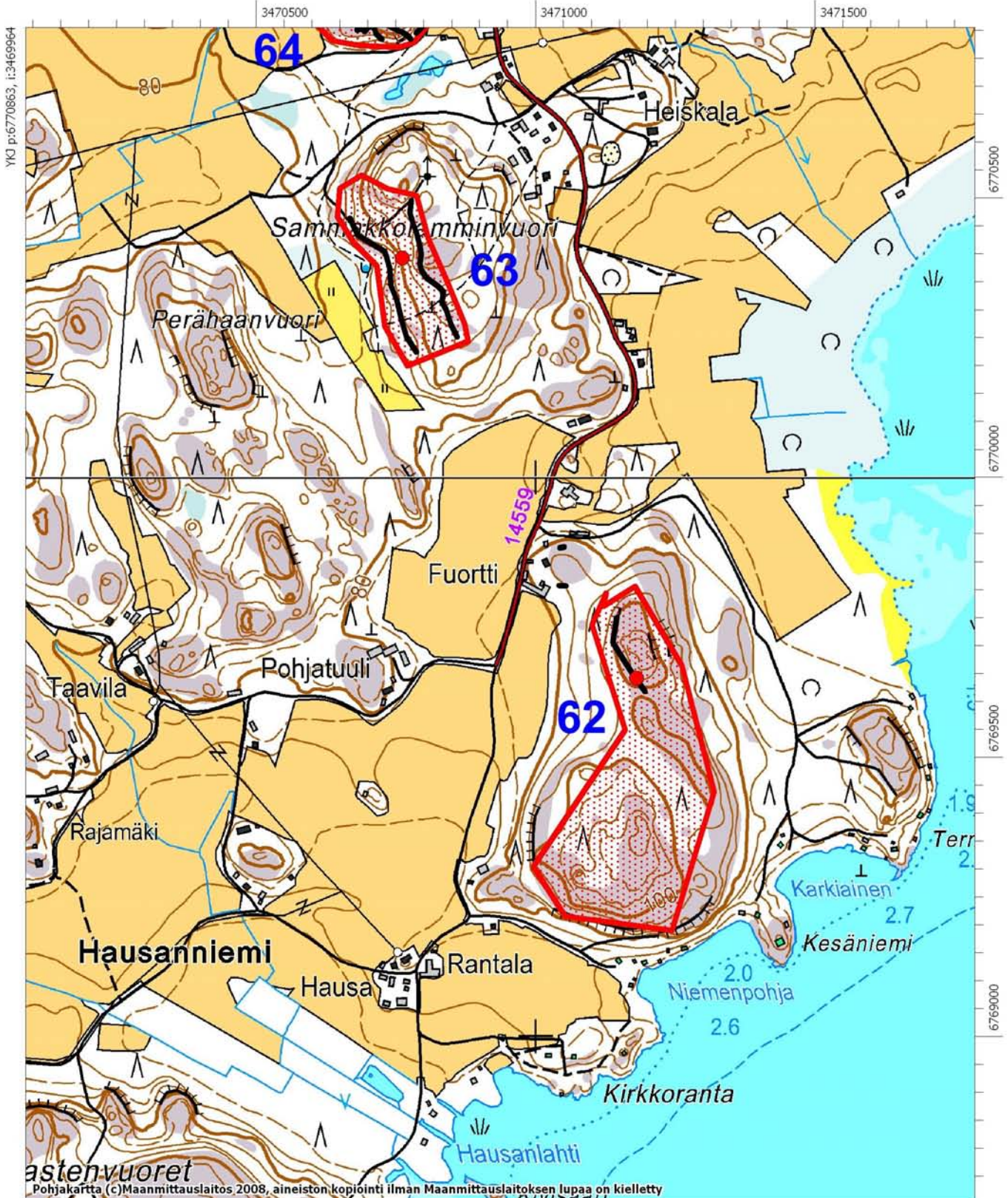
YKJ p:6770822, i:3472966

Kartta 29 Jaala

Kohteet:

62 Fuortti

63 Sammakkolamminvuori

YKJ p:6770863, i:3469964

Kartta 30 Jaala

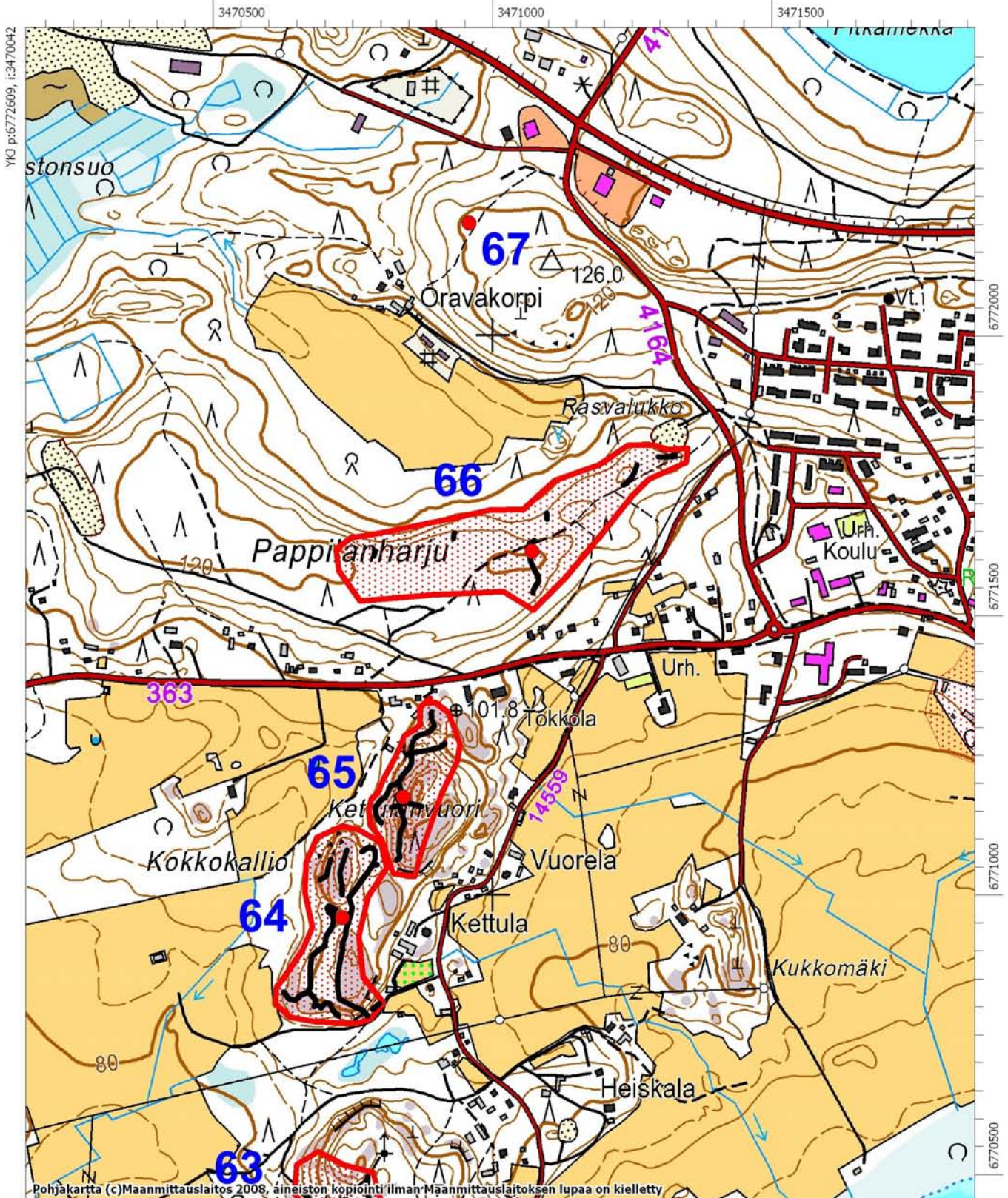
Kohteet:

64 Kirkonkylä, Kokkokallio

65 Kettulanvuori

66 Pappilanharju

67 Oravakorpi

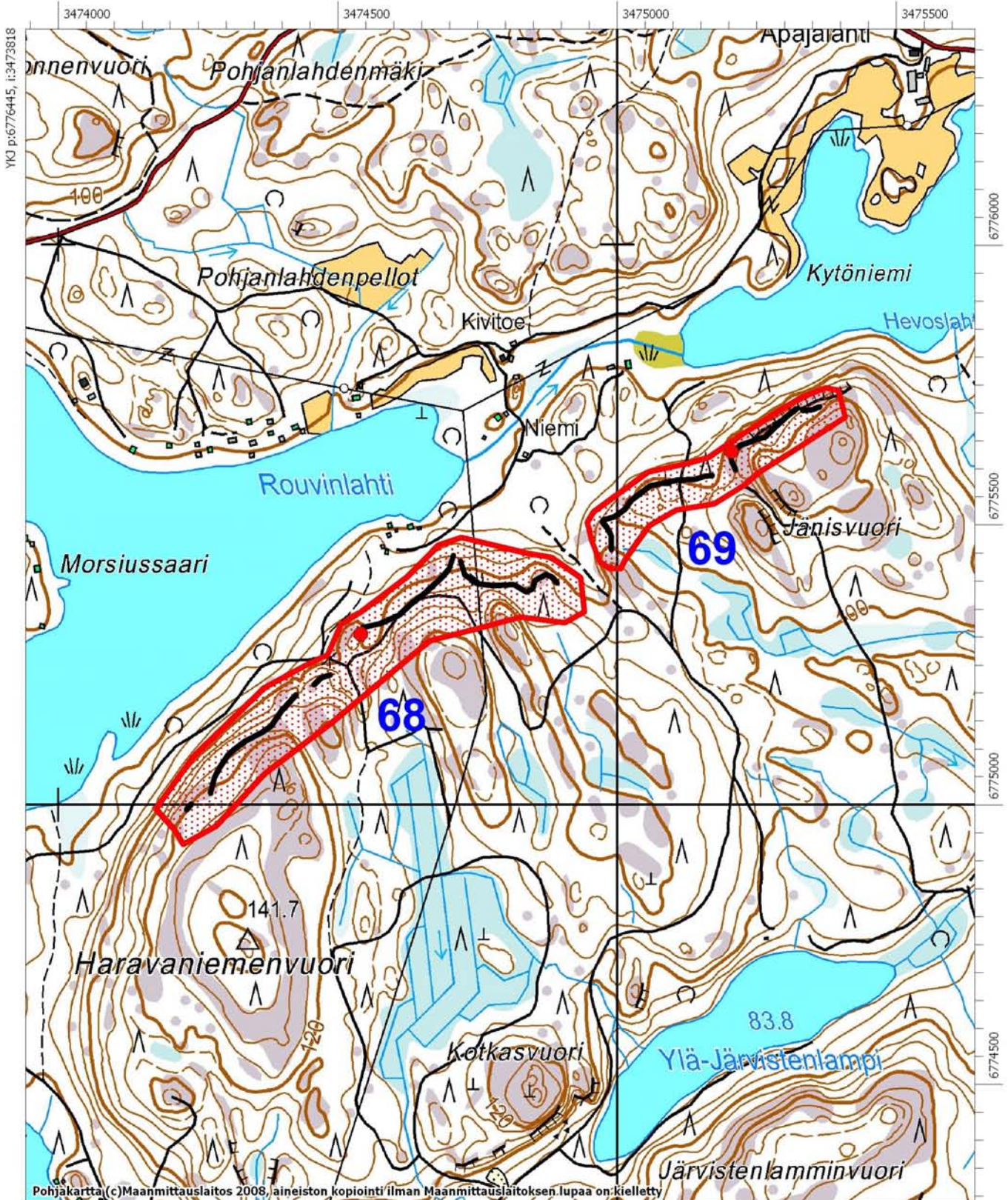
Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

Kartta 31 Jaala

Kohteet:

68 Haravaniemenvuori

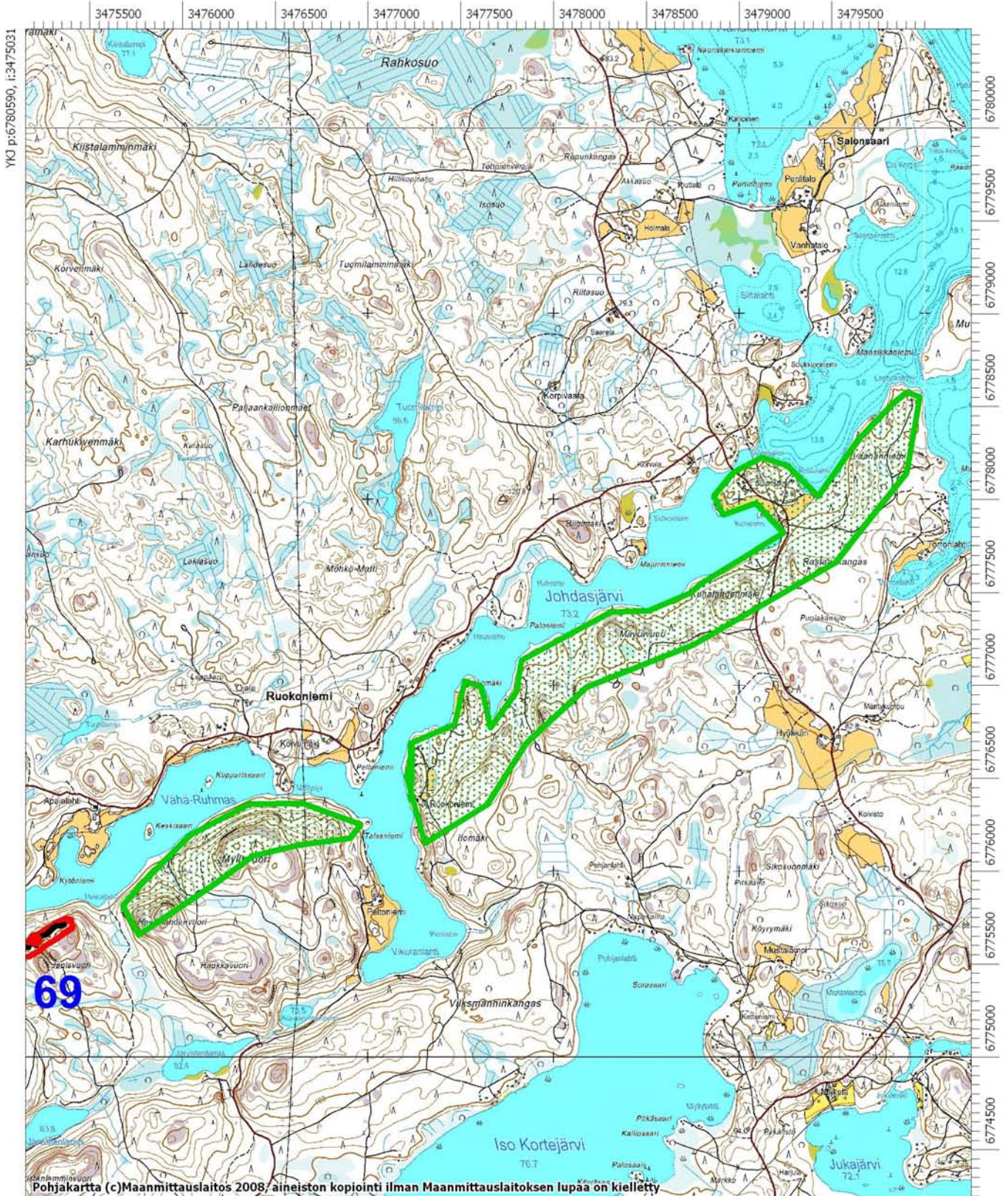
69 Jänisvuori

Kartta 32 Jaala

Mahdollisia ensimmäisen maailmansodan linnoitteita

Tutkimattomat alueet on merkitty vihreällä rasterilla

YKJ p:6780590, i:3475031

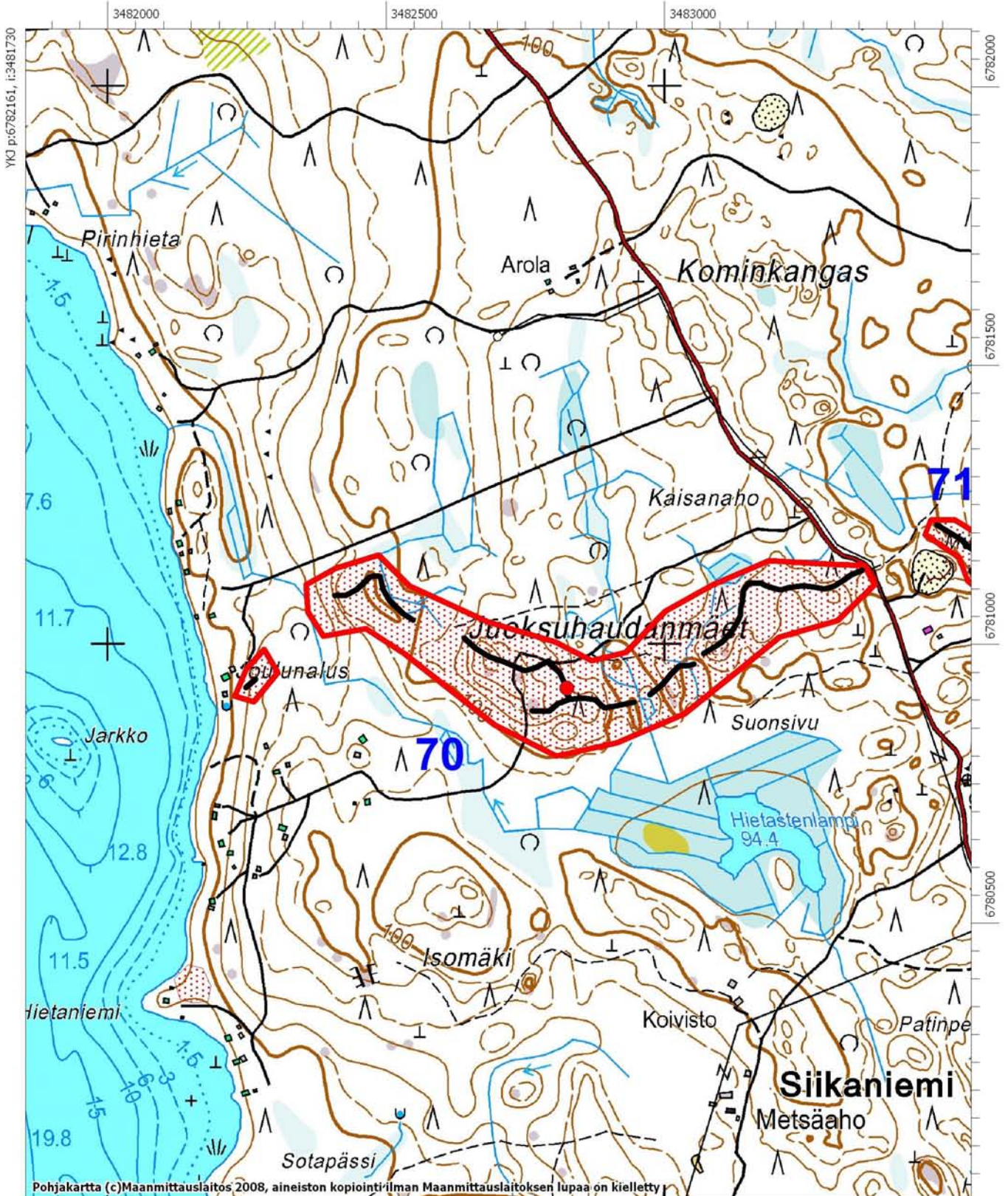
Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

MK 1:30000

YKJ p:6774291, i:3480131

Kartta 33 Jaala

Kohde 70 Juoksuhaudanmäet

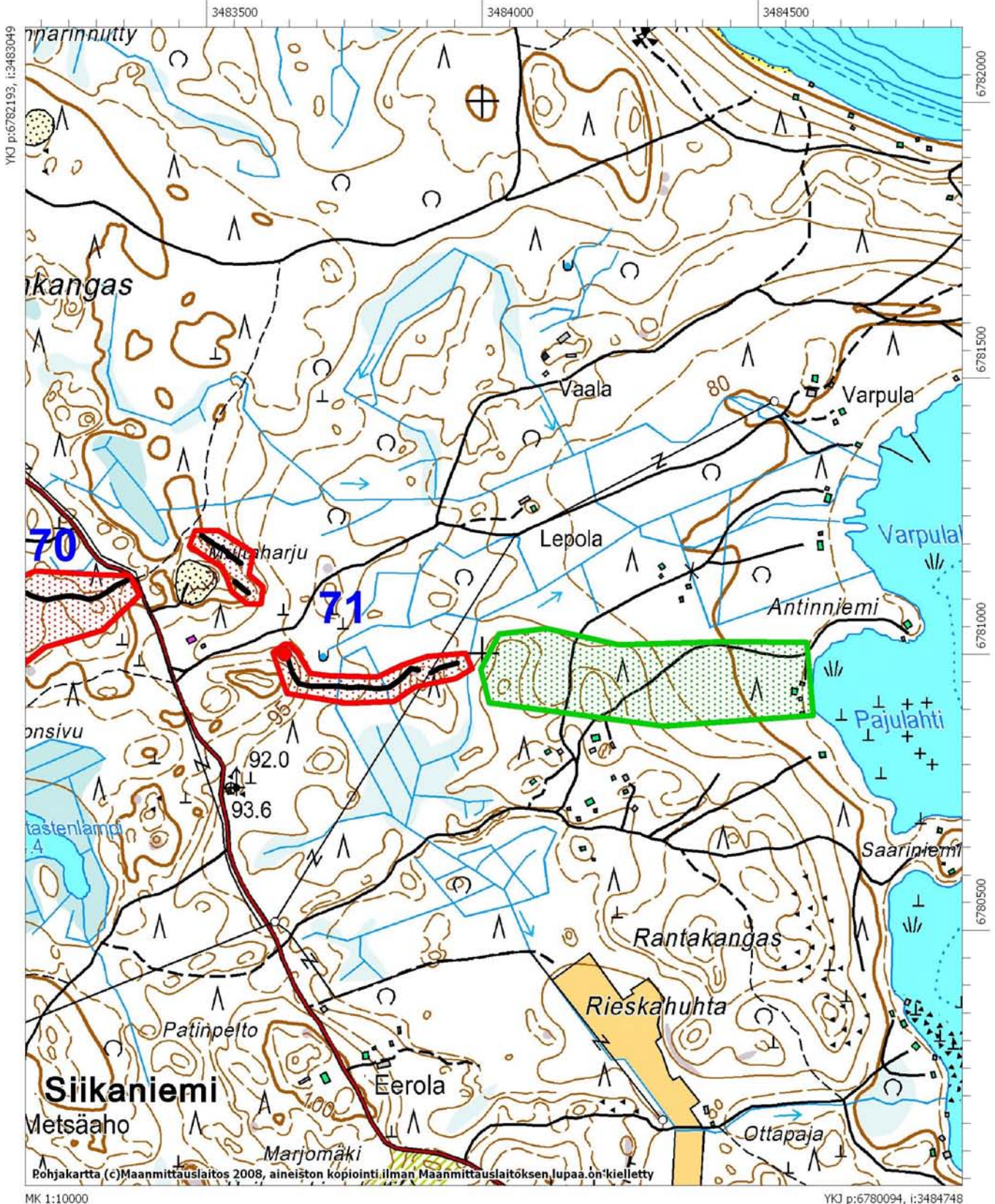

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

Kartta 34 Jaala

Kohde 71 Multaharju

Tutkimaton alue, jossa saattaa olla I maailmansodan aikaisia linnoitteita on merkitty vihreällä rasteroinnilla.

Kartta 35 Jaala

Kohde 72 Siikakoski

YKJ p:6778272, i:3483914

6778000

6777500

6777000

6776500

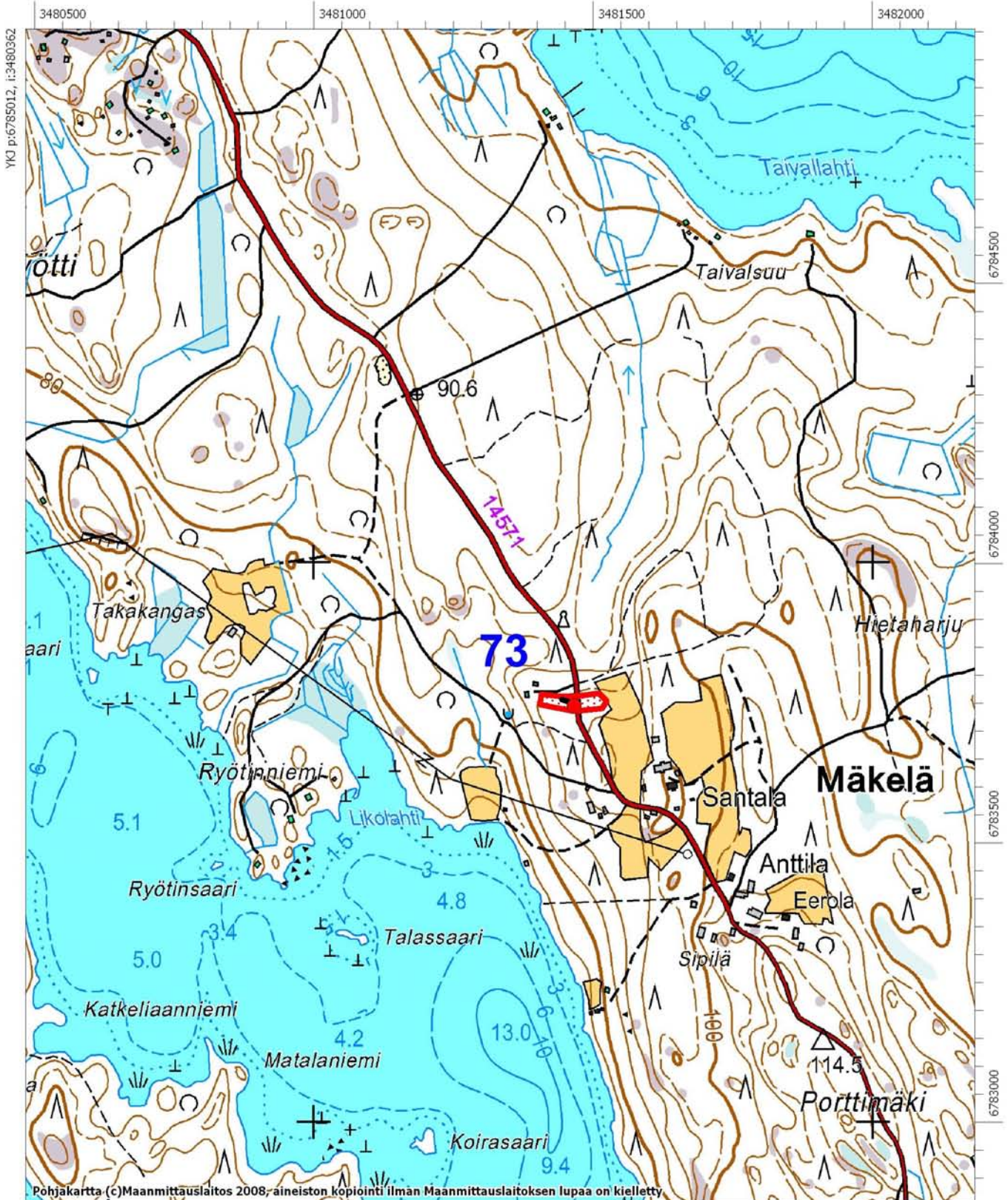
Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

MK 1:10000

YKJ p:6776172, i:3485614

Kartta 36 Jaala

Kohde 73 Mäkelä

YKJ p:6785012, i:3480362

6784500
6784000
6783500
6783000

Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2008; aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

Kartta 37 Jaala

Kohde 74 Loukunmäki

YKJ p:6786069, i:3476723

6785500
6785000
6784500
6784000

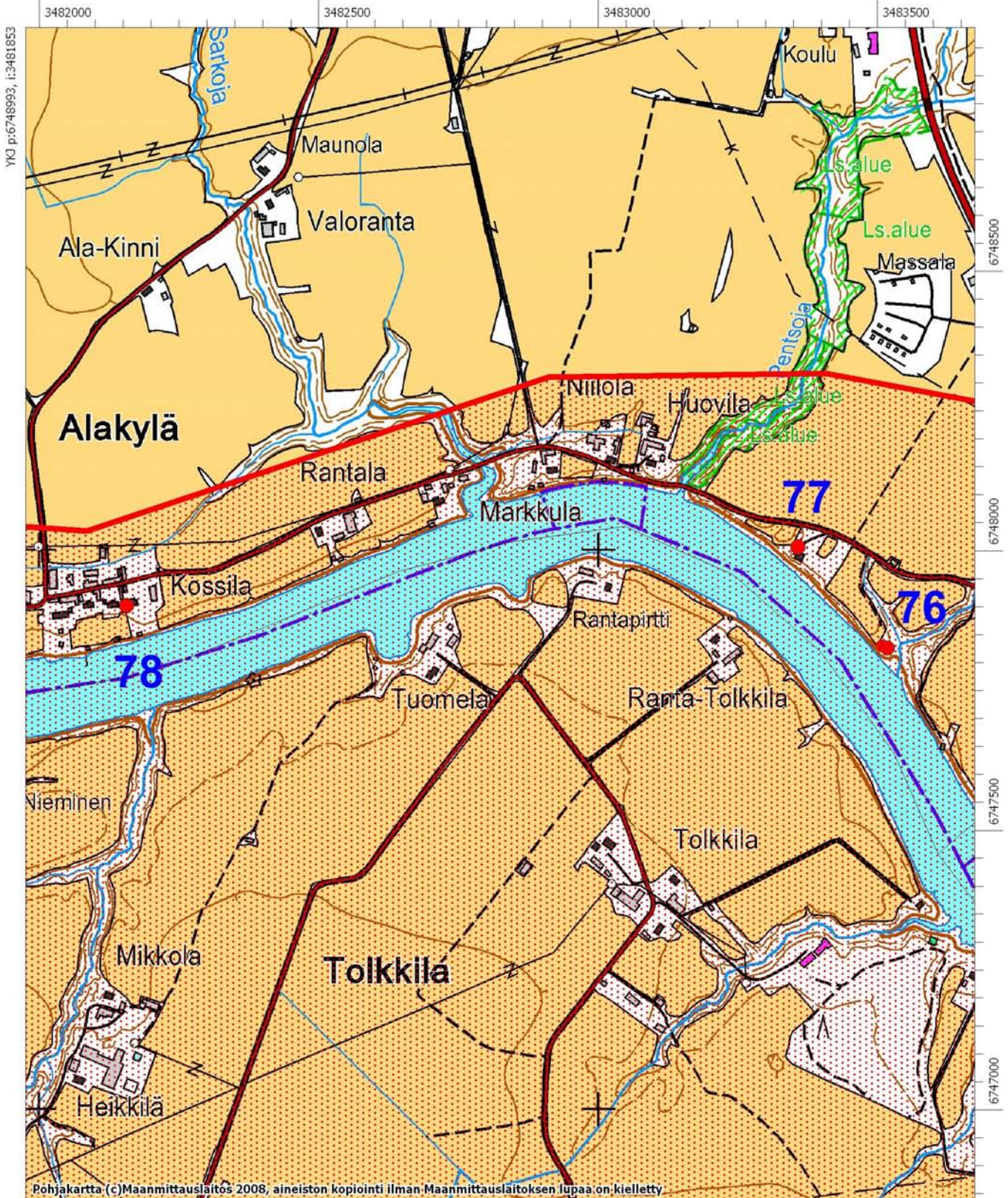
Kartta 38 Kouvola

Kohteet:

76 Mäkikylä, patteri n:o 5

77 Mäkikylä, patteri n:o 6

78 Mäkikylä, patteri n:o 7

Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

Kartta 39 Kouvola, Kuusankoski

Kohteet:

80 Punkkerimetsä

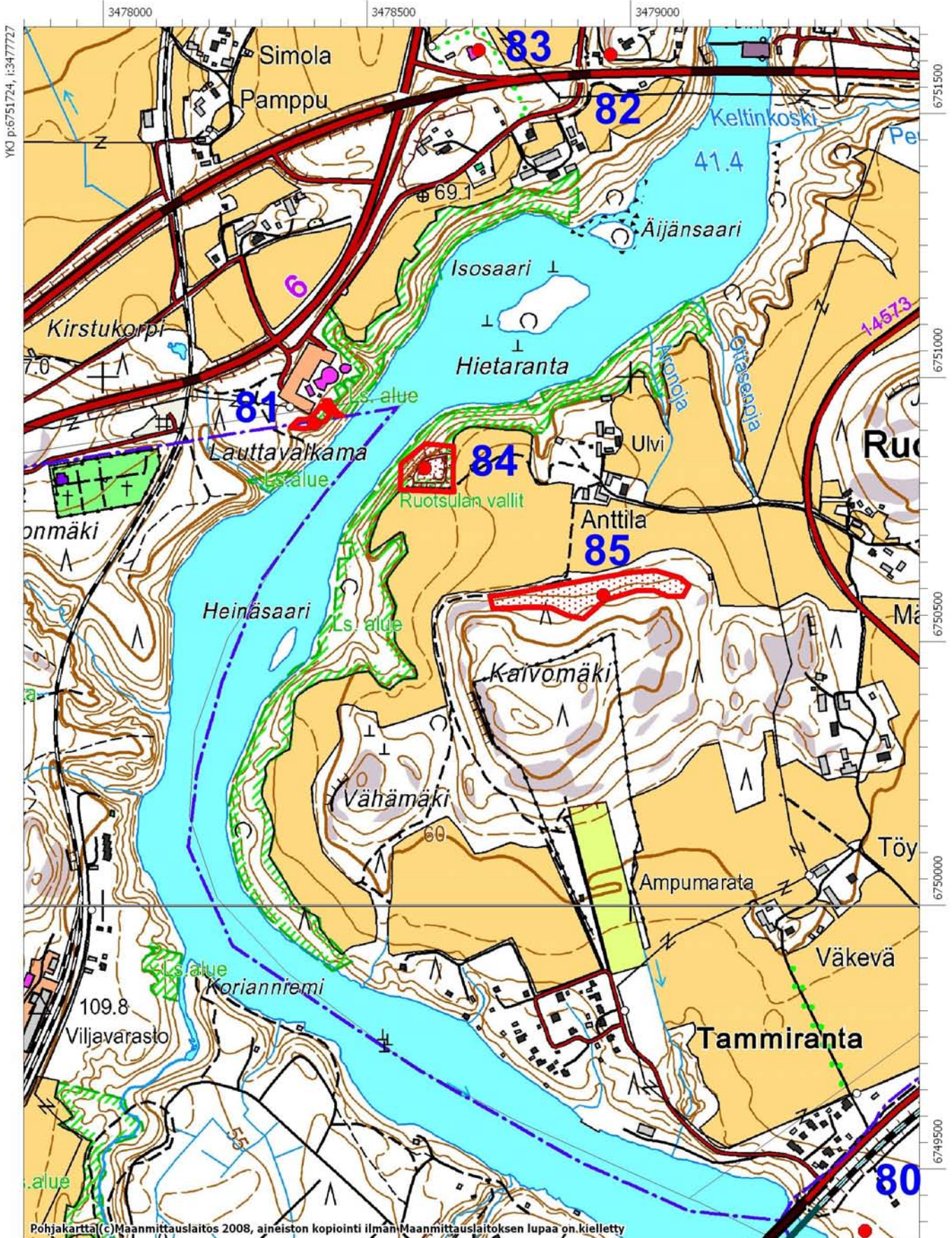
81 Keltti, Lauttavalkama

82 Keltti, Jyrkänkallio

83 Keltin koulu

84 Ruotsulan redutti

85 Ruotsula, Kaivomäki

Kartta 40 Valkeala

Kohde 89 Utti

YKJ p:6754813, i:3493502

6754500
6754000
6753500
6753000
6752500

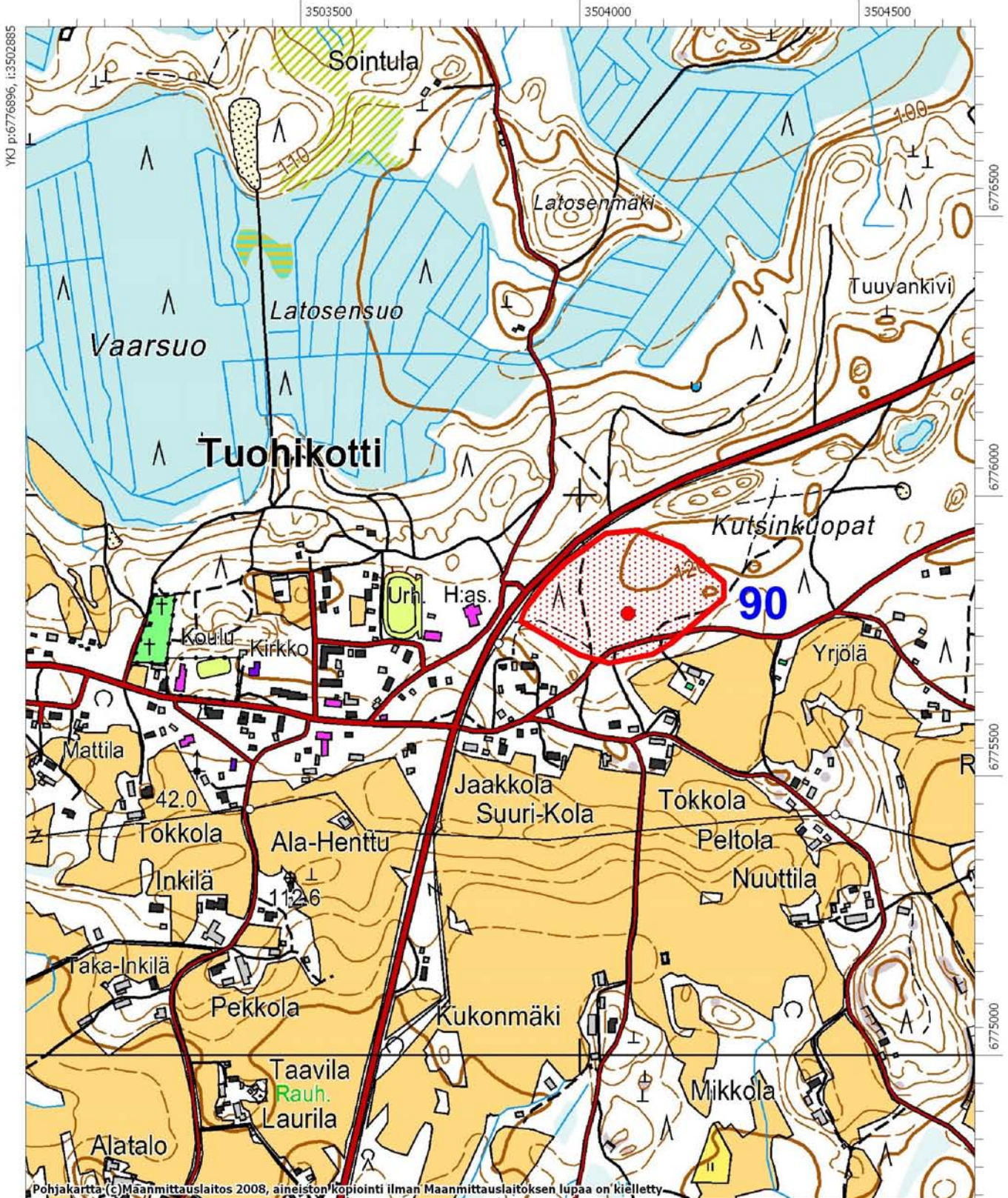
Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

MK 1:10000

YKJ p:6752512, i:3495202

Kartta 41 Valkeala

Kohde 90 Tuohikotti Kola / Koli

YKJ p:6776896, i:3502885

6776500

6776000

6775500

6775000

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

MK 1:10000

YKJ p:6774797, i:3504585

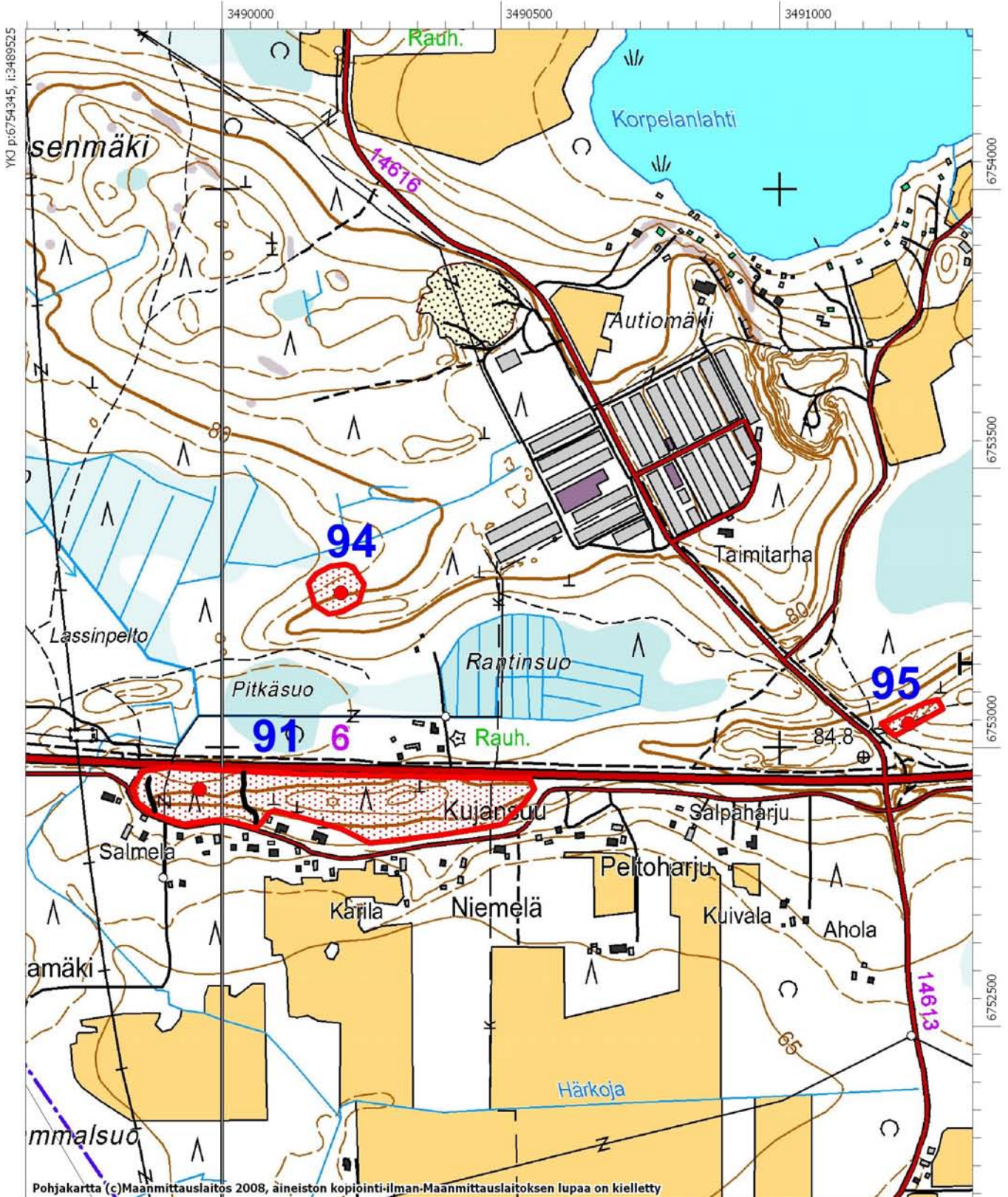
Kartta 42 Valkeala

Kohteet:

91 Utti, Salmela

94 Pitkäsuo

95 Häkämäki

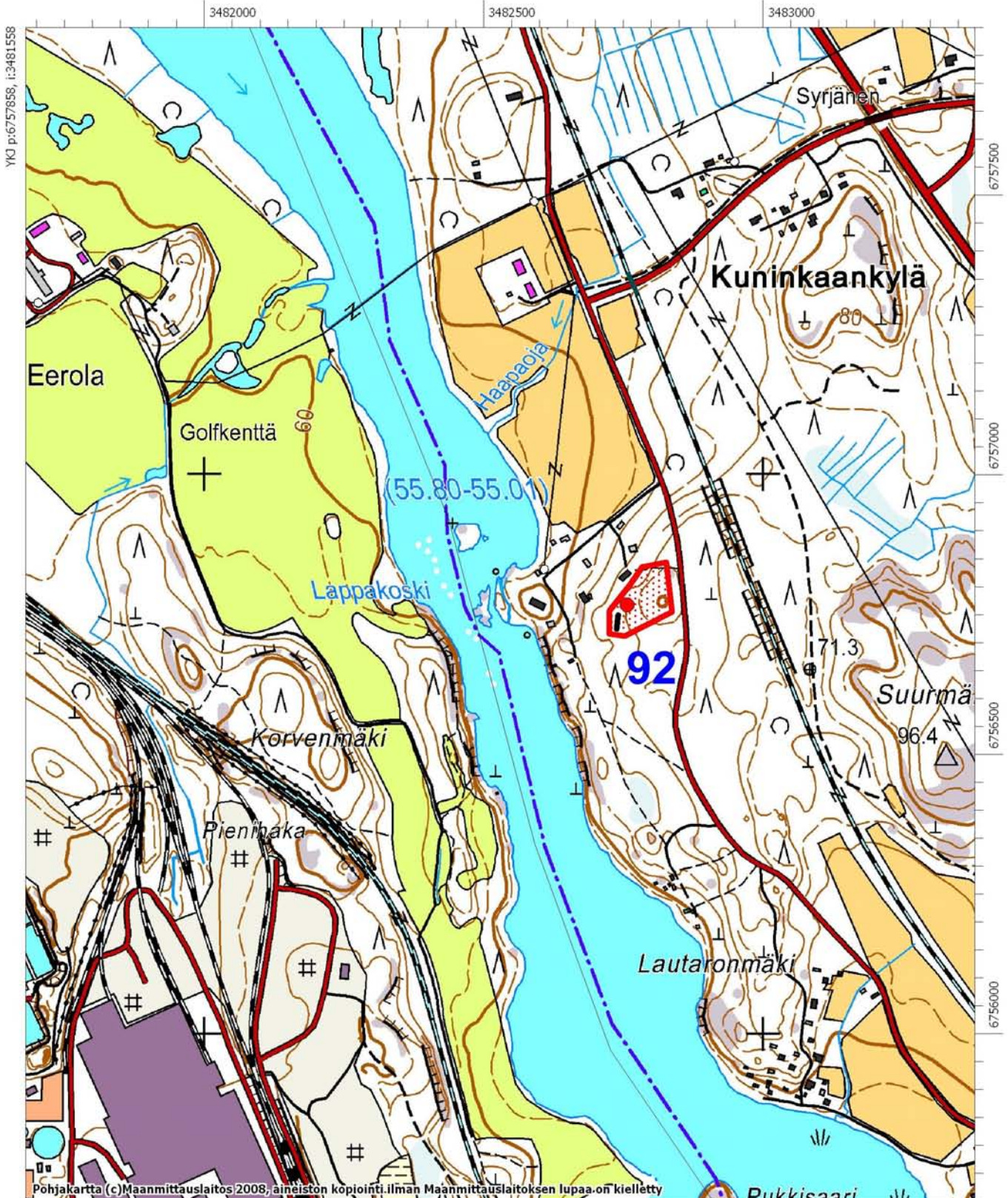
Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

MK 1:10000

YKJ p:6752246, i:3491225

Kartta 43 Valkeala

Kohde 92 Lappakoski

YKJ p:6757858, i:3481558

6757500
6757000
6756500
6756000

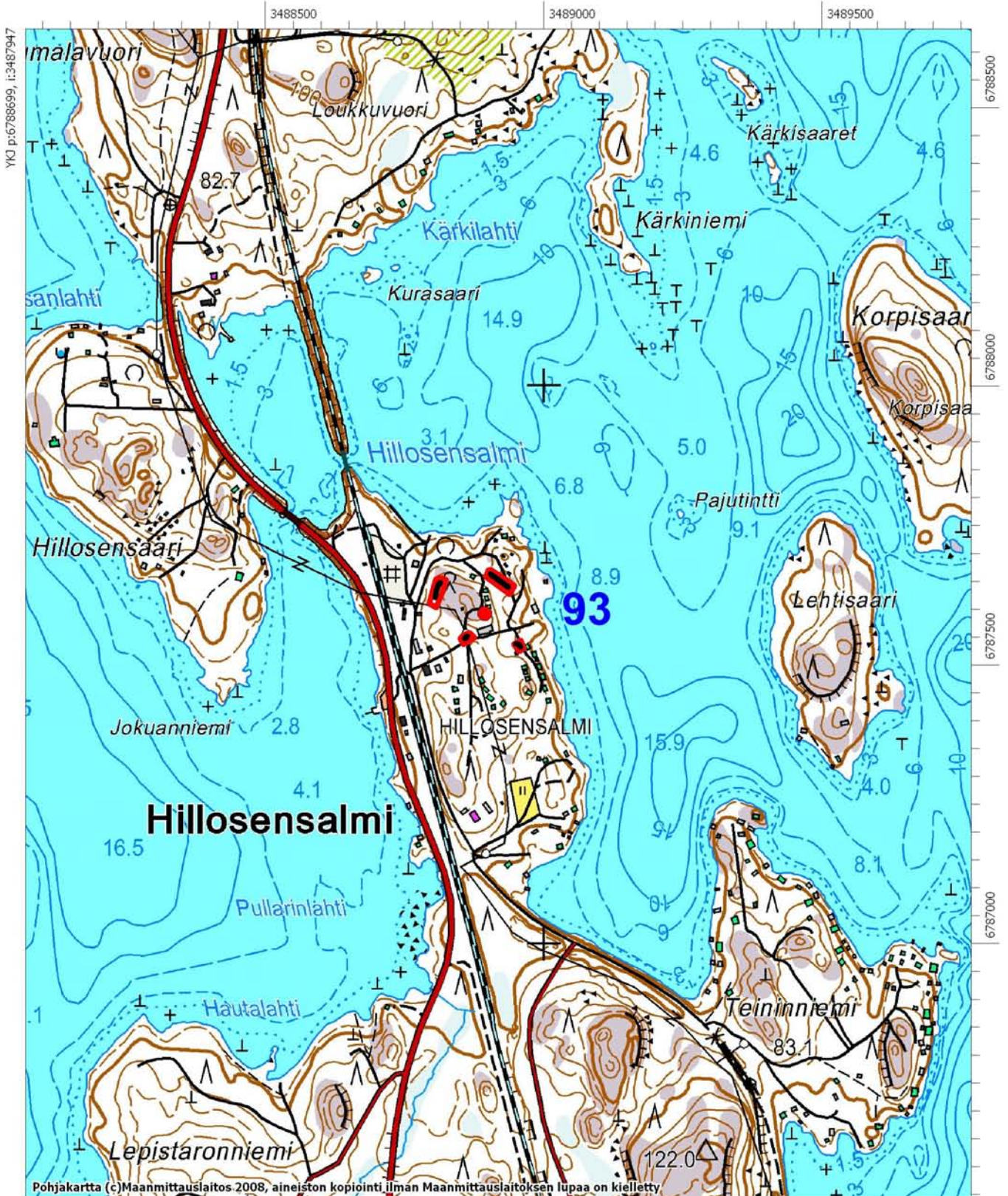
Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

MK 1:10000

YKJ p:6755759, i:3483258

Kartta 44 Valkeala

Kohde 93 Hillosensalmi

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

